

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

*За матеріалами
VI Міжнародної науково-практичної конференції
„Інноваційні процеси в освітньому просторі:
доступність, ефективність, якість”,
присвяченої 10-річчю Українського відділення МАНПО*

№ 22 (257) листопад 2012

Засновано в лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
„Україніка наукова” (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 3 від 26 жовтня 2012 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов А. О.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії „Педагогічні науки“:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Лобода С. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Максименко Г. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Ротерс Т. Т.,**

доктор педагогічних наук, професор **Сташевська І. О.**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чиж О. Н.**

Редакційні вимоги

до технічного оформлення статей

Редакція «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Статті у „Віснику” повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13 – 14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Список використаної літератури” або після слів „Список використаної літератури і примітки” (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 8 рядків українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

1. **Бабаян С. Б.** Основні аспекти відносин між вчителем та учнями у головному конфуціанському творі „Лунь Юй”..... 7
2. **Є Цзяньцзюнь** Прояв філософських ідей Конфуція у китайських фольклорних творах..... 13
3. **Набока А. В.** Влияние конфуцианства на развитие образования в Китае..... 18
4. **Чэнь Чэньлин** Философские афоризмы Конфуция с лексико-тематическим полем «Образование»..... 24

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

5. **Бурцева Е. В.** Мультимедийная учебная презентация как инновационная технология преподавания иероглифической письменности китайского языка..... 31
6. **Ван Хуейчжи** Впровадження Болонської реформи в Україні та її вплив на систему освіти в Китаї..... 38
7. **Ван Чуньюе** Аналіз інноваційного викладання ділової китайської мови (вищий рівень) в Інститутах Конфуція..... 45
8. **Джин Юн** Развитие современной системы образования в КНР... 53
9. **Юй Ліде** Ідеї Конфуція про навчання згідно з індивідуальними здібностями у контексті проблеми складання підручника китайської мови для іноземців..... 58

КИТАЙСЬКА МОВА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

10. **Гао Юйхай** Читання літературних творів у контексті викладання китайської мови..... 65
11. **Є Цзяньцзюнь** Розвинення почуття мови в українських студентів в контексті вивчення китайської мови..... 71
12. **Зиневич И. В.** Особенности преподавания китайской грамматики отечественным студентам нефилологического направления..... 78
13. **Лі Цзяньін** Аналіз книги «Створення сучасної системи китайської граматики»..... 86
14. **Лі Чанцін** Структура китайських ієрогліфів в концепції викладання китайської мови..... 92
15. **Сунь Кевень** О методологии исследования словообразования китайской и русского языков..... 97

16.	Хан Сюй Розкриття концепту націоналізації на прикладі викладання китайської мови українцям.....	103
17.	Цуй Айхуей Способи підвищення якості викладання розмовної китайської мови за кордоном (на прикладі російських ВНЗ).....	109
18.	Шао Сяодань Твір, як один з невід'ємних прийомів у викладанні китайської мови для початківців у європейському педагогічному просторі.....	116
19.	Ян Цзінцзін Типові помилки в ієрогліфічному письмі у початківців, які вивчають китайську мову.....	123

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

20.	Лі Цзіхуа Сучасний стан і тенденції у дослідженні наукових праць В.О.Сухомлинського у Китаї за останні 30 років.....	131
21.	Лобода С. М. Реформування системи освіти в Китаї у ХХ столітті.....	142
22.	Попова О. В. Історіографія професійної підготовки перекладачів китайської мови в системі освіти України.....	150
	Відомості про авторів.....	160

目录

教育哲学

1. 芭芭杨·萨娜 《论语》中师生关系的主要观点 7
2. 叶建军 孔子哲学思想在中国民间故事中的体现 13
3. 拿波卡·亚历山大 孔子思想如何影响中国现代教育 18
4. 陈陈林 孔子格言中关于“学习”的语义场分析 24

教育创新技术

5. 布尔采娃·伊丽莎维德 多媒体教学课件在汉字教学中的创新运用 31
6. 王惠芝 博洛尼亚进程下乌克兰教育改革对中国的启示 38
7. 王春月 孔子学院高级商务汉语教学的创新性探析 45
8. 郑宇 中国现代教育发展 53
9. 于立得 孔子“因材施教”思想与对外汉语教材编写实践 58

欧洲教育背景下的汉语教学

10. 高玉海 阅读文学经典与海外汉语教学 65
11. 叶建军 乌克兰学生怎样培养汉语语感 71
12. 西涅维奇·殷娜 怎样对非语言类的学生讲授汉语语法 78
13. 李剑影 《现代汉语语法系统的建立》读后 86
14. 李长青 汉字结构与汉字教学 92
15. 孙科文 俄语和汉语衍生词的系统研究 97
16. 韩旭 对外汉语教学的国别化思考—以对乌克兰汉语教学为例 ... 103
17. 崔爱辉 如何在国际汉语口语教学中提高教学质量—以在俄罗斯的教学实践为例 109
18. 邵晓丹 浅谈模仿写作在对外汉语教学中的作用 116
19. 杨晶晶 乌克兰初级汉语学习者汉字习得偏误分析 123

教育史

20.	李姬花 三十年来苏霍姆林斯基教育思想在中国研究的现状及其走向	131
21.	洛博达·斯维特拉娜 二十世纪的中国的教育制度的重整	142
22.	波波娃·亚力克桑德拉 汉语翻译专业在乌克兰高校的发展	150
	作者详介	160

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

教育哲学

УДК 37.064.2(510)

С. Б. Бабаян

芭芭杨z萨娜

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВІДНОСИН МІЖ ВЧИТЕЛЕМ ТА УЧНЯМИ У ГОЛОВНОМУ КОНФУЦІАНСЬКОМУ ТВОРІ „ЛУНЬ ЮЙ”

《论语》中师生关系的主要观点

Ще у давнину професія вчителя в Китаї була однією з найбільш шанованих, почесних та відповідальних, адже саме завдяки наполегливій праці вчителів учні отримують знання. Місце вчителя в суспільному житті країн Сходу, зокрема Китаю, завжди було надзвичайно важливим, а повага до вчителя – це одна з традиційних складових життя китайської нації.

З історії Китаю ми знаємо, що ця країна належить до однієї з стародавніх цивілізацій, де були зроблені перші спроби теоретично осмислити виховання та освіту. Також відомо, що найбільший вплив на розвиток освіти та науки Китаю мав Конфуцій (кит. 孔子, 551-479 рр. до н. е.) та його вчення. Самі китайці називають Конфуція „Вчителем вчителів”, або „Вчителем десяти тисяч поколінь”. О. П. Крижанівській підкреслює, що Конфуцій прославився саме на освітянському тлі, піднісши авторитет народного вчителя в Китаї на запаморочливу висоту [1, с. 481].

Сучасний український педагог Ж. Д. Малахова вважає, що у сучасній системі освіти недостатньо використовується найбагатший досвід спілкування вчителя з учнем, закладений східною традицією, тому що вважається, що він неприйнятний через орієнтацію на так званий західний світ. Однак деякі елементи східного навчання досить універсальні і не просто можуть, а повинні використовуватися в системі сучасної освіти. У східній традиції особливе місце відведено особистості вчителя, його моральному складу. Стати вчителем – означає зайняти один з найвищих шаблів людських досягнень [2, с. 101].

Шанування вчителя, характерне для духовної культури багатьох східних країн, не тільки виявилось в Китаї однією з найбільш стійких традицій, але й отримало теоретичне обґрунтування в класичній філософії та педагогіці. Його особливістю стало глибоке осмислення взаємин між учнем й вчителем як важливої складової конфуціанської етичної системи [3, с. 558]. Гармонія у відносинах учитель-учень – це важлива складова гармонії в шкільній культурі, запорука якості навчально-виховного

процесу. У книзі „Вчитися, щоб жити” під редакцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) та Міжнародної комісії з розвитку освіти зазначено: „У шкільному закладі всі недоліки в будівлі й обладнанні школи можна компенсувати за допомогою гармонійних взаємин між вчителем й учнями, а також творчою атмосферою в процесі навчання” [4, с. 194]. Однак, у наш час спостерігається тенденція віддалення учнів від вчителів, що призвело до того, що ця проблема стала одним з ключових питань в освіті.

Аналіз відносин між Учителем та учнями в конфуціанському творі „Лунь Юй” (або „Бесідах й судженнях”, кит. „论语”) допоміг нам виділити чотири основні аспекти в побудові таких відносин. Цей твір – це збірка розмов Конфуція зі своїми учнями, у яких відображаються головні ідеї всього конфуціанського вчення, зокрема педагогічні ідеї Учителя. По-перше, учні та вчителі повинні прагнути до побудови рівноправної моделі відносин „людина-людина”. Ієрархізація відносин давно стала важкою проблемою не тільки в освіті Китаю, але і в освітньому просторі всього світу. В ієрархічній структурі відносин між вчителем й учнями відносини формуються не за моделлю „людина-людина”, тому що в ієрархічній структурі відносин учні не мають належного положення та самостійності, в таких відносинах вчитель має перевагу над учнями. У таких випадках часто формується модель відносин „людина-річ”, в якій учень виступає в ролі „речі”, а вчитель в ролі „людини” [5, с. 50]. У свою чергу, Конфуцій в процесі своєї педагогічної діяльності завжди надавав учням можливість проявити свою самостійність, ствердитися та відчутти себе в якійсь мірі рівним із вчителем. Це дозволяло побудувати відносини, засновані на рівноправності та взаємоповазі. Відносини учнів Конфуція з Учителем, описані в „Бесідах і судженнях” відповідали вимогам моделі відносин „людина-людина”. Саме така модель взаємовідносин послугувала ідеальним зразком відносин між вчителем та учнями для всіх наступних поколінь навчальних закладів. Конфуцій на власному прикладі показав якими саме мають бути відносини, аби вчитель мав абсолютний та незаперечний авторитет в очах учнів.

По-друге, відносини між вчителем та учнями мають бути сповнені почуттів та емоцій. Психологічні взаємовідносини є найглибшим рівнем у відносинах „вчитель-учень”, які безпосередньо визначають ступінь близькості. У наш час почуття відчуженості між вчителем та учнями по суті є психологічною відчуженістю, що зумовлено такими факторами як велика психологічна дистанція, бар'єр в психологічному спілкуванні, очевидний психологічний конфлікт поколінь, психологічний опір та багато інших. Узагальнюючи досвід Конфуція у спілкуванні з учнями, можна зробити висновок, що почуття та емоції є детермінуючим фактором у вирішенні проблеми психологічної відчуженості. У наш час такі близькі взаємовідносини між вчителем й учнями, які проілюстровані у „Бесідах та судженнях”,

здаються недосяжною мрією. Аналіз роботи Конфуція як учителя в школі дозволяє виявити три основних умови побудови психологічно-тісних відносин Конфуція з учнями. Перша умова – це особиста чарівність та харизма Вчителя, що допомагає учням визнати вчителя та поважати його всім серцем. Друга умова визначається високим рівнем ерудиції та інтелекту, що змушувало учнів щиро захоплюватися Вчителем. Й остання, але найголовнішою умовою є всім серцем любити та піклуватися про учнів, аби вони повністю відчували вчительську любов, підтримку та піклування. Сучасним учителям було б доцільно звернутися до особистого прикладу Конфуція та перейняти його досвід побудови психологічно-стійких відносин з учнями. Для досягнення такої мети необхідно докласти багато зусиль – вдосконалювати свої особисті якості, постійно підвищувати рівень своїх знань, любити учнів та намагатися краще їх пізнати у ході навчально-виховного процесу. Збільшення афективної взаємодії між учителем та учнями обов'язково призведе до зменшення психологічної дистанції. По-третє, необхідно поліпшувати педагогічні взаємовідносини між вчителями та учнями, бо для учнів це основний досвід формальних відносин. Психологічний, моральний та інші різновиди взаємовідносин – це компоненти педагогічних взаємовідносин в цілому. Сьогодні, на жаль, часто зустрічається модель навчання „справа вчителя - говорити, а учня – тільки слухати”, яка призводить до невтішних результатів – вчитель займається своєю справою, а учень - своєю. У такій моделі навчання можливість побудувати сприятливі взаємини „вчитель-учень” зводиться до нуля. Таким чином, виникає велика ймовірність того, що в учня з'являється неприязнь як до всього навчального процесу, так і до вчителя зокрема. Ще у „Книзі ритуалів” (礼记, „Лі цзі”) у главі „Записки про навчання” зазначалося: „Нинішні вчителі лише співають те, що написано на їх дощечках з письменами, примножуючи свої тлумачення, прагнуть досягти просування вперед, але не піклуються про затвердження [в головному]. І тому учні не виявляють завзяття, а вчителі не розкривають до кінця їх таланти. Такі методи помилкові, вимоги нерозумні. І в результаті учні [залишаються] неосвіченими в своїй науці і ненавидять вчителя, страждають від труднощів [вчення] і не бачать в ньому користі. Нехай навіть вони закінчать свою науку, все одно незабаром віддаляться від неї. У цьому причина невдач освіти” [6].

Все це свідчить про те, що поліпшення педагогічних взаємовідносин між вчителями та учнями відіграє вирішальну роль у навчальному процесі у школі. Про те як саме поліпшити їх Конфуцій показав на власному прикладі. Перш за все, щоб домогтися цілеспрямованості та ефективності вчителю необхідно навчати згідно індивідуальним здібностям учнів, тобто шукати як загальні так й індивідуальні підходи до навчального процесу. Також, за допомогою евристичного методу навчання Конфуцій продемонстрував, що вчитель

повинен в повній мірі задіяти розумову активність учнів, повністю задіювати їх у процесі навчання. Третьою умовою поліпшення педагогічних відносин – є діалог учителя з учнями, протягом діалогу з учнями вчитель має давати їм право голосу та дозволяти учням бути головною дійовою особою у діалозі, аби заохочувати їх висловлювати свою точку зору, бути активними впродовж спілкування, а не просто сидіти та слухати вчителя. Все це формує вміння учнів протягом уроку дискутувати, полемізувати, дебатувати, висловлювати свою точку зору, що безпосередньо формує сприятливі педагогічні відносини між вчителем та учнями.

По-четверте, між вчителем та учнями мають бути зразкові моральні відносини. Мораль визначає норми поведінки в людських взаєминах, служить важливим гарантом розвитку здорових стосунків між людьми, втрата моралі призводить до розладулюбих відносин, тим більше педагогічних. На сучасному етапі моральні відносини вчителів з учнями мають багато недоліків, наприклад, слабкі моральні принципи та низький рівень розвитку професійної етики вчителів. Такі вчителі тільки вчать грамоті, але не виховують освічених людей; вони приділяють увагу тільки науковим дослідженням у своїй галузі, але не процесу навчання своїх вихованців; такі вчителі турбуються тільки про свої особисті інтереси, але не переймаються питаннями професійної педагогічної етики. В свою чергу, учням таких вчителів швидко набридає вчитель, навчання, школа; вони починають уникати учителів.

У ході дослідження „Лунь Юй” виявлено, що педагог повинен суворо дотримуватися правил професійної етики. Сутність педагогічної етики вчителів проілюстрована в одних з головних педагогічних максимах конфуціанства – „освіта – для всіх”, „навчати інших, не знаючи втоми”, мати „ненаситну жагу до знань”, „всім серцем любити учнів”. У свою чергу, в учнів також є певні правила моралі, сутність яких полягає в наступних максимах: „поважати вчителя і його вчення”, „працювати над собою і вчити мораль”, мати „ненаситну жагу до знань”, „не гребувати радитися з підлеглими (з людьми, які нижче тебе по положенню) ”. Моральні відносини між Конфуцієм та учнями, які проілюстровані у „Лунь Юй”, мають брати за приклад сучасні педагоги та їх вихованці. Учні, для того, щоб здобути повагу та любов вчителя, теж мають виконувати базові моральні вимоги, наприклад, з повагою відноситися до вчителя та його предмету, безперервно прагнути до істини. Для побудови міцних моральних відносин вчителем та учням необхідно лише дотримуватися цих простих вимог до моральної поведінки у школі.

Конфуцій вважав, що сприятливі педагогічні відносини – це запорука успішності навчально-виховного процесу. Для досягнення цієї мети як вчителем так і учням необхідно прикласти деякі зусилля. Вчитель повинен бути носієм вищих моральних якостей в очах учня. „Тільки почавши навчати, дізнаєшся, що таке труднощі. Але, пізнавши

свою недосконалість, можна зайнятися собою; пізнавши труднощі, можна себе зміцнити. Тому-то й кажуть, що вчитель і учень ростуть разом” [6].

За умови дотримання всіх вищезазначених принципів у побудові педагогічних відносин між учнями та вчителем, ці відносини можуть стати дуже тісними. Конфуціанські норми етикету пояснюють характерну для традиційної китайської школи такий тісний довічний зв'язок учня та вчителя, який не обмежувався навчальним процесом, а й тривав надалі, бо вчитель був наставником й духовним пастирем. Максима „поважати вчителя, любити учня” (кит. 尊师爱生) бере свій початок у практиці таких педагогів-філософів давнини як Мен-цзи, Сюнь-цзи та безумовно в педагогічній практиці Вчителя Куна (Конфуція). Вони дбали не тільки про моральність й знання учнів, а й про їх повсякденне життя, іншими словами, жили з ними одним життям. Учні відповідали їм турботою та пошаною, а після смерті наставників наслідували їх вчення та пропагували його. Відносини між учнями та вчителем традиційно уподібнювалися взаємозв'язку батьків з дітьми [7, с.80].

На думку багатьох дослідників конфуціанства, якості, які Вчитель сформулював у вищезгаданих вимогах до вчителів актуальні навіть сьогодні і можуть активно використовуватися для підвищення професійної етики вчителів. Наприклад, Н. Є. Боревська визнає конфуціанські постулати найважливішим елементом системи професійної етики педагога в традиційному Китаї, і вважає, що вони зберегли свій вплив протягом тисячоліть [7, с. 98]. Завдяки своєму практичному досвіду у вихованні та навчанні, Конфуцій довів, що гармонійні відносини між учителем та учнями – це важлива складова шкільної культури, це запорука якості навчально-виховного процесу.

Список використаної літератури

- 1. Крижанівський О. П.** Історія Стародавнього Сходу : підручник / О. П. Крижанівський. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Либідь, 2006. – 592 с.
- 2. Малахова Ж. Д.** Викладання соціології: досвід інноваційних прийомів : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Ж. Д. Малахова, В. М. Огаренко. – К. : Центр учбової літ-ри, 2008. - 280 с.
- 3. Духовная культура Китая: энциклопедия: в 5 т. / гл. ред. М. Л. Титаренко.** – М. : Ин-т Дальнего Востока, Вост. лит., 2006-2009. Т. 5. Наука, техническая и военная мысль, здравоохранение и образование. – 1087 с.
- 4. 联合国教科文组织国际教育发展委员会《学会生存》** [M]. 北京:教育科学出版社, 1996 年.
- 5. 胡兆胜.** 《论语》的师生关系及其现代价值. 滁州:滁州职业技术学院学报, - 2011 年. – 页 50.
- 6. Восточная литература.** Средневековые исторические источники Востока и запада - „Ли Цзи”.
- 7. [Електронний ресурс].** – Режим доступу :

http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/China/I/Drvokit_fil/rametext12.htm

8. Боревская Н. Е. Очерк истории школы и педагогической мысли в Китае – М.: Институт Дальнего Востока РАН, 2002. - 146 с.

Бабаян С. Б. Основні аспекти відносин між вчителем і учнями в головному конфуціанському творі „Лунь Юй”

У статті наведено аналіз відносин між вчителями та учнями, проілюстровані у головному конфуціанському творі „Бесіди і судження”. Виділено основні аспекти: „освіта – для всіх”, „вчити інших, не знаючи втоми”, мати „ненаситну жадобу знань”, „всім серцем любити учнів”. На прикладі педагогічного досвіду Конфуція висвітлено роль і місце вчителів та учнів у процесі педагогічної взаємодії в школі.

Ключові слова: відносини між вчителем і учнями, Конфуцій, „Лунь Юй”.

Бабаян С. Б. Основные аспекты отношений между учителем и учениками в главном конфуцианском труде „Лунь Юй”

В статье приведен анализ отношений между учителями и учениками, проиллюстрированных в главном конфуцианском труде „Беседы и суждения”. Выделены основные аспекты: „образование – для всех”, „учить других, не зная усталости”, иметь „ненасытную жажду знаний”, „всем сердцем любить учеников”. На примере педагогического опыта Конфуция освещена роль и место учителей и учеников в процессе педагогического взаимодействия в школе.

Ключевые слова: отношения между учителем и учениками, Конфуций, „Лунь Юй”.

芭芭杨i萨娜《论语》中师生关系的主要观点

摘要：孔子与学生之间形成的亲如父子、牢不可破的师生关系，是对当前高校师生关系疏离趋势的一种拷问和嘲讽，《论语》的师生关系是当前高校师生关系建设的一个理想样本，对于遏制当前高校师生关系的疏离趋势、构建和谐师生关系都具有重要的指导意义和参考价值。

关键词: 师生关系 孔子 论语

Babayan S. B. Major Aspects of Relationships Between Teacher and Students in the Main Confucian Work „The Analects”

The article is an analysis of pedagogical relationships between teachers and pupils illustrated in the main Confucian work „The Analects”. It identifies such major aspects of relationships between teacher and students as “equal education”, “to be never tired of teaching”, to obtain “a never-ending thirst for knowledge”, “to love pupils wholeheartedly”. On the example of

Confucius' teaching experience the article highlights the role and place of teachers and students in the pedagogical interaction in school.

Key words: relationships between teachers and pupils, Confucius, "The Analects".

Стаття надійшла до редакції 05.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК [141(510)+929Конфуцій]:398.2(510)

叶建军

Є Цзяньцзюнь

**孔子哲学思想在中国民间故事中的体现
ПРОЯВ ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ КОНФУЦІЯ
У КИТАЙСЬКИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ТВОРАХ**

黑格尔把中国传统哲学、西方哲学、印度哲学并称为世界三大哲学。中国传统哲学在整个中国文化体系中的主导作用是不言而喻的。

中国传统哲学的主流是儒家哲学，儒家哲学的开创者是孔子。经过孟子、荀子及其追随者的发展完善，而形成了我们今天所指的孔子哲学思想，他不仅仅是孔子一个人的哲学思想。

孔子哲学思想体系可概括为：“命—礼—仁—知—中庸”，一个包括天命观、人道观、认识论、方法论等方面的哲学思想体系，讲究天地人的和谐，其核心为“仁”和“礼”。

“礼”，就外而言，是社会的道德规范，如《论语》中所讲的君臣父子之礼。孔子认为，一个道德高尚的人(君子)，首先必须是一个遵循礼法的人；就内而言，礼是个人自我心性中的道德意识，即自觉的礼法观念。

什么是仁？孔子说，“爱人”，孟子说“仁也者，人也”(《孟子·尽心下》)。仁的本质含义就是爱人。儒家承认，爱是有家国、亲疏之别的，但要能推己及人，有道德标准的推己及人。所谓“老吾老，以及人之老。幼吾幼，以及人之幼。”

“礼”和“仁”关系密切。学礼守礼的目的是实现仁，仁是礼的根本

和内涵。孔子说，“人而不仁如礼何？”（《论语·八佾》）没有仁，礼就没有根本，没有真实的内容，也就谈不上礼。

这种产生于以血缘关系为基础的、自给自足的小农社会的哲学思想体系，对于之后的中华文明产生了极为深刻的影响。可以说“礼”“仁”已内化为中国人的深层精神性格，它通过各种礼俗，多种渠道，融化在中华民族的血液里，积淀在民族心理的深处。

因而，在中国的民间故事里，你可以看到大量的故事渗透着孔子哲学思想。

民间故事从广义上说，它包括神话、传说，还有其他各种样式的故事，如动物故事、幻想故事、生活故事、笑话、寓言等等，它是民众创作并承传的反映人类社会以及民众的理想愿望的口头文学作品。

我们来看一个中国民间神话故事《鲧禹治水》。很久很久以前，有一个天神，叫“鲧”。他看到人间百姓陷入洪水的灾难之中，心中不忍，就从天地那里偷来一种宝物，叫“息壤”。鲧把息壤放在地上，说一声“长”，息壤就迅速地伸展开来，堵住了洪水。陆地重新露出来了，逃到山上、树上的人们重新回到了陆地，重建家园。

天帝很快就知道鲧偷走了息壤。他很愤怒，派人杀死了鲧，夺回了息壤。这样一来，洪水又重新泛滥开来，百姓又陷入灾难之中。

鲧死了，但他的尸体躺在大地上，三年都没腐烂。天帝很奇怪，派人打开鲧的肚子，结果他的儿子——禹从里面跳出来了。天帝就命令他继承父亲的遗志，治理洪水。

禹带领百姓，三过家门而不入，经过十三年之苦战，终于疏通了河道，治服了洪水（汉语“疏导”一词就从这里来的）。百姓重新返回家园，过上了安定幸福的生活。百姓感谢、敬佩禹，便一致推举他为治理天下的君王。

“天命”，在孔子那里是一种不可知的必然性，是一种不可抗拒的超自然的力量。但是孔子同时强调人的主观自觉和奋力抗争精神，倡导积极入世和发愤有为的态度。他赞赏的是有“先天下之忧而忧，后天下之乐而乐”这种情怀，这种担当的人。“士而怀居，不足以为士矣”（《论语·宪

问》)。鲧、禹身上有一种为了天下苍生，敢于与天帝、与大自然抗争的大无畏精神，有“知其不可为而为之”的崇高，正是孔子哲学思想中理想人物。

于是，我们可以看见民间故事里一大批这样的形象：为了百姓，为了探求真理，锲而不舍，坚忍不拔，敢于抗争。《女娲补天》、《夸父逐日》、《精卫填海》、《后羿射日》等等，是几乎每个中国人都知道的故事；还有很多海瑞、包公及普通的地方官员的故事，这些官员都能刚正不阿，为民请命，有仁有义，这些形象都是中国百姓心中的英雄。

《论语》里有一段话：“士不可以不弘毅，任重而道远。仁以为己任，不亦重乎？死而后已，不亦远乎？”（《论语·泰伯》）这后来就演化成了中国儒家人格中所谓的“天下兴亡，匹夫有责”。

如果说，拯救天下，造福百姓是知识阶层的事，那对于普通人呢？孔子并不要求每个人都以天下为己任。相反，他倡导保障个人的利益权利，但是要遵循礼法，要仁爱。孔子认为谋求个人利益的时候要走正路，不能一心想贪小便宜，否则就是“小人”。“君子喻于义，小人喻于利。”“君子怀刑，小人怀惠。”（《论语·里仁》）

我们再来看一个故事。有个年轻人，得了鼓胀病，找了很多医生都没治好。一天，一个经过这里的医生看见了他，说可以治这个病。年轻人高兴极了，说：“你如果治好我的病，你要多少钱，我就给你多少钱。”后来，病真的治好了，可是年轻人很小气，舍不得给钱了。他拿了一个小筐塞在衣服里，去看医生，说没有治好病。医生仔细看看他的脸色，笑笑说：“鼓胀变小筐，神仙没办法。”那年轻人觉得肚子越来越疼，解开衣服一看，那小筐已经紧紧地和肚子长在一起了。

这个故事嘲讽了那些没有诚信，不守诺言的人。年轻人随意许下诺言，又不愿践守，结果遭到了报应。在中国，诚实守信被视为一个社会道德品质的基石，是一个人最起码的道德规范。

还有一个故事。讲一对年轻夫妻，喝酒赌博，好吃懒做，把家产都败光以后，没法过日子了。有个菩萨可怜他们，给了那个丈夫一张老鼠皮，让他当老鼠去庙里偷一点吃的，但告诉他，不能贪心，不能被人

抓住。可是，那俩口子实在又懒又馋又贪心，俩人越偷越多，越偷越厉害。结果一天晚上偷窃时被人发现，被人追赶着，掉到了海里，变成了一种长相很奇特的海中动物。

故事很辛辣地讽刺了好吃懒做，宁愿做墙洞里的老鼠也不愿堂堂正正做人的年轻夫妻。

这样的故事有很多，勤劳致富、勤俭持家、家庭和睦、兄弟团结、助人为乐、拾金不昧、宽容大度、尊老爱幼、勤奋好学，不一而足。这样的故事，对百姓对儿童都起到了一种教化、警戒作用。

美国后现代主义传媒理论家、通俗文化学者阿瑟·阿萨·伯格认为：“童话是大家共同分享的一种对于愿望的满足，是解决冲突和赋予经验以意义的抽象的梦……是对个人心灵为挣脱恐惧和强迫行为而做的挣扎的隐喻。”¹我觉得民间故事也是如此。

这种“满足”、“隐喻”都是以孔子哲学思想的“礼”、“仁”作为最高准绳的。“礼”“仁”一方面促进了个人道德品质的完善，另一方面也促进了家庭伦理关系的协调，形成了中国特有的家庭伦理关系。这种通过修身、齐家而形成的道德修养和家庭伦理，也逐渐成了中国人的传统道德美德。

从容，实用，朴素，温和，民间故事就这样把孔子的哲学思想不动声色地传达出来，千百年来滋润着中国人的心灵。

我们知道，儿童的个体成长与人类童年时期（原始人）的生长发育程序相似，趣味也相近，因而充满幻想的民间童话契合儿童身心的自然发展进程和审美心理。正如德国思想家、哲学家瓦尔特·本雅明在《讲故事的人》一文中指出的，“民间故事和童话因为曾经是人类的第一位导师，所以直至今日依旧是孩子们的第一位导师。”²

因此，利用民间故事来传承孔子哲学思想，传承优秀的文化传统，是非常有意义的工作。

注释

1. [美]伯格《通俗文化、媒介和日常生活中的叙事》，姚媛译，南京：南京大学出版社，2000。
2. 周山华《民间故事对幼儿的永恒魅力》，

《红河学院学报》第5卷第4期，2007年8月，第69页。

参考文献

1. 张践《儒家文化是古代中华民族的文化基础》，《中国社会科学院院报》2006.12.28。
2. 姜思毅《传统文化与时代精神》，《贵州民族研究》第四期1995.10。
3. 郭翠华《儒家教育哲学的现代启示》，浙江学刊(双月刊)1997年第2期(总第103期)。
4. 田向阳《对教育价值的哲学思考》，《内蒙古社会科学》(汉文版)2004年3月。
5. 杜维明《人文精神与全球伦理》，1997在武汉大学的演讲。
6. 白静《论童话对儿童心理发展的价值》，河南大学硕士论文，2007年5月。
7. 刘余莉《“仁义礼智信”研究三十年》，《河南社会科学》2010年1月第18卷第1期。
8. 冯平《重建价值哲学》，《哲学研究》2002年第5期。
9. 王岳川《孔子“仁”学思想的意义》，北师大文艺学研究中心《教授文集》。
10. 白庚胜《民间文化传承论》，《河南大学学报》(社会科学版)，2007年1月。
11. [美]伯格《通俗文化、媒介和日常生活中的叙事》，姚媛译，南京：南京大学出版社，2000。
12. 杜维明《文化中国与儒家传统》，1995年3月20日第一次吴德耀纪念文化讲座上演讲。

Є Цзяньцзюнь. Прояв філософських ідей Конфуція у китайських фольклорних творах

Стаття розглядає ключові категорії конфуціанської філософії «лі» (ритуал), «жень» (людинолюбство) і взаємозв'язок між ними. Аналізується вплив філософських ідей Конфуція на народну творчість, їх відображення у фольклорних оповідях.

Ключові слова: філософські ідеї Конфуція, людинолюбство, ритуал, фольклорні оповіді.

Е Цзяньцзюнь. Проявление философских идей Конфуция в китайских фольклорных произведениях

Статья рассматривает ключевые категории конфуцианской философии «ли» (ритуал), «жэнь» (человеколюбие) и взаимосвязь между ними. Анализируется влияние философских идей Конфуция на народное творчество, их отражение в фольклорных сказаниях.

Ключевые слова: философские идеи Конфуция, человеколюбие, ритуал, фольклорные сказания.

叶建军 孔子哲学思想在中国民间故事中的体现

摘要：文章论述了孔子哲学思想的核心“礼”、“仁”及其之间的关系；分析了孔子哲学思想在民间故事里的体现及意义。

关键词：孔子哲学思想 礼 仁 民间故事

Ye Jianjun. Confucius Philosophical Ideas in Chinese Folklore

The article reveals the Confucian key terms “li” (ritual), “ren” (humanity) and correlation between this two concepts. The reflection of the philosophical ideas of Confucius in folktales is examined.

Key words: philosophical ideas of Confucius, humanity, ritual, folktales.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37(091) (510) : 141.5

А. В. Набока

拿波卡·亚历山大

**ВЛИЯНИЕ КОНФУЦИАНСТВА НА РАЗВИТИЕ
ОБРАЗОВАНИЯ В КИТАЕ**

孔子思想如何影响中国现代教育

Одной их характерных особенностей развития современной системы образования в Украине является поиск оптимальной педагогической модели, которая обеспечит условия для формирования всесторонне развитой личности, обладающей необходимыми знаниями, умениями и навыками для жизни в глобальном мире. В связи с этим, в научной среде возрастает интерес к различным педагогическим моделям, прежде всего, тех стран, которые являются экономическими лидерами и обладают высоким авторитетом в международных отношениях.

Так, в последнее время появляется всё больше исследований, в которых изучаются вопросы, связанные с китайской образовательной системой, её целями и методиками.

Вместе с тем, одним из наименее исследованных аспектов данной темы является влияние конфуцианства на развитие современной педагогической системы в КНР. Эта проблематика достаточно всесторонне освещалась зарубежными учёными [5, 6], но практически не отображена в работах отечественных специалистов. Данная статья,

нацелена на заполнение отдельных «белых пятен» в изучении вышеупомянутых вопросов.

В 124 году до н. э., по инициативе великого ханьского императора У-ди (156 – 87 гг. до н.э.), конфуцианство стало официальной идеологией Китайского государства. Кроме всего прочего, данное философское учение легло в основу системы воспитания и обучения и прочно сохраняло свои позиции там вплоть до начала XX века. Лишь правление коммунистов, во главе с Мао Цзэдуном (1893 – 1976), в некоторой степени поколебало позиции конфуцианства, но по мере развития реформ, Ден Сяопина (1904 – 1997), в начале 80-х годов XX века, учение Конфуция вновь постепенно возвратило утраченные позиции, в том числе и в образовательной среде.

Негативное отношение к конфуцианской педагогике можно встретить на Западе. Ещё совсем недавно, она подвергалась там жёсткой критике. В конце XIX – в начале XX века, западные мыслители и педагоги подвергали систему конфуцианского образования, видя в нём одну из причин отставания Китая от ведущих западных держав. Так, Макс Вебер считал, что традиционная китайская педагогика способствует «возращиванию личности, которая рационализирует своё поведение в соответствии со степенью необходимой для её регулирования» [Цит. по 5, р. 2]. Иными словами целью конфуцианского образования является создание человека – являющейся неотъемлемой частью того общественного и государственного уклада в котором он живёт.

Многочисленные христианские миссионеры и проповедники, наводнившие Китай в середине XIX века также подвергали критике местные педагогические традиции, указывая, как правило, на несоответствие целей образования жизненным реалиям, подавление личности и зубрёжку [2, с. 59].

В тоже время, даже посланники Запада, проникнутые идеями своего превосходства и цивилизаторской миссии, были вынуждены признать, что некоторые преимущества у китайской школы всё-таки существуют. Прежде всего, их восторг вызывало то уважение, с которым китайцы относились к образованию, несмотря на его кажущую оторванность от жизни, муштру и зубрёжку. Так, английский священнослужитель Д. Макгован в книге «Китайцы у себя дома» отмечал: «уважение к образованию и сознание его пользы одинаково присущи всем классам китайского общества. В этом отношении нет разницы между высшими и низшими слоями населения или между богатыми и бедными... Такому всеобщему признанию пользы образования не следует удивляться, так как в Китае оно открывает дорогу ко всем должностям и почестям, которые только существуют в империи» [2, с. 66].

Однако, в целом, отношение к конфуцианским педагогическим традициям оставалось крайне негативным. Культурное влияние Запада привело к тому, что в первой половине XX века всё больше представителей элиты Китая отдавали предпочтение иностранным

школам. Даже последний представитель правившей с 1644 по 1911 годы маньчжурской династии Цинь, император Пу И (1906 – 1967) долгое время получал знания у английского педагога Р. Джонстона.

Особое уважение к западной педагогике проявляли и представители знатного рода Сун, который в 20 – 30-е годы XX века был одним из наиболее влиятельных в Китае. Все отпрыски данного семейства, в частности Мейлин Сун (1897 – 2003), впоследствии ставшая женой генерала Чан Кайши (1887 – 1975), получали образование в США.

В 1913 году она поступила в Уэллслианский колледж, который в то время отличался своими идеями общественного равенства женщин и превалировании индивидуальности над общественными устоями. Как отметила основатель данного учебного заведения Анри Фуул Дюран: «Высшее образование для женщин вполне можно назвать кличем величайшей битвы за свободу, битвы права против силы. Все наши планы диаметрально противоположны привычкам и предрассудкам общественного мнения» [3, с. 49].

Соперничество двух педагогических школ продолжилось и во второй половине XX века. Окончание «культурной революции» и начало реформ Ден Сяопина, вновь «открыло» страну для проникновения западных педагогических идей. В начале 80-х годов XX века в Китае начали преподавать иностранные учителя английского языка, а китайские учащиеся стали выезжать за рубеж. Западные педагоги, которые работали с китайскими студентами, отмечали резкий контраст между двумя образовательными системами. Они указывали на пассивность китайских учащихся, их стремление заучивать, а не понимать, отсутствие желания дискутировать с учителем, задавать дополнительные вопросы.

Это, по их мнению должно было способствовать получению лишь поверхностных знаний и неспособности получения глубинных представлений о сути изучаемых предметов.

В тоже время, в ряде опубликованных в развитых странах в 90-х годах XX – начале XXI века исследований, основанных на наблюдениях, интервью и анкетировании, доказывалось, что западные педагоги всё таки ошибались в своих представлениях о сущности процесса обучения в китайской школе. Несмотря на все обвинения в механической зубрёжке, китайские ученики сегодня лидеры международных олимпиад, прежде всего, по математике и естественным наукам [6, с. 5].

Заметны успехи конфуцианской педагогической модели и в сфере социально-политических наук, особенно в условиях, когда методика принятая в англо-саксонской школе, начала показывать свои негативные результаты. Внедрённый в изучение, например, истории, т. н. «проблемный» подход привел к тому, что учащиеся лучше понимают суть какого-либо исторического события, но в тоже время не могут назвать его хронологические рамки, не понимают причин и тех социально-политических реалий в которых оно проходило. Собственный

опыт преподавания в Высшей школе показывает, что часто студенты способны подготовить блестящий доклад по истории Второй мировой войны, но не способны точно назвать даты её начала и окончания.

В свою очередь, конфуцианская модель, как и старая советская, основанная на изложении фактов в «проблемно-хронологической» ключе, позволяет избежать подобных проблем и дать более системные знания. Данная «системность» мышления, которая приобретает учащимися после завершения процесса обучения, привлекает к конфуцианской педагогической модели всё больший интерес, как в развивающихся странах, так и в развитых. Подтверждением данного тезиса является растущая популярность сети «Институтов Конфуция» – образовательных и культурно-просветительских учреждений, созданных по всему миру, по решению китайского правительства.

Итак, в чём же суть конфуцианской модели? Каковы принципы, которые делают её конкурентоспособной в современной глобальной образовательной среде?

По мнению, западных экспертов, можно выделить пять её составляющих, которые позитивно влияют на приобретение учащимися необходимых знаний, умений и навыков. Это, прежде всего:

1. упор на нравственное воспитание, которое является важнейшим качеством всесторонне развитой личности;

2. идея всеобщего образования. Подобная идея существует и в западных обществах, но утвердилась там относительно недавно. Её появление было обусловлено социально-экономическими реалиями конца XVIII – начала XIX века. Промышленный переворот и создание современных, технически оснащённых армий, основанных на всеобщей воинской повинности, обусловил необходимость перехода к всеобщему образованию. В Китае же данная доктрина зародилась ещё в период жизни Конфуция. Сегодня китайское правительство тратит 4% ВВП именно на поддержку системы всеобщего образования. В свою очередь, китайские семьи, понимающие важность образования тратят на его приобретение до 30% своего бюджета [5, p. 15];

3. поощрение материального успеха, если он не противоречит нравственным канонам. Отсутствие данного принципа было «ахиллесовой пятой» советской модели, что в конце-концов, и привело к её разрушению.

4. светское образование, без влияния основных религиозных концепций, что придаёт ему большую научность;

5. понимание того, что образование – это не игра и не развлечение, а сложное дело, требующее серьёзных усилий. Неуспехи учащегося объясняются не отсутствием способностей, а отсутствием прилежания.

Именно данные принципы, некоторые из которых во многом, противоречат англосакским педагогическим канонам, во многом обуславливают успехи современного конфуцианского образования, как в

КНР, так и в других странах дальневосточного региона – Японии, Южной Кореи, Сингапуре и т. д.

Особенного внимания заслуживает первый принцип – упор на нравственное воспитание, которое является одной из основополагающих аспектов конфуцианской доктрины. Его сущность и цели отметил китайский педагог Сингчжоу Яо: «Цель конфуцианского образования является не только передача знаний, но и передача смыслов. Оно призвано дать понимание фундаментальных основ семьи, общины, общественного устройства. Оно содействует формированию самодисциплины, семейной солидарности, общественной и нравственной ответственности» [6, р. 2].

Безусловно, следует отметить, что конфуцианская педагогическая модель направлена на формирование, прежде всего, «личности внутри коллектива» на что указывают все её критики, начиная с Макса Вебера. С другой стороны, следует отметить, что конфуцианство вовсе не призвано воспитать «человека-робота» или «человека-раба». Оно даёт представление о ценности общества для всестороннего развития личности и навыки того, как сделать диалог личности с коллективом более гармоничным.

Понятие «нравственности», согласно учению Конфуция состоит из следующих принципов:

1. Гуманизм – добродетельное поведение. «Добродетелями» являются:

- А. доброжелательность;
- Б. праведность;
- В. мудрость;
- Г. верность;
- Д. альтруизм;

2. Гармония – возможность идти на компромиссы, что делает общественные отношения более комфортными.

3. Понимание иерархии – т. е. своего места и статуса в общественной системе и соответствующего ему поведения [5, с. 15].

Упор на нравственное воспитание даёт возможность преодолеть одну из серьезных проблем, которая сегодня возникла внутри китайского социума. Внедрённая в 90-х годах XX века система «одна семья – один ребёнок» привела к неожиданным и не очень позитивным результатам. Рождённый в патриархальной семье один ребёнок принимает на себя любовь сразу нескольких поколений родственников. В результате – формируется «маленький император» – личность избалованная, эгоистичная и не способная поступаться своими интересами ради общественных.

Ошибки семейного воспитания исправляет государственная образовательная система. Начиная с детского сада у «маленьких императоров» прививается дисциплина, уважение к старшим, к товариществу. Успех данного процесса во многом зависит от высокой

общественной значимости и авторитета учителя, уважать которого предписывал Конфуций.

Таким образом, конфуцианская доктрина является основой современной педагогической системы в Китае. Её базовые принципы позволяют не только привить учащимся системное мышление, но и развить в них навыки общественного сосуществования, компромисса и уважения к окружающим людям. Это, в свою очередь, делает данную модель привлекательной для стран, где происходит процесс формирования образовательной системы, в том числе и для Украины. Влияние идей Конфуция на развитие педагогической науки будет рассматриваться в следующих научных статьях.

Список использованной литературы

1. Грэй Д. Г. История древнего Китая / Д. Г. Грэй. – М. : Центрполиграф, 2006. – 606 с. 2. **Жизнь и нравы** старого Китая. «Срединная империя» XIX века глазами очевидцев. – Смоленск. : «Русич», 2003. – 496 с. 3. **Тайсон-Ли Л.** Мадам Чан Кайши / Л. Тайсон-Ли. – М. : АСТ, 2008. – 541 с. 4. **Усов В.** Пу И – последний император Китая / В. Усов. – М. : Олма-пресс, 2003. – 415 с. 5. **Starr D.** China and the Confucian Education Model / D. Starr. – Teaching and Learning Position Paper. – May 2012. – 27 p. 6. **Yee E.** Confucian Education: a moral Approach / E. Yee. – Religion East and West. Issue 2. – June 2002. – P. 52 – 62.

Набока О. В. Вплив конфуціанства на розвиток освіти у Китаї

У статті аналізується вплив філософського вчення Конфуція на розвиток освіти у сучасному Китаї. На основі аналізу робіт західних вчених, автор приходить до висновку про те, що ключовим принципом конфуціанської освіти є акцент на моральне виховання.

Ключові слова: Китай, конфуціанство, моральність, освіта, педагогіка.

Набока А. В. Влияние конфуцианства на развитие образования в Китае

В статье анализируется влияние философского учения Конфуция на развитие образования в современном Китае. На основе анализа работ западных учёных, автор приходит к выводу о том, что ключевым принципом конфуцианского образования является упор на нравственное воспитание.

Ключевые слова: Китай, конфуцианство, нравственность, образование, педагогика.

拿波卡·亚历山大 孔子思想如何影响中国现代教育

摘要：在这篇文章中，作者分析了孔子哲学学说对中国现代教育发展的影响。作者通过对西方科学家作品的分析，得出结论：儒家教育的一个重要原则就是强调道德教育。

关键词：中国 儒家思想 道德 教育 教学

Naboka A. V. Influence of Confucianism on a Development of Education in China

In the article author analyzes influence of Confucius philosophical doctrine on the development of education in modern China. Having analyzed works of western scientists, the author comes to a conclusion that a key principle of Confucian education is its emphasis on moral education.

Key words: China, Confucianism, moral, education, pedagogic.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 811.581'37

Чэнь Чэньлин

陈陈林

ФИЛОСОФСКИЕ АФОРИЗМЫ КОНФУЦИЯ С ЛЕКСИКО-ТЕМАТИЧЕСКИМ ПОЛЕМ «ОБРАЗОВАНИЕ»

孔子格言中关于“学习”的语义场分析

В процессе освоения мира человек делит окружающую действительность на существенные для практической деятельности, познания и общения фрагменты, которые получают языковое обозначение. К числу таких фрагментов относится деятельность человека, связанная с обучением. Безусловно, являясь одной из наиболее социально и культурно-значимых характеристик жизни современного человека, концептосфера «образование» представляет собой детально концептуализированную и определённым образом структурированную область в русском языковом сознании.

Определив лексему «образование» как ядерный компонент нашего лексического поля, мы перешли к анализу лексикографических источников. Используя метод составления цепочки словарных дефиниций, через анализ словарных статей мы определяем признаки ядра нашего поля. Ядро лексико-тематического поля лучше всего отражает

семантика ключевого слова (или гиперсемы), именуемого данное поле. Пополняет содержание поля анализ синонимов, антонимов ключевой лексемы и её сочетаемости с другими лексемами. Данный алгоритм позволяет описать проанализировать лексико-семантическое поле ядерной лексемы «образование».

Семантическое поле в основе своей структурно, то есть обладает определённой структурой, которая состоит из ядра и периферии. Ядро лексико-семантического поля «образование» образует ядерная лексема «образование». В словаре под ред. А.П.Евгеньевой даются следующие дефиниции лексемы «образование»:

- 1) процесс усвоения знаний; обучение, просвещение;
- 2) совокупность знаний, полученных в результате обучения;
- 3) область народного хозяйства, занимающаяся обучением людей, обеспечением их образования [1].

В результате анализа словарных дефиниций выделим следующие лексико-семантические варианты слова «образование»:

ЛСВ1 процесс обучения; ЛСВ2 совокупные знания и умения; ЛСВ3 отрасль народного хозяйства.

Словообразовательное гнездо ключевого слова «образование» представлено в русском языке следующими производными, сгруппированными по принципу антонимии: образованный – необразованный, высокообразованный – малообразованный, образованность – необразованность, а также имя существительное самообразование и две глагольные формы: образовать и образовывать.

Согласно «Словарю русских синонимов и сходных по смыслу выражений» Н.Абрамова (1999) синонимами слова «образование» являются: воспитание, просвещение, культура, цивилизация, прогресс, образованность [2].

Словарь синонимов под редакцией З.Е.Александровой (1989) содержит следующие синонимы ключевого слова и его производных:

Образование – обучение, просвещение;

Образованный – высокообразованный, просвещённый, начитанный;

Образованность – просвещённость, начитанность;

Образовывать-развивать [3].

Синтагматика слова «образование» представлена следующими типовыми сочетаниями по «Учебному словарю сочетаемости слов русского языка» под редакцией Денисова П.Н. и Морковкина В.В. (1978), сгруппированные нами по принадлежности к одному из трёх выявленных лексико-семантических вариантов:

ЛСВ1: право, ассигнования на образование; развивать, совершенствовать образование; платить за образование; выделять средства на образование.

ЛСВ2: образование [в] сколько-то классов; уровень образования; получить, дать кому-либо образование; иметь какое-либо образование;

без образования (быть); к образованию стремиться; от образования зависит; по образованию (быть); с каким-либо образованием (принимать куда-либо).

ЛСВ3: система, развитие образования.

ЛСВ2 «знания» представлен в этом же словаре в следующих типовых сочетаниях: Образование хорошее, прекрасное, блестящее, начальное, среднее, среднее специальное, высшее, общее, политехническое, профессионально-техническое, специальное, гуманитарное, техническое, медицинское, музыкальное [4].

Афоризмы со значением «образование» из книги Конфуция «Лунь Юй» были систематизированы в таблицу [5].

Ядро лексико-тематического поля «образование»	Афоризмы
<p>Учиться (учеба), учитель, изучать, изученное, ученый</p>	<p>1. Учиться и время от времени повторять изученное, разве это не приятно?</p>
	<p>2. Когда благородный муж умерен в еде, не стремится к удобству в жилье, расторопен в делах, сдержан в речах и, чтобы усовершенствовать себя, сближается с людьми, обладающими правильными принципами, о нем можно сказать, что он любит учиться.</p>
	<p>3. В пятнадцать лет я обратил свои помыслы к учебе. В тридцать лет я обрел самостоятельность. В сорок лет я освободился от сомнений. В пятьдесят лет я познал волю неба. В шестьдесят лет научился отличать правду от неправды. В семьдесят лет я стал следовать желаниям моего сердца и не нарушал ритуала.</p>
	<p>4. Учиться и не размышлять — напрасно терять время, размышлять и не учиться — губительно.</p>
	<p>5. Умный , любит учиться и не стыдится обращаться за советами к нижестоящим.</p>
	<p>6. Если в человеке естественность превосходит воспитанность, он подобен деревенщине. Если же воспитанность превосходит естественность, он подобен ученому-книжнику. После того как воспитанность и естественность в человеке уравновесят друг друга, он становится благородным мужем.</p>
	<p>7. учиться без пресыщения, просвещать без усталости.</p>
	<p>8. Того, кто не стремится [к достижению знания], не следует направлять [на правильный путь]. Тому, кто не испытывает трудностей в выражении своих мыслей, не следует помогать. Того, кто не в состоянии по одному углу [предмета] составить представление об остальных трех, не следует учить.</p>

		<p>9. Я не родился со знаниями. Я получил их благодаря любви к древности и настойчивости в учебе.</p> <p>10. Когда вместе идут трое, мне всегда есть чему поучиться. Подражаю хорошему в них и исправляю дурное.</p> <p>11. Учитель учил четырем вещам: пониманию книг, моральному поведению, преданности [государю] и правдивости.</p> <p>12. Учитесь так, как будто вы не в состоянии достичь знаний, словно вы боитесь их потерять.</p> <p>13. С человеком, с которым можно вместе учиться, нельзя вместе стремиться к достижению правильного пути.</p> <p>14. В древности учились, чтобы [совершенствовать] себя; ныне же учатся, чтобы [хвастаться] перед другими.</p> <p>15. Не обижаю небо, не обвиняю людей; изучая обыденное, достигаю вершин, но только небо знает меня.</p> <p>16. Я часто целые дни не ем и целые ночи не сплю, все думаю. Но от этого нет пользы. Лучше учиться!</p> <p>17. О том, кто ежедневно узнает то, чего он не знал, и ежемесячно восстанавливает то, что изучил, можно сказать — любит учиться.</p> <p>18. Ремесленники совершенствуют свое мастерство там, где работают; благородный же муж постигает свой Дао-Путь через учебу.</p> <p>19. Если от службы остается свободное время, то посвящай его учебе. А если от учебы остается свободное время, то посвящай его службе.</p>
Знать, знание, познания	Познавать,	<p>1. Не беспокойся о том, что люди тебя не знают, а беспокойся о том, что ты не знаешь людей.</p> <p>2. Зная что-либо, считай, что знаешь; не зная, считай, что не знаешь, — это и есть [правильное отношение] к знанию.</p> <p>3. Если утром познаешь правильный путь, вечером можно умереть.</p> <p>4. Знающие что-либо уступают тем, кто любит что-либо; любящие что-либо уступают тем, кто наслаждается чем-либо.</p> <p>5. Я не родился со знаниями. Я получил их благодаря любви к древности и настойчивости в учебе.</p> <p>6. О том, кто ежедневно узнает то, чего он не знал, и ежемесячно восстанавливает то, что изучил, можно сказать — любит учиться.</p> <p>7. Углублять знания, закалять волю, пытливо расспрашивать, всесторонне обдумывать — все это основа человеколюбия.</p> <p>8. В пятнадцать лет я обратил свои помыслы к учебе. В тридцать лет я обрел самостоятельность. В сорок лет я освободился от сомнений.</p>

	<p>В пятьдесят лет я познал волю неба. В шестьдесят лет научился отличать правду от неправды. В семьдесят лет я стал следовать желаниям моего сердца и не нарушал ритуала.</p>
	<p>9. Благородный муж, обладая обширными познаниями в вэнь-культуре и постоянно сдерживая себя Правилами, не в состоянии нарушить их.</p>
Воспитание	<p>1. В [деле] воспитания нельзя делать различий между людьми.</p>

Периферия лексико-тематического поля «образование»	Афоризмы
Повторять	<p>1. Учиться и время от времени повторять изученное, разве это не приятно?</p> <p>2. Я ежедневно проверяю себя в трех отношениях: преданно ли служу людям, искренен ли в отношениях с друзьями, повторяю ли заповеди учителя?</p>
Размышлять	<p>1. Учиться и не размышлять — напрасно терять время, размышлять и не учиться — губительно.</p>
Мудрость, мудрый	<p>1. Когда видишь мудрого человека, подумай о том, чтобы уподобиться ему. Когда видишь человека, который не обладает мудростью, взвесь свои собственные поступки.</p> <p>2. Мудрый любит воду. Обладающий человеколюбием наслаждается горами. Мудрый находится в движении. Человеколюбивый находится в покое. Мудрый радостен. Человеколюбивый долговечен.</p>

Таким образом, из 31 афоризма Конфуция, соответствующих данному лексико-тематическому полю, нами было выделено следующее семантическое ядро:

- учиться(учеба, учитель, ученый)*
- изучать(изученное);*
- просвещать(просвещение);*
- наставлять(наставник);*
- знать(знание);*
- познавать(познание).*

Лексико - семантическое поле «образование»

Список использованной литературы

1. Академический словарь. [Электронный ресурс]. – Режим доступа к ресурсу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%C0%F4%EE%F0%E8%E7%EC> – Заголовок с экрана. 2. Словарь русских синонимов и сходных по смыслу выражений. [Электронный ресурс]. — Режим доступа к ресурсу: <http://www.dict.t-mm.ru/all/obrazovanie.html> – Заголовок с экрана. 3. Словарь синонимов русского языка / Под ред. З.Е. Александровой. – М. : Советская энциклопедия, 1968. – 600 с. 4. Учебный словарь сочетаемости слов русского языка / Под ред. Денисовой П. Н., Морковкиной В.В. – М. : Русский язык, 1978. – 668 с. 5. Переломов Л. С. Конфуций: «Лунь юй». – М. : Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 2001. – 588 с.

Чень Ченьлін. Філософські афоризми Конфуція із лексико-тематичним полем «Освіта»

Стаття присвячена проблемам лексико-тематичне поле «Освіта» в російських перекладах афоризмів Конфуція, зроблено аналіз афоризмів Конфуція, що утворюють лексико-тематичне поле «Освіта» (його ядра, периферії, перетину і сходження).

Ключові слова: Конфуцій, Лунь Юй, лексико-тематичне поле, афоризм, освіта.

Чэнь Чэньлин. Философские афоризмы Конфуция с лексико-тематическим полем «Образование»

Статья посвящена проблемам лексико-тематического поля «Образование» в русских переводах афоризмов Конфуция, сделан анализ афоризмов Конфуция, образующих лексико-тематическое поле «Образование» (его ядра, периферии, сечения и восхождение).

Ключевые слова: Конфуций, Лунь Юй, лексико-тематическое поле, афоризм, образование.

陈陈林 孔子格言中关于“学习”的语义场分析

摘要：孔子是中国历史上伟大的教育家和思想家,也是儒家学派的创始人。孔子一生大部分时间和精力都用在教学活动中,他的学习理论是其教育思想、教学理论的基础和依据。本文对《论语》中有关“学习”的词语进行了深入分析和归类总结,有助于俄语国家的学生更好地理解孔子学习思想的含义。

关键词：孔子 论语 语义场 格言 学习

Chen Chenlin. Philosophic Aphorisms of Confucius with a Lexical-Thematic Field of "Education"

This article is devoted to the problems of lexical-thematic field of "education" in the Russian translation of aphorisms of Confucius, the Confucius analysis of aphorisms that make up the lexical-thematic field "Education" (its core, periphery, and the intersection of convergence).

Key words: Confucius, The Analects of Confucius, the lexical-thematic field, aphorism, Education.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ
教育创新技术

УДК 811.581:378.016

Е. В. Бурцева
布尔采娃·伊丽莎维德

**МУЛЬТИМЕДИЙНАЯ УЧЕБНАЯ ПРЕЗЕНТАЦИЯ КАК
ИННОВАЦИОННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ
ИЕРОГЛИФИЧЕСКОЙ ПИСЬМЕННОСТИ
КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА**
多媒体教学课件在汉字教学中的创新运用

Для достижения максимального эффекта в обучающем процессе необходимо использование широкого спектра инновационных, в том числе, безусловно, разнообразных медиаобразовательных технологий. Задача развития, совершенствования, оптимизации методов обучения иностранным языкам всегда была одной из актуальных проблем российского образования. Проведенные исследования педагогической работы в этой области показали, что обучение иностранным языкам в учебных заведениях сегодня невозможно без инновационной составляющей. Понятие «инновация» означает новшество, новизну, изменение; инновация как средство и процесс предполагает введение чего-либо нового. Применительно к педагогическому процессу инновация означает введение нового в цели, содержание, методы и формы обучения и воспитания, организацию совместной деятельности учителя и учащегося. По мнению В.И. Слободчикова, под инновацией понимается любая новая идея, новый метод или новый проект, который намеренно вводится в систему традиционного образования.

В рамках методики обучения восточному языку студентов, организация процесса обучения специфическим знакам письменности, которые характерны для китайского языка является одним из важнейших аспектов преподавания на протяжении многих лет. Многие преподаватели китайского языка работают над тем, чтобы найти новые способы обучения иероглифике, которые действительно будут эффективными. В настоящее время в теории преподавания китайского языка существуют методики по запоминанию иероглифов. Все они по-своему эффективны. Несмотря на то, что с каждым годом всё большее количество преподавателей на занятиях начали применять интернет-технологии, а также мультимедийные средства обучения на занятиях по китайскому языку, всё же важно, чтобы эти средства являлись

эффективным дополнением к учебному материалу, а также его демонстрация отвечала поставленным целям и задачам учебного процесса. Однако следует отметить то, что существует мало методологических исследований, посвящённых теоретическому обоснованию применения мультимедийных средств, в нашем случае учебной презентации на занятиях по овладению китайской иероглифики. Например, как показывает педагогический опыт, работа по созданию Интернет-ресурсов интересна учащимся своей новизной, актуальностью, креативностью, что помогает организовать познавательную деятельность учеников в малых группах. Такая деятельность даёт возможность проявлять свою активность каждому учащемуся. С помощью Интернета можно решать целый ряд дидактических задач: формировать навыки и умения чтения, совершенствовать умения письменной речи; пополнять словарный запас. Кроме того, работа преподавателя обязательно должна быть направлена на изучение возможностей интернет-технологий.

В данной статье мы рассматриваем основополагающую дидактическую цель мультимедийной учебной презентации на занятиях как инновационная технология по овладению китайской иероглифики.

По мнению Н.В. Богданович одной из проблем использования мультимедийных средств является то, что существует мало методологических исследований, посвящённых теоретическому обоснованию применения данной методики преподавания. На данный момент лишь фиксируется, что это синтез традиционной формы преподавания и программированного обучения с элементами инновационной педагогики [1], соответственно при подготовке учебной мультимедийной презентации необходимо учитывать общедидактические принципы создания обучающих курсов.

Как считают многие исследователи, сочетание звука, изображения и текста обуславливает дидактические возможности мультимедийных технологий по иностранному языку и повышает эффективность процесса обучения иностранным языкам. Указанная технология включает в качестве средства обучения мультимедийную учебную презентацию, разработанную и используемую в строгом соответствии с заранее намеченными дидактическими целями, и с учетом методико-дидактических принципов. Н.И. Клевцовой было выдвинуто предположение о том, что объяснительно-иллюстративный метод обучения будет более эффективным с использованием компьютерной технологии обучения [3]. Н.И. Клевцовой экспериментально доказана эффективность использования мультимедийной учебной презентации для объяснения нового учебного материала.

На основе анализа методико-дидактического материала по использованию учебной презентации на занятиях по объяснению нового материала, была разработана схема соответствия мультимедийной презентации оптимально и эффективно отвечающей триединой основополагающей дидактической цели занятия по овладению китайской

иероглифики. Центральное место в разработке мультимедийной учебной презентации, несомненно, занимает дидактическая цель, основу которой составляют три важных аспекта: образовательный, развивающий и воспитательный.

Образовательный аспект по овладению китайской иероглифики включает формирование умений и навыков, которые обеспечивают успешное выполнение деятельности. На основе анализа литературы И. А. Зимней предложен перечень ведущих действий по овладению иностранным языком [2, с. 19]. Исходя из этого, важны следующие учебные действия как: восприятие учащимися нового учебного материала, далее осмысливание связей и отношений в объектах изучения, формирование словарного запаса. С одной стороны, использование учебной презентации на занятиях способствует лучшему запоминанию материала, а также активизирует мышление, так как происходит переход аналитической информации в образную и обратно. С другой стороны, здесь вступают в силу требования психологии восприятия. Исходя из того, что основное назначение презентации является организация усвоения учащимися информации путем сообщения учебного материала и обеспечения его успешного восприятия, то оно усиливается ещё и при подключении зрительной памяти. Преимущество компьютерной презентации состоит в облегчении труда преподавателя и в упорядочивании и сохранности наглядного материала.

Нужно отметить, что сложность психологического восприятия принципиально нового способа записи лексических единиц языка может стать непреодолимым барьером на пути изучения китайского языка. Поэтому на начальном этапе процесса обучения те, кто начинает учить иероглифы, чувствуют, что их трудно различить, тяжело читать и нелегко запоминать.

В процессе поэтапного ознакомления и изучения китайской иероглифики важно выделить знания, умения и навыки, которыми должен обладать учащийся в итоге. Преподавателю целесообразно наглядно демонстрировать знания по иероглифическому материалу, применяя учебную презентацию. В изучении и закреплении иероглифического материала нами выделено 10 этапов.

1 этап:

Знания: общая характеристика китайской иероглифической письменности. Три основные характеристики иероглифа.

Навыки: формирование общего понимания иероглифической письменной системы. Главное отличие иероглифов от знаков буквенного или слогового фонетического письма.

Умения: понимание значения иероглифического письменного знака в языковой системе Китая.

2 этап

Знания: структура иероглифического знака.

Навыки: формирование зрительной идентификации отдельных графических элементов.

Умения: анализирование структуры иероглифа.

3 этап

Знания: знать правила последовательного написания графических элементов.

Навыки: усвоение навыков начертания отдельных графических элементов (черт).

Умения: правильное определение количества черт в иероглифическом знаке.

4 этап

Знания: понятие «черта иероглифа». Четыре типа графических элементов или черт. Около 10 их основных разновидностей.

Навыки: формирование моторных графических навыков.

Умения: письменная фиксация графических элементов (знать название черт).

5 этап

Знания: базовые знаковые единицы – графемы (300) и ключи.

Навыки: овладение начертанием, названием и чтением базовых графических элементов.

Умения: письменная фиксация базовых графических элементов, воспринятых на слух.

6 этап

Знания: две категории сложных иероглифических знаков: идеографические и фоноидеографические. Их структура.

Навыки: распознавание категорий сложных знаков. Характерная особенность каждой группы.

Умения: определение видов категории сложных знаков.

7 этап

Знания: историческое преобразование иероглифики. Графемы и фонетики.

Навыки: распознавание традиционного и сокращённого написания иероглифов.

Умения: письменная фиксация иероглифических элементов требуемых программой обучения.

8 этап

Знания: этимологическое значение иероглифических знаков.

Навыки: привлечение иллюстративного материала, позволяющего представить историю возникновения ключа, знака.

Умения: письменная фиксация иероглифических элементов требуемых программой обучения.

9 этап

Знания: семантические группы ключей (отнесённость иероглифа к определенному объекту)

Навыки: овладение семантикой ключевых знаков.

Умения: определение семантического значения ключа и его письменная фиксация.

10 этап

Знания: иероглиф как лексическая единица языка.

Навыки: усвоение 150-200 наиболее употребительных иероглифов и их значений. Пользование различными словарями.

Умения: письменная фиксация и устное воспроизведение иероглифов.

Опираясь на исследование Е.О. Солодуха, в котором она представляет взаимосвязи между уровнем владения иероглификой китайского языка и типом памяти на основании существующих методик определения видов памяти. Анализируя психологические особенности при овладении китайским иероглифическим письмом, говорит о том, что в процессе изучения, должны последовательно участвовать три вида памяти – кинестетическая, образная и вербальная. Соотношение в пользу того или иного механизма запоминания зависит, главным образом от психологических и эмоционально личностных характеристик обучающихся. Исходя из этого, система обучения иероглифике должна делиться на три ступени и представлять собой следующую последовательность: включение сначала кинестетических механизмов запоминания, затем постепенное подключение образных механизмов запоминания (зрительная, слуховая) и, наконец, активация вербального механизма запоминания. Е.О. Солодуха доказывает, что поэтапное включение определённых механизмов памяти адекватно ступени обучения обеспечивает наиболее успешное овладение иероглифической письменностью и, в дальнейшем, способствует повышению эффективности усвоения иероглифов в будущем. Таким образом, предложенная модель формирует когнитивные умения и навыки анализа отдельных составляющих и синтеза их в единый иероглифический знак [7].

Развивающий аспект характеризуется развитием познавательного интереса у учащихся, умения обобщать, анализировать, сравнивать, а также активизация творческой деятельности учащихся. Для примера взято учебное действие анализ состава иероглифа. Положения китайских педагогов в запоминании иероглифов состоят в том, что обучаемый в процессе овладения иероглификой для удобства запоминания в результате анализа графического состава, группировал иероглифы по различным признакам сходства в написании и в значении, создавая «сети ассоциативно связанных иероглифов». «Сети ассоциативно связанных иероглифов» или как их еще называют в китайских источниках «ассоциативные сети», как считает Чжан Юнлян, это совокупность иероглифов, взаимосвязанных по начертанию, по значению, и по звучанию [5, с. 101]. Особенностью любого ассоциативного ряда иероглифов, считает вышеупомянутый автор, является возможность объединять их внутри этого ряда в «семьи». Под «семьей» при этом понимается ряд иероглифов, происходящих от одного

основного простейшого элемента, например, от иероглифа 尔 (er) происходят иероглифы 你 (nǐ) и 您 (nǐn). Вот эти три иероглифа составляют иероглифическую «семью».

Воспитательный аспект занятий по овладению иероглификой заключается в воспитании терпения, а также умения правильно организовать самостоятельную работу. Развивая моторные навыки иероглифической письменности на этапе освоения иероглифики, требуется большое терпение и кропотливая работа.

В результате осмысливания методической направленности учебных презентаций можно выделить то, что объём работы преподавателя, при разработке мультимедийной учебной презентации, очень большой. Кроме того, на занятии мера активности также весьма значительна, форма лекционного изложения информации предполагает также большую активность преподавателя. С одной стороны, существенное достоинство презентации состоит в том, что она позволяет излагать иероглифический материал нового урока, более структурировано, что даёт возможность за более короткий срок передать больший объём информации [1]. С другой стороны, такой подход требует постоянного совершенствования познаний преподавателя в сфере информационных технологий. Необходимо, чтобы студенты были всё больше вовлечены в использование их не в качестве потребителей или только слушателей, но и активных участников образовательного процесса.

Между тем, китайская иероглифика представляет собой сложную многоуровневую структуру: в ней совмещены как идеографический, так и фонетический способ записи лексических единиц, что вызывает дополнительные трудности в обучении и предъявляет особые требования к организации процесса обучения. Важно построить процесс обучения иероглифике таким образом, чтобы трудности, обусловленные специфическими свойствами китайской иероглифической системы письма, не препятствовали формированию устойчивого мотивационного компонента у учащихся уже на начальном этапе изучения китайского языка.

На основании вышесказанного, можно сделать вывод, что дидактические возможности учебной мультимедийной презентации, разработанной и используемой в строгом соответствии с заранее намеченными дидактическими целями, и с учетом методико-дидактических принципов могут быть эффективными, при условии применения в процессе ознакомления с новым лексическим материалом. Использование такого дидактического средства как мультимедийная учебная презентация позволяет увеличить степень усвоения студентами получаемой учебной информации, лучше запомнить предлагаемый иероглифический материал. Также следует отметить, что использование мультимедийных учебных презентаций не может обеспечить существенного педагогического эффекта без учителя, поскольку эта

инновационная технология – только способ обучения, эффективность которого зависит от умения преподавателя использовать его для достижения определенных педагогических целей на основе глубокого изучения всех возможностей.

Список использованной литературы

1. Богданович Н. В. Основные направления методического осмысления использования мультимедийных технологий / Н. В. Богданович. – режим доступа: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-57138.html>. **2. Зимняя И. А.** Психология обучения неродному языку / И. А. Зимняя. – М.: Рус. яз., 1989. – 219 с. **3. Клевцова Н. И.** Методико-дидактические принципы создания и использования мультимедийных учебных презентаций в обучении иностранному языку: Дис. канд. пед. наук / Н. И. Клевцова. – режим доступа: http://www.childpsy.ru/upload/dissertations/%CA%EВ%E5%E2%F6%EЕ%E2%E0_%CD_%C8_0_2003.htm. **4. Кондрашевский А. Ф.** Практический курс китайского языка. Пособие по иероглифике / А. Ф. Кондрашевский. Часть 1. М., 2000. **5. Кочергин И. В.** Очерки методики обучения китайскому языку / И. В. Кочергин. - М., 2000 – 153с. **6. Кочергин И. В.** Очерк лингводидактики китайского языка / И. В. Кочергин. - М., 2006 – 193с. **7. Солодуха Е. О.** Реализация аспекта индивидуализации в методике преподавания иероглифике китайского языка, Режим доступа: <http://ksosh4.ucoz.ru/forum/8-124-1>.

Бурцева Є. В. Мультимедійна навчальна презентація як інноваційна технологія викладання ієрогліфічної писемності китайської мови

У статті наведено аналіз результатів пілотажного дослідження оцінки ефективності мультимедійної навчальної презентації як інноваційної технології викладання китайської ієрогліфіки. Висвітлено етапи вивчення ієрогліфіки, визначені знання, уміння, навички, якими повинні володіти учні в результаті вивчення китайської ієрогліфіки з використанням навчальної презентації.

Ключові слова: мультимедійна навчальна презентація, ієрогліфічна писемність, дидактичні засоби

Бурцева Е. В. Мультимедийная учебная презентация как инновационная технология преподавания иероглифической письменности китайского языка

В статье приведен анализ результатов пилотажного исследования оценки эффективности мультимедийной учебной презентации как инновационной технологии преподавания китайской иероглифики. Освещены этапы изучения иероглифики, определены знания, умения, навыки, которыми должны обладать учащиеся в

результате изучения китайской иероглифики с использованием учебной презентации.

Ключевые слова: мультимедийная учебная презентация, иероглифическая письменность, дидактические средства.

布尔采娃·伊丽莎维德 多媒体教学课件在汉字教学中的创新运用

摘要：论文论述了汉字教学的各个不同阶段；并通过对多媒体课件进行汉字教学的实验结果的分析，论述了学习者在运用多媒体课件学习汉字时需要掌握的知识和技能。

关键词：多媒体教学课件 汉字 教学法

Burceva E. V. Multimedia Educational Presentation as Innovative Technology of Teaching of Hieroglyphic Writing of Chinese

The analysis of results of flight research of an assessment of efficiency of multimedia educational presentation is provided in article as innovative technology of teaching Chinese hieroglyphic. Studying stages hieroglyphic are shined, knowledge, abilities, skills which pupils as a result of studying Chinese hieroglyphic with use of educational presentation should possess is defined.

Key words: multimedia educational presentation, hieroglyphic writing, didactic means.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.011(477) : 378(510)

王惠芝

Ван Хуейчжи

博洛尼亚进程下乌克兰教育改革对中国的启示

**ВПРОВАДЖЕННЯ БОЛОНСЬКОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ
ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ОСВІТИ В КИТАЇ**

一、乌克兰博洛尼亚进程概况

有着悠久历史的欧洲高等教育在最近几十年面临着多重挑战，在内忧外患的双重压力下，欧洲国家要求采取一致行动，加强交流与合作，充分利用各国教育资源，提高质量和竞争力，来捍卫欧洲高等教育

的地位。在此背景下，1999年6月19日，欧洲29国高等教育部长在意大利博洛尼亚召开的欧洲教育部长会议上签署了《博洛尼亚宣言》(Bologna Declaration)，标志着博洛尼亚进程(The Bologna Process)的正式启动。^①该宣言明确提出到2010年建立欧洲高等教育区(European Higher Education Area,简称EHEA)的目标。博洛尼亚进程的启动不仅将促进学生和高等教育研究者在各国和地区间的流动，为学生未来的职业生涯与成为民主社会的良好公民做准备，而且为公民提供了更广泛的获得高等教育的途径。因此欧洲各国纷纷加入该进程，至今，博洛尼亚进程成员国已达46个[2.]。

为缩小本国与其他欧盟国家的差距，加速欧洲一体化的进程，乌克兰于2005年5月正式签署了《博洛尼亚进程宣言》，同阿塞拜疆、格鲁吉亚、罗马尼亚一起加入了该进程，着手对高等教育进行改革。[3.]实际上，自乌克兰独立以来对高等教育的改革就从未停止过，而在最近几年中，乌克兰政府在教育上的投入更是以往的两倍多，占了全年GDP的6.6%[4.]，位于其他成员国的前列。而且在改革的推动下，乌克兰私立大学不断增加，他们拥有独立的课程和管理体系。目前乌克兰已经建立的学校类型有：职业学校、专科学校、各类专业学院、综合性大学。学历水平分为五级：专业人士、本科、专家、硕士、研究型专家、博士[4.]。

目前在博洛尼亚进程的推动下乌克兰的高等教育改革取得了以下成果：(一)近四分之三的大学已经引入了欧洲 ECTS 学分转换机制，允许学生累计和转换学分；(二)除医学类专业，已基本建立了三年本科和两年硕士教育为基础的高等教育体系；(三)大学生在毕业时可以获得一个由乌克兰语和英语书写的，欧洲国家通用学位证书；(四)正在建立一个高等教育质量监控机构，加强对高等教育质量的评价和监控；(五)学生的流动性明显增强。喜忧参半，改革也给乌克兰的高等教育带来了一些不利影响：一方面改革为使学生获得更多的实际技能，而缩减了相应文化课的学时，降低了高等教育的学术性和研究性；另一方面，许多学者担心改革使乌克兰丧失了本国原有的教育特色，成为欧洲高等教育的附属品。

二、博洛尼亚进程中乌克兰教育改革面临的挑战

从古至今，每一次改革的推行都难免遇到重重阻力，博洛尼亚进程中乌克兰高等教育改革也不是一帆风顺的，主要有以下几方面的阻碍：

(一) 乌克兰高等教育机构过度集权。大学里的很多行政人员表示：“乌克兰教育部总是传达一些强硬的，并且很陌生的关于课程、学位体系、教育评价等方面的改革要求，但并不解释这样做的原因，以及如何执行。大学完全没有自主权，而我们对博洛尼亚进程的改革要求又十分模糊，是在被动的重重压力下进行的改革。[4.]”

(二) 缺少充分的准备和培训。乌克兰在加入进程后的改革显得过于匆忙，他们仅用不到半年的时间去准备关于改革的所有相关事宜，很多涉及其中的执行人员自己都没有明白博洛尼亚进程的目标和改革内容。这也是很多学者长期批判乌克兰博洛尼亚进程的一个主要的原因，认为这是一个缺少计划性和相关必要培训的慌乱的改革[4.]。

(三) 缺少充分的资源。乌克兰整体的经济水平与欧盟国家差距较大，而成功的教育改革离不开充分的财政和科技的支撑。给学生更多的自学时间，但是缺少相应的图书馆和学习资源。面对财政的危机，教育改革寸步难行。

(四) 参与改革者过于依附原有的教育体系。改革的最底层的执行者——大学里的教师和行政人员，过于沉浸在以前取得的成绩中，不愿和害怕接受国外的新的理念，认为这是欧洲国家企图在教育上吞噬乌克兰，并且认为他们提出的改革理念过于激进，是他们以前从未想过的。

“经济基础决定上层建筑”，没有充足的财政支撑教育改革自然寸步难行。过于匆忙的改革措施和对相关参与人员缺少必要的培训也是造成改革阻力的重要原因。人们如果理解并接纳其改革思想，那执行起来自然很有效率，由上至下强制推行，只会带来烦感和抵制。“思想决定行动”，从转变执行人员的传统观念入手，会更加有利于改革措施的执行。

三、对中国高等教育改革的启示

中国高等教育与乌克兰高等教育有许多共同点:中乌高等教育共同处于高等教育全球化的浪潮下,面临着高等教育国际化和全球化的挑战;中乌高等教育都是国家主导,国办教育为主,高等教育机构主要是公立高校,私立高校占极小比重,政府具有很大的支配权。近年来,中国高等教育改革取得了许多成就,但也遇到许多问题,博洛尼亚进程近几年来对乌克兰高等教育改革起到了重要的作用,改革中的经验与教训值得我们学习和借鉴。

(一) 加强高等教育区域合作以应对全球化的挑战

教育国际化既有利于增进国际间理解,促进国际间文化交流,同时也加强了政治、经济方面的交流与合作。国际间高等教育的交流,有利于发展中国家向发达国家学习,但是在某种程度上对发展中国家的民族传统文化造成了冲击。在今天,全球范围内人才竞争日益激烈的环境下,国际化发展会造成发展中国家的人才流失。《博洛尼亚宣言》倡导建立“知识的欧洲”,强调在发展欧洲文化取向时,大学扮演中心角色,创建欧洲高等教育时代来推动公民交流与就业。[5.]在应对全球化挑战时,欧洲各国的积极心态和通过区域间合作的做的方法值得我们学习和借鉴。

(二) 构建通用性与灵活性并存的高等教育学制框架

博洛尼亚进程强调用统一的学制来适应欧洲的一体化进程,还建议学制可分为四个等级:准学位级(sub-degree level)、第一学位级(first degree level)、硕士级(master level)、博士级(doctoral level),这个参考框架把准学位阶段纳入整体的学位制度(颁发类似美国副学士学位的文凭),允许学分转移,向全球化终身学习的方向发展,学生既可以在三年内也可以在四年内完成第一级学位,允许法律和科学技术领域课程多样化;在部分学科或教育机构,可用较长学习时间直接获得硕士学位[5.]。

近年来,随着中国高等教育持续扩大规模,不断深入体制改革,暴露出许多问题激化了许多矛盾。如何做到高等教育规模和效益的协调发展;如何协调利益各方的关系;如何解决学历构建教育体系的功能性问题;如何处理各类教育机构相互沟通与相互衔接问题,乌克兰的博

洛尼亚进程学制框架及欧洲各国的实践经验值得我们反思与借鉴。

(三) 实行学分转换制度为学生创造更便捷的受教育机会

《博洛尼亚宣言》号召“建立学分制度，例如学分转换制为促成学生交流达到顶峰的良好机制，在非高等教育体制，例如终身学习中，只要所修习的课程为大学认可也可获得学分”。[6.] 近年来，越来越多的欧洲国家的教育机构，例如：乌克兰、德国、芬兰、荷兰、等开始采用全国性的学分制度与《博洛尼亚宣言》倡导的欧洲转学学分制度(Europe credits transferring system)兼容。[7.]

我国为实现 2020 年全面建设小康社会的目标，要求教育事业优先发展以构建完善的现代国民教育体系，形成全民学习、终身学习的学习性社会。因此要逐步推进制度建设，完善正规与非正规教育相互沟通、持续与间断学习相互结合、正式与非正式学习成果相互折算的弹性学习制度。[8.]要逐步建立起学习成果个人信用记录，采取学习成果的累积与转换制度，逐步确立能力资格架构与学历体系并行等值的机制。乌克兰高等教育在博洛尼亚进程实行的转学学分制度将为我们构建“学分银行”制度提供经验与蓝本。

(四) 亟需建立质量监管认证体系

乌克兰教育部门一直努力建立质量监管认证体系,重视以课程或教学作为评估的核心,因为从教学层次上比从欧洲各高校整体上进行质量评估更容易些。博洛尼亚进程强调应基于欧洲体系做质量划分,不受各国自己标准的束缚。欧洲文凭证明的附录以及 1997 年发表的《里斯本公约——欧洲高等教育领域文凭互认的协议》已成为欧洲国家之间国际性的标准化认证方法,提供专门高校的数据,便于学历认证。

中国一直在积极努力促进国家之间学历学位的相互认证。中国与德国、英国、法国、新西兰、加拿大(魁北克)、比利时等三十多个国家签订了学位互认协议并将同更多的欧美国家签订协议。博洛尼亚进程在欧洲走过了十一年的历程，欧洲各国为推进博洛尼亚进程做出了不懈的努力，改革中取得了许多积极成效，也暴露出诸多问题。

近年来，中国高等教育改革不断深入，研究博洛尼亚进程中欧洲各国的改革经验与教训有着十分重要的现实意义，我国应该在学分制度、区域间合作、质量认证体系的建立等方面借鉴欧洲改革经验，更好的实现高等教育的改革，构建完善的现代国民教育体系。

参考文献

1. 中南大学高等教育研究所课题组. 建立中国应对博洛尼亚进程机制的设想[J]. 现代大学. 2009:(6).
2. Anon. About the Bologna Process [2009-03-10].
3. Olena Kovtun, Sheldon Stick. Ukraine and the Bologna Process: A Case Study of the Impact of the Bologna Process on Ukrainian State Institutions[J]. Higher Education in Europe, Vol. 34, No. 1, April 2009.
4. Board of European Study Technology. National and Inter-European Challenges in Bologna Process Implementation, The Symposium on Education. Retrieved on 3 December 2007.
5. Bologna Declaration. The European Higher Education Area[R]. Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bologna, Italy, 19 June, 1999.
6. 徐理勤. 博洛尼亚进程中的德国高等教育改革及其启示[J]. 德国研究. 2008.3.
7. 李婧. 博洛尼亚进程和欧洲高等教育一体化[J]. 瞭望. 2008.11.
8. 冯增俊, 陈时见. 当代比较教育学[M]. 北京: 人民教育出版社, 2008.

Ван Хуейчжи. Впровадження Болонської реформи в Україні та її вплив на систему освіти в Китаї

З метою здійснення комплексної європейської інтеграції, міністри освіти 29 країн Європи підписали Болонську декларацію про створення єдиного європейського простору вищої освіти. У травні 2005 року до процесу приєдналася і Україна, провівши ряд успішних освітніх реформ, але зіткнувшись, однак, і з деякими труднощами. У своїй статті автор аналізує процеси і досвід введення Болонського процесу в Україні, в цілях поліпшення якості реформування освіти і прискорення інтерналізації освіти в Китаї.

Ключові слова: Болонський процес, реформа вищої освіти в Україні, досвід

Ван Хуэйчжи. Введение Болонской реформы в Украине и ее влияние на систему образования в Китае

В целях осуществления комплексной европейской интеграции, министры образования 29 стран Европы подписали Болонскую декларацию о осоздании единого европейского пространства высшего образования. В мае 2005 года к процессу присоединилась и Украина,

проведя ряд успешных образовательных реформ, но столкнувшись, однако, и с некоторыми трудностями. В своей статье автор анализирует процессы и опыт введения Болонского процесса на Украине, в целях улучшения качества реформирования образования и ускорения интернализации образования в Китае.

Ключевые слова: Болонский процесс, реформа высшего образования в Украине, опыт

王惠芝 博洛尼亚进程下乌克兰教育改革对中国的启示

摘要：为推动欧洲一体化的全面实现，欧洲 29 个国家负责高等教育的部长共同签署了旨在建成“欧洲高等教育区”的《博洛尼亚宣言》，启动了欧洲高等教育一体化的进程，乌克兰于 2005 年 5 月加入该进程。在进程的推动下乌克兰对高等教育进行了改革，取得了相应的成就，但也遇到重重阻碍。对乌克兰的博洛尼亚进程进行分析，吸取改革的经验与教训，有利于深化我国高等教育改革，加速教育国际化的进程。

关键词: 博洛尼亚进程 乌克兰高等教育改革 启示

Wang Huizhi. Revelations of the Education Reform in Ukraine During the Bologna Process

In order to promote the European integration deeply, 29 Ministers of European countries signed Bologna Declaration aimed to build European higher education area. May 2005 Ukraine join in the process. During the Process, Ukraine reformed on higher education and made some achievements, but also has many obstacles. Absorbing experiences and lessons from Ukraine Bologna Process is helpful for deepening reforms on higher education and accelerating educational internationalization in China.

Key words: Bologna Process; higher education reform in Ukraine; revelation.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.8:811.58

王春月

Ван Чуньюе

**孔子学院高级商务汉语教学的创新性探析
АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ДІЛОВОЇ
КИТАЙСЬКОЇ МОВИ (НАЙВИЩИЙ РІВЕНЬ)
В ІНСТИТУТАХ КОНФУЦІЯ**

随着中国改革开放进程的深入，中国市场与国际社会接轨的程度越来越深，尤其是中国与世界各国间的商贸业务往来与日俱增。为了能够更好地了解中国的市场经济文化和商务活动特点与规律，成功促成与中国的各种商贸活动，近年来世界各国对掌握商务汉语知识与能力的人才需求量越来越大，并促使世界各地越来越多的教育机构和组织开展了迎合不同社会需求的各类各级的商务汉语课程。而探寻其行之有效的教学方法即成为在国外从事商务汉语教学的教师迫切关注和亟待解决的问题。尤其是高级商务汉语的教学，对从业教师提出了更高的要求 and 更大的挑战。

一、国际高级商务汉语教师应成为“汉语通”与“商务通”

所谓商务汉语，即指应用于商务背景下的专业汉语。商务汉语教学，就是从汉语语言和商务专业两个方面为商务汉语学习者提供系统、实用的“汉语能力+商务知识”的交际及工作使用语言的学习，以提高其跨文化商贸交际能力。高级商务汉语教学，即高于初级、中级商务汉语教学中基于对初级、中级汉语的学习和对一般日常商务知识的初步与简单了解，并对高级汉语的学习和高、深、广的商务专业文化知识精深的把握。尤其是在不同的文化国度，没有国内相对得天独厚的汉语语言环境，商务活动情境和充足的教学资源，因此，在国外进行高级商务汉语教学工作中，教师要面对更为严峻的诸多考验。

首先，在以“商务”为核心的汉语教学过程中，在国外从事高级商务汉语教师的职业素养之一就是应该具备丰富的高级汉语教学经验。一方面是因为在国外从事汉语教学的中国教师是各国汉语学习者心目中的

最具权威的“汉语通”——无所不知、无所不晓，是其最信赖和最依赖的汉语知识与中国文化的传播者，因此，在国外从事汉语教学的中国教师必须精通有关汉语的语言学知识和尽可能多的中国文化常识。另一方面是因为商务汉语较一般对外汉语有其诸多特殊之处，首先就是商务汉语领域存在大量的商务专业术语和基本概念，商务汉语的词汇、语法和句型结构自成体系，语用现象错综复杂，较一般对外汉语教学有较高的难度；此外，在国外学习商务汉语者，不具有在中国学习商务汉语的优越性，即无法像中国的留学生有诸多接触中国商贸业界实务活动的机会，可以帮助其消化商务理论知识。因此，这种商务汉语专业性强又没有与中商务活动环境的特点，就要求在国外从事高级商务汉语的教师要专门学习商务专业词汇的语义和特殊句式、句型的运用规律和特点，深刻理解其丰富、深层的商务知识意义，为没有汉语语言环境的学习者扫除语言学习上的障碍，成为名副其实的“汉语通”。

其次，在国外的高级商务汉语教师还要成为一名专业的中国“商务通”，即要具备广博的中国商务贸易背景知识与技能，充分熟悉和了解中国商业经济活动运作程序，包括中国企业的经营与管理、中国的商务制度与条例、中国的商贸谈判技巧与流程和中国的金融方针与政策等，同时，还要熟知有关商务经济活动的中国政治、法律、历史、地理、文化与科技等相关领域的知识。因为，高级商务汉语的学习者通常都是具备高级汉语水平的“汉语高手”，对中国日常文化和一般商务文化已经具有了较高程度的了解，所以他们相对见多识广、思维活跃，经常会向教师提出具有一定深度和高度的商务性专业问题，而只有充分做好准备的教师，才能够在高级商务汉语教学的课堂上，不仅能够灵活自如地传授有高度、有深度、有广度的商务汉语知识，而且还能够游刃有余地对学习者做到问必答、答必对，以使其专业求知欲心满意足而取得理想的教学效果。

二、国际高级商务汉语教学方法应因地制宜

在高级商务汉语教学中，教师首先要明确教学方法应区别于一般对外汉语教学以及初级和中级商务汉语教学，尤其是在国外进行高级商

务汉语教学教师更应该转变在国内的教学观念，教学方法和手段尤其要因地制宜、因人而异。虽然，目前在国内外各教育机构和组织所开设的商务汉语课程培养目标的制定不尽相同，基本上表现为迎合各自所需，各自为战的现状，但在高级商务汉语教学中，学界已基本达成共识的是，加强学习者对中国商务文化背景深层意义的了解，以培养和提升学习者用中文进行跨文化商务交际的能力。

经济全球化的趋势和日益频繁的国际商务活动，越来越显示出对多元文化理解的必要性和跨文化交际能力的重要性。在国际商务活动中，来自不同文化背景的人们因价值取向和行为方式的不同而产生的文化碰撞与冲突，是导致跨国经营失败的重要原因之一。因此，跨文化意识和跨文化交际能力意味着国际商务活动的成败。因此，在国外进行高级商务汉语教学的教师首先要明确告知学习者，汉语能力仅是形成跨文化交际能力的一个基础和一种工具，在中外商务活动中，需要的是复合型“汉语语言能力+商务专业知识+跨文化交际能力”的商务汉语人才，即不仅具有汉语能力和跨学科的商务专业知识，更重要的是要具备避免和处理中外文化冲突的跨文化交际能力。而要想具备跨文化交际能力，学习者首先要充分了解自己国家的商务文化，同时要充分了解中国的商务文化要素，包括中国商人的行为规则、思维方式、处事哲学、道德标准等，并分析两国文化差异对两国商务交往可能造成的现实或潜在的影响。而且学习者还要能够识别、理解、尊重和包容文化差异，求同存异，充分发掘、识别和掌握文化冲突的根本所在，能够客观认识每一种文化关于价值判断的标准在其文化体系的范围内都有其存在的相对合理性，能够正确理解任何一种价值标准都不存在比其它标准优越或落后的问题。只有具备以上认识与意识的商务人士才能成功有效地进行跨文化商务交际。

可见，国外高级商务汉语教学的教师首先自身就应具备跨文化商务交际能力，具有跨文化教学意识，在自身明确正确理解中外商务文化差异对在商务汉语学习中培养国外学习者跨文化商务交际能力具有重要意义的同时，亦能指导学习者在学习中逐渐理解和消化，逐渐培养学习

者正确的跨文化商务交际的意识和能力。为实现这一培养目标，国外高级商务汉语教师所运用的教学方法多种多样，如任务教学法、案例教学法、模拟角色训练等等，其中，中外文化对比教学法可谓在国外进行高级商务汉语教学中较行之有效的的方法之一。所谓中外文化对比教学法，即在高级商务汉语教学中，结合任务教学法等其他多种教学方法，提前给学习者布置需预习的有关某商务主题的作业和任务，让其事先搜集和整理相关的当地国商务文化现象、特点、规律等，并进行利弊分析，然后在课堂上用中文与同学共同分享自己的观点，同时，教师也将中国的相关商务主题的文化现象、特点与规律进行介绍、分析和总结，最后师生共同进行客观比较有关该商务主题的中外商务文化中的异同与冲突之处，以及其中可能导致两国商务活动失败的主要因素，并鼓励和激发学习者广开思路寻求消解文化冲突的方法和对策，以促使两国商务经济活动的成功。这种中外文化对比教学法不仅仅能够刺激学习者积极学习和了解两国文化的主观能动性，同时还能促进其全面、深入、透彻地理解两国文化的深层内涵与差异，并锻炼和培养了学习者用中文和商务专业知识分析问题、思考问题与解决问题的能力，这正是高级商务汉语学习者寻求的提升自身跨文化商务交际能力的行之有效的多维多元训练方法之一。

三、国际高级商务汉语教材内容编写应与时俱进

目前在国内外出版的商务汉语教材的内容编写与改革往往严重滞后于教学实际需要。诚然，众所周知，对外汉语教材的编写是一项非常重要且艰巨的任务，而商务汉语教材的编写，同时要兼顾汉语语言文化和商务专业文化两大系统，因此其编写工作难度更大。尤其是高级商务汉语教材内容区别于一般对外汉语教材和初级与中级商务汉语教材，已经不是仅仅侧重于中国一般社会文化常识和商务文化的基本常识，而是不仅要满足于高级汉语水平学习者的需要，同时还要反映当代中国商务经济活动新现象、新特点、新规律和新趋势，即教材内容应该对中国国内、国际商务经济活动前沿呈现及时动态的追踪和反映。这样才能在学习者面前展现出具有时代特点的、真实的当代新中国与国际市场接轨的

商务经济活动现状，这样学习者在从事相关商贸业务工作时才不会有陌生感，才不会不知所措，才会充满信心地去面对和处理各种与中国相关的国际商务活动。否则，教材内容严重滞后于时代发展特点，不仅容易让学习者误解当前中国商贸活动的实际情况，更有可能影响当前及未来中国在国际市场上的商务经济活动的顺利开展。

可见，一定要重视国外高级商务汉语教材的编写，除了商务主题的选择要新颖，还要保障商务词汇的重现率，课后语言结构功能和商务内容训练亦应有所创新，包括分角色扮演和朗读课文、阅读理解、商务交际和任务训练等都要注重时代性、前沿性、实用性和交际性特点，以从听、说、读、写等多维化、多层面、多视角做到全方位地训练学习者跨文化商务汉语交际能力。一本好教材就相当于一个好老师，尤其是对于在资料与资源相对较少的国外从事高级商务汉语教学的教师来说更是如此。一个教师如若拥有一本内容编写水平较高的高级商务汉语教材，自然会令教学效果事半功倍。

四、国际高级商务汉语教学应充分运用现代化多媒体技术

多媒体课件具有图、文、声、像并茂的特点，能够动静结合，清晰、直观、生动、形象地展示中外商务活动中的真实情境。在高级商务汉语教学课堂中，充分运用现代化多媒体教学手段和技术，积极发挥多媒体课件的教学优势，将或优秀的、或著名的、或经典的、或另类的、或成功的、或失败的、或富有争议性的各类选题的中外商务活动案例可集中、可分散、可综合、可分类地穿插于多媒体课件中，变教师的口述描述介绍和抽象理论解说为具体可感的直观形象和情境，对提高学习者的学习兴趣和质，可收到事半功倍的效果，同时还营造了耳目一新的教学情境——一个活跃的、互动的课堂学习氛围。

有关心理学研究认为，学习者对新的知识信息都有一种好奇心，而多媒体课件新颖、生动、活泼、丰富多彩的直观界面，恰恰调动了学习者的积极性，成为学习者摄取新知识的驱动力。例如，教师根据教学对象的特点和需求，围绕学习者在从事中外商务活动经历中常遇到的问题有针对性的选择相关案例视频，并精心设计和制作在多媒体教学

课件中，在课堂上放映之后，教师要注意做到精讲多练，即教师只需解答有关的语言知识点，然后更多地锻炼学习者的综合实践能力，即由学习者针对商务活动视频展开探讨，要求学习者运用汉语思维模式和汉文化解析每一选题的中外商务活动中成功的关键因素，或者导致失败的原因所在，或者文化交际中存在的注意问题，以及寻求行之有效的中外双方共赢的解决之道。这种充分运用多媒体教学手段和技术，不仅优化了课堂教学环境，增加了课堂教学信息量，更重要的是有效地培养和锻炼了学习者提出问题、分析问题和解决问题的综合实践交际能力，真正实现了教学目标和提升了教学质量。

由于不同国家文化背景、价值理念、消费习惯的不同，国际商务活动必然面临文化冲突与融合的问题。商务文化是社会文化的重要组成部分，商务汉语教学是对外汉语教学的重要组成部分。对于高级商务汉语的学习者来说，研究汉语已经不是他们主要的学习目的，而以汉语为工具从事对外商务贸易，培养自身具备跨文化交际能力已经成为一种热门的选择。学习者学习语言是一个多维度、多空间的过程，教师是否具有丰富的讲授讲解经验，学习者是否处于汉语语言环境和商务运作环境都会影响其学习效果。因此，在国外从事高级商务汉语教学的中国教师不仅要具备较高的语言与商务专业素养，还要结合所在国的实际情况因地制宜、因人而异地选择行之有效的教学方法和编写为学生量身定制的教材，更要充分运用现代化多媒体教学手段和技术，这样才能取得相对理想的教学质量和效果，以实现高级商务汉语教学的培养目标。

参考文献

1. 吴瑛. 文化对外传播：理论与战略[M]. 上海：上海交通大学出版社，2009.
2. 刘珣. 对外汉语教学引论[M]. 北京：北京语言文化大学出版社，2006.
3. 沈庶英. 汉语国际教育视域下商务汉语教学改革探讨[J]. 国家教育行政学院学报，2012 (03).
4. 莫若华. 商务汉语教学的若干问题与多元对策[J]. 广东技术师范学院学报，2012 (01).
5. 乔晔. 试论商务汉语教学中的文化教学[J]. 河南教育，2011 (04)：27-28.
6. 邓淑兰，李廷圭. 任务型教学法在商务汉语教学中的应用考察

[J]. 现代语文, 2011 (01): 121-123. 7. 苗欣. 案例教学法在商务汉语教学中的应用[J]. 大庆社会科学, 2011 (02): 146-148. 8. 刘巍. 商务汉语教学与跨文化交际能力培养[J]. 高教研究, 2010 (04): 197-199. 9. 聂学慧. 高级阶段商务汉语语篇特征及语篇能力培养途径[J]. 天中学刊, 2010 (08): 139-140

Ван Чуньюе. Аналіз інноваційного викладання ділової китайської мови (вищий рівень) в Інститутах Конфуція

Викладач, що присвятив себе викладанню ділової китайської мови (вищий рівень) в Інституті Конфуція, повинен володіти багатим досвідом викладання ділової китайської мови як іноземної і спеціальними знаннями в області культури ділового спілкування, повинен мати інноваційне мислення та здатності реалізувати його. Також йому необхідно, виходячи з місцевих умов і використовуючи індивідуальний підхід до студентів, підбирати різноманітну методику. У той же час викладач повинен готувати відповідні сучасні матеріали з ділової китайської мови, вміти використовувати мультимедійні засоби навчання. Тільки таким чином в культурному середовищі іноземної держави можна виховати справжнього професіонала у сфері ділового спілкування, який володіє комплексом знань – «володіння китайською мовою + знання комерційної справи + міжкультурне спілкування».

Ключові слова: Інститут Конфуція, ділова китайська мова (вищий рівень), методика викладання, інновації, мультимедіа.

Ван Чуньюэ. Анализ инновационного преподавания делового китайского языка (высший уровень) в Институтах Конфуция

Преподаватель, посвятивший себя обучению деловому китайскому языку (высший уровень) в Институте Конфуция, должен обладать богатым опытом преподавания делового китайского языка как иностранного и специальными знаниями в области культуры делового общения, должен иметь инновационное мышление и способности реализовать его. Также ему необходимо, исходя из местных условий и используя индивидуальный подход к студентам, подбирать разнообразную методику. В то же время преподаватель должен готовить соответствующие современные материалы по деловому китайскому языку, уметь использовать мультимедийные средства обучения. Только таким образом в культурной среде иностранного государства можно воспитать настоящего профессионала в сфере делового общения, который обладает комплексом знаний – «владение китайским языком + знания коммерческого дела + межкультурное общение».

Ключевые слова: Институт Конфуция, деловой китайский язык (высший уровень), методика преподавания, инновации, мультимедиа.

王春月 孔子学院高级商务汉语教学的创新性探析

摘要：在国外孔子学院从事高级商务汉语教学的教师要具备丰富的对外高级汉语教学经验和专业的商务文化背景知识，更要具备创新性教学思维与能力，能够因地制宜、因人而异地选择多种教学方法，同时还需“量身定制”编写“与时俱进”的高级商务汉语教材，更要能充分运用现代化多媒体教学手段和技术，由此才能在国内的文化环境下培养出真正所需的具备“汉语语言能力+商务专业知识+跨文化交际能力”的复合型商务汉语人才。

关键词：孔子学院 高级商务汉语 教学方法 创新性 多媒体

Wang Chunyue. The Analysis On Innovation of Advanced Business Chinese Teaching in Confucius Institute

In Confucius Institute abroad Advanced Business Chinese Teaching teachers not only to have a wealth of foreign Chinese teaching experience and professional business and cultural background knowledge, but also to have innovative teaching thinking and ability, and local conditions, select a variety of teaching methods vary from person to person, at the same time need to "tailor-made" to write "Times" Advanced Business Chinese teaching materials, but also to be able to make full use of modern multimedia teaching methods and technology, which can train really needed to have "Chinese language skills + Business expertise in foreign cultural environment + cross-cultural communicative competence "composite Business Chinese talent.

Key words: Confucius Institute, Advanced Business Chinese, teaching methods, Innovation, multimedia.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37.0(510)

Джин Юн
郑宇

**РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ
В КНР**
中国现代教育发展

Система образования в КНР имеет ряд специфических черт, если сравнивать ее с зарубежными аналогами. Согласно докладу ЮНЕСКО «Образование для всех», Китай занимает второе после Индии место в мире по количеству неграмотных взрослых граждан — 224 млн. человек. Это примерно четверть всех неграмотных людей мира. Почти 80% китайцев проживают в сельских районах, где подчас не могут получить даже полное среднее образование, не говоря уже о высшем. В целом по стране на каждые 10 тысяч человек приходится только 60 выпускников высших учебных заведений. Но это положение сохранится недолго. Образовательные достижения китайцев следует оценивать, принимая в расчет ситуацию в странах, хотя бы отчасти сопоставимых с Китаем по пройденному историческому пути, а также по численности и структуре населения. В качестве базы для таких сравнений есть смысл в первую очередь взять азиатские государства. На их фоне становятся очевидными серьезные успехи КНР. Так, в отличие от еще одного азиатского исполина – Индии, Китай является страной с высоким и быстро растущим уровнем грамотности населения, в том числе крестьянского (составляющего основную массу населения в обеих странах). Неграмотными в Китае остаются лишь 15-17% взрослого населения (47% в Индии, 61% в Бангладеш, 59% в Пакистане, 27% в Иране, 17% в Турции, 15% в Индонезии). Еще лучше у КНР другой важный индикатор – доля неграмотных женщин в возрастной группе 15-24 года. Он показывает эффективность борьбы с неграмотностью за последние двадцать лет и косвенно свидетельствует о положении женщин в семье и обществе. В Китае указанный показатель составляет всего 4% (44% в Индии, 63% в Бангладеш, 61% в Пакистане, 10% в Иране, 8% в Турции, 4% в Индонезии).

1. Общая структура образования КНР

Общая структура образования в КНР похожа на советскую, состоит из нескольких ступеней и включает начальную и среднюю школу, а также высшее и среднее специальное образование. Начальная ступень – дошкольное образование (детские сады, дети 3-5 лет). В начальной школе в Китае учится порядка 140 млн. человек, срок обучения - шесть лет. В 1996 году в начальную школу в Китае поступило 98,8% детей 6-летнего возраста.

Следующая ступень – обязательное девятилетнее образование. Начальная и неполная средняя школы параллельно практикуют учебные системы «6 и 3», «5 и 4» или «9 лет подряд». После девятилетки учащиеся могут поступить в полную среднюю школу (по-китайски — высшую среднюю), где предстоит учиться еще три года, то есть общий срок учебы составит 12 лет. Можно также получить среднее специальное (профессиональное) образование: после 9 классов срок обучения составляет четыре года, после 12 классов — два. Вузы тоже практикуют привычную нам систему: на дневных отделениях обучение длится пять лет (в медицинских институтах семь-восемь). Высшее образование может быть двух типов: либо по программе специалиста (на дневных отделениях обучение длится пять лет, а в медицинских институтах семь-восемь), либо двухуровневое, по системе бакалавр+магистр. После получения диплома о высшем образовании возможна учеба в аспирантуре для получения степени доктора философии.

Закон КНР об обязательном образовании появился лишь в 1985 году. Вводили его постепенно, без потрясений и надрыва. На первом этапе, в 80-х годах, обязательным стало лишь начальное образование (обычно длится шесть лет). Им сегодня охвачено свыше 99 % жителей. На втором этапе, в 90-х годах, обязательным определено девятилетнее образование. Его теперь получает до 98 % молодежи. Перемены в системе высшего образования КНР впечатляют. Согласно цифрам, в 1949 году в стране действовало лишь 205 государственных вузов. К концу века их было уже 1 942. Количество студентов составило 7 млн. 180 тыс. Процент выпускников школ, пожелавших продолжить образование, вырос до 10,5 %. В 2004-м армия китайских студентов превысила 20 млн. человек, коэффициент поступления выпускников в вузы достиг 19 %, что свидетельствует о неуклонном росте престижа высшего образования.

Кроме того, в Китае быстро развивается высшее профессиональное образование и высшее образование на основе экстерна. Для сведения: в 2004 году функционировало 92 профессионально-технических института. А число граждан, принимаемых для получения высшего образования экстерном, достигло 13 млн. в год. Также состоятельные китайцы едут учиться за рубеж. В вузах США, например, 40 тысяч китайских студентов, в российских — 8 тысяч и т. д. Обращает на себя внимание исключительно широкая география зарубежного обучения: в настоящее время студентов из КНР принимают свыше 100 стран.

История послевузовского образования КНР насчитывает всего полвека. Раньше китайские специалисты учились в аспирантуре только за рубежом, чаще в СССР. Теперь в стране сформирована своя система аспирантского образования. Она состоит из двух циклов. К первому относится подготовка специалистов с ученой степенью магистра (срок обучения два года), ко второму — подготовка специалистов со степенью

доктора наук (срок обучения три года). Созданная система обеспечивает собственную подготовку научных специалистов высшего звена.

С введением обязательного образования в КНР значительно увеличились и ассигнования на нужды образования, качественно улучшились условия обучения, повысилась квалификация педагогического персонала. На сегодняшний день нет практически ни одной школы в провинции, где учебные классы не были бы оснащены по последнему слову техники. Правительство заботится о поддержании статуса педагогического труда, повышении заработной платы. И если Россия только сетует на «утечку мозгов», то Китай «мозги» реально привлекает. Государство контролирует реформу образования, определяет программу, выдает учебники и т. д. Но главное — происходит модернизация системы. Вводятся новые предметы, финансируются перспективные направления исследований, разрабатываются современные технологии. И все во имя единой конечной цели — создания экономически сильной, конкурентоспособной страны.

2. Управление системой образования

Общее руководство сферой высшего образования Китая по прежнему осуществляет Госсовет через подчиненные ему Министерство образования и ведомства (в настоящее время 70 % из 2 200 вузов находятся в ведении Министерства образования КНР, остальные являются ведомственными). Разрешение на создание или изменение статуса вузов дают административные органы Госсовета, провинций, автономных районов, городов центрального подчинения либо другие организации по их поручению.

Государство поощряет в рамках закона создание и финансирование вузов профессиональными, предпринимательскими, общественными коллективами и организациями, отдельными гражданами. Тем самым впервые в принципе допускается идея учреждения и легализации частной высшей школы. При этом подчеркивается, что целью создания вуза в КНР должно быть служение интересам государства и общества, а не извлечение прибыли.

Постепенно рационализируется структура специальностей. В настоящее время высшая школа КНР готовит мастеров по 820 направлениям. В процентном отношении приоритетны технические специальности и фундаментальные науки. Второе место занимают педагогические профессии, что объясняется их востребованностью на рынке труда.

В модернизируемом Китае ВУЗам дана большая свобода в привлечении дополнительных средств для развития науки и технологий. Такие виды коммерческой деятельности, как сдача помещений в аренду, издательские и типографские услуги и так далее, распространяются все шире. Также в течение последнего десятилетия рядом ВУЗов проведен эксперимент по созданию высокотехнологичных предприятий с целью развития научно-исследовательских лабораторий и экспериментальных

проектов. В результате сформирован ряд конкурентоспособных прибыльных компаний. Для этих целей правительство предоставляет соответствующие льготы на приобретение учебными заведениями импортного оборудования и материалов. В результате к концу 1999 года валовая продукция данных предприятий достигла 100 млрд. юаней (около 12 млрд. долл.).

В КНР использовали западный опыт по основанию индустриальных парков высоких технологий. Власти определили четыре важнейших научных направления, в которых они создаются: информационные технологии, технологии новых материалов, электроника, биотехнологии. Сегодня в стране порядка 20 таких парков, расположенных в пригородах густонаселенных промышленных городов и концентрирующих научно-исследовательские, конструкторские институты, опытные производства, лаборатории, испытательные полигоны. Китай активно привлекает иностранных специалистов и преподавателей в университеты и технопарки.

3. Платное образование

В КНР фактически произошел переход на самофинансирование, обучение в вузе стало платным. При поступлении в высшие учебные заведения экзамены не сдают. Квалификационные испытания в виде тестирования проводят один раз по окончании школы. Для зачисления необходимо набрать 500 баллов. А за каждый недобранный балл надо заплатить 1 000 юаней в год (примерно 3 300 рублей). В среднем плата за обучение колеблется от 500 до 1 500 долл. в год. И при этом абитуриенты еще проходят жесткий конкурс, так что об отсеве речь практически не идет.

На средства государства или с льготной оплатой могут учиться лишь молодые люди из нуждающихся семей или из дальних сельских районов. За успехи в учебе они даже вправе претендовать на стипендию и разовые социальные выплаты.

В результате реформы студенты стали свободнее в выборе профессии, а университеты приобрели большую самостоятельность в установлении и регулировании перечня специальностей в зависимости от потребностей общества, а также в праве на расширенный прием учащихся. В Китае престижно быть учителем

В КНР высок статус педагогов. В 1985 году даже учрежден День учителя, ставший первым в стране праздником людей отдельной профессии. С 1993-го введен закон о преподавателях, установивший права и обязанности учителей, требования при приеме на работу, социальные гарантии. За период реформ заработная плата учителей возросла в среднем в 15 раз и в 2003 году превысила 23 тыс. юаней (2 800 долл.) в год у преподавателей высшей школы и 13 тыс. юаней (1 600 долл.) у педагогов начальных и средних школ. В результате КНР стала обладателем самого большого в мире преподавательского корпуса (более 12 млн. человек). И эта цифра постоянно увеличивается.

Список использованной литературы

1. **Zha Q.** The resurgence and growth of private higher education in China. Retrieved April 20, 2003, (Ку. За. Возрождение и развитие частного высшего образования в Китае. Восстановленное. 20 апреля 2003.).
2. **Цзян Цзюнь.** Тенденции развития общего образования в Китае и России в условиях современных реформ. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук, Москва, 2007.
3. **Ше Юань.** Частное высшее образование в Китае: эволюция, особенности и проблемы. // Университетское управление. 2004. № 3(31). С. 77-80.
4. **Yuhui Zhao.** 1988. «China: Its Distance Higher-Education System», Народное образование. Китай //«Жэньминь жибао», Изд-во "Синьсин", 2007.
5. **Постановление Государственного Совета** «Об утверждении совместного отчета Министерства Образования, Министерства Телерадиовещания и других участвующих министерств об учреждении в феврале 1978 года в Пекине национального Центрального Радио - и Телевизионного Университета. Prospects 18 (2). P. 217-228. (Жао Юхуэй. Китай: Система высшего дистанционного образования. Проспекты 18 (2), 1988. с. 217-228.) (перевод автора).

Джин Юн. Развитие современной системы образования в КНР

В данной работе рассматривается современная система образования в КНР, определяются актуальные проблемы социального общества КНР.

Ключевые слова: современная система образования, актуальные проблемы, в КНР.

Джин Юн. Розвиток сучасної системи освіти в КНР

У даній роботі розглядається сучасна система освіти в КНР, визначаються актуальні проблеми соціального суспільства КНР.

Ключові слова: сучасна система освіти, актуальні проблеми, в КНР.

郑宇 中国现代教育发展

摘要： 在本论文中将论述中国现代的教育体系，并高度关注中国当今社会急需解决的紧要问题。

关键词： 现代教育体系 当前问题 在中国

Zheng Yu. The Development of Modern Education System in China

Given article is dedicated to the problems of modern education system in China and actual problems of Chinese society.

Key words: modern education system, actual problems, in China.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37.091.64:811.851

于立得
Юй Ліде

孔子“因材施教”思想与对外汉语教材编写实践
ІДЕЇ КОНФУЦІЯ ПРО НАВЧАННЯ ЗГІДНО З
ІНДИВІДУАЛЬНИМИ ЗДІБНОСТЯМИ У КОНТЕКСТІ
ПРОБЛЕМИ СКЛАДАННЯ ПІДРУЧНИКА
КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ

孔子是伟大的教育家，其经典著作《论语》不少人认为就是一部教育学。他毕生从事教育工作，在教育与教学实践中阐述了许多很有价值的观点，完美地哲学道理运用到教育与教学实践中来。他开私人讲学之风，是民办教育家的始祖，在历史上有“平民教育家”之称。孔子的影响已不限于中国，现在孔子学院已遍及全球各地，孔子的教育思想作为孔子博大精深学说的重要组成部分，对我们对外汉语教学，依旧有着巨大的研究价值和现实意义。

在办学中，孔子实行有教无类。他说：“自行束修以上，吾未尝无诲焉[1]。”他自己的弟子可以说是行业各异人员的汇总。他这一办学思想和我们孔子学院可以说是异曲同工。来到孔子学院学习汉语的学员除了在校学生外，来自各行各业，而且年龄也参差不齐。从这一点上来说，孔子学院的开设也正体现了孔子办学的精髓。

正常情况下，学历教育所面对的受教育对象都是固定的，学生都是一级一级读上来的，幼儿园到小学，小学到中学，中学到大学。这样，大家都在相同的知识背景下接受教育，不存在行业差异问题。与学校不同的是，孔子学院的受教对象除了在校学生外，还包括校外人员，如学龄前儿童，社会上的爱好汉语者，这些人不但存在个性上的差异，背景也各不相同，学习汉语的目的性也千差万别。但无论哪一种，对于我们汉语传播者来说，都应一视同仁。在教学过程中，孔子提出了一系列的教育原则和教育方法，它们闪耀着辩证的思维光辉，符合认识的规律，是值得我们永远学习和继承的民族文化遗产。这些原则和教育方法对我们对外汉语教学者来说，同样有着极好的启示作用。因材施教思想

即为其中一个。

因材施教是孔子教育思想中极具代表性的一个，从孔子的愿意出发，所谓因材施教是指教师从学生的实际出发，使教学的深度、广度、进度适合学生的知识水平和接受能力。同时考虑学生的个性特点和个性差异，使每个人的才能品行都得到发展。本文从两个角度来解释因材施教中的“材”。一方面，这个“材”是个性的意思。孔子认为，在教育过程中，教育者应该尊重学生的个性，不同个性的人，我们应采取不同的教育方式，要采取分析的态度，要根据不同的人 and 不同的事作不同的回答。这是孔子“因材施教”教育思想的初衷。因研究孔子此类思想的文章和著作汗牛充栋，为此本文将不再重复讨论。

另一方面，我们将此处的“材”理解为教材，即应根据教学对象选取适当的教材。当然，从这个角度理解“材”颇有偷换概念之嫌，但实际上，这是孔子因材施教思想在现代社会的发展，我们探讨的依然是以人的个性为出发点的教育方法。当年孔子将教育的关注点放在人的身上，我们今天亦然。只不过我们将视角从人的个性延伸所使用的材料的个性上来。之所以这么说，是因为我们在考量受教育者的个性问题的时候，也应该注意到自己所选材料与之是否相契合的问题。而且，在实际操作中，这是一个相当突出、亦是相当棘手的问题。

一、问题

表现之一：教材过多。

市面上现有汉语教材非常之多，我用下面的一组数次来说明这个问题。2011年9月4日，国家汉办参加了在中国国际展览中心新馆举行的为期5天的第18届北京国际图书博览会，在展览会中，国家汉办整个展区分为国际汉语教材概况、优秀汉语教材、多语种教材、孔子学院本土教材、新长城汉语、网络孔子学院、《孔子学院》多语种期刊、新汉语考试、接待洽谈等区域，共展出近期出版各类汉语教材450余种[3]。

国家汉办卢斐介绍，“据不完全统计，国家汉办研发教材120多种，2000多册，注释语言50多种，各语种基本全覆盖。大体满足100

多个国家孔子学院和孔子课堂的基础汉语教学[5]。”“我们的孩子学中文热情很高，但缺乏系统的教材，让孩子们练习、提高的教辅更少，太需要系统的汉语教材了[4]。”

教材多固然是好事，能够让教师有更大的取舍空间，自由挑选认为合适的教材。但太多也未必是好事儿，选择空间大同时，也给教师选择教材增加了难度。

表现之二：现在所编写的教材依然存在实用性欠缺的情况。

在观念上，人们对教材实用性的重要性认识明确，许多教材的书名上就标有“实用”的字样。在实践上，近年来中国大陆编写和出版的对外汉语教材已经很少看到“这是书，那是报，这是桌子，那是椅子”等缺乏实际交际价值的语句。虽然编写者已经注意到教材的实用性问题，但就目前来看，这种关注还远远不够，还需继续加强。

教材不够实用的表现有以下几种

第一，教科书里说的话不像在街上听到的。如：

你好吗？

我很好。你呢？

我也很好，谢谢。

实际生活中，我们是问“你怎么样？”而不是“你好吗？”这种提问方式完全是按照欧美人的生活习惯，照搬到汉语中来的，让中国人听了很别扭。

第二，为了训练语法，教科书中的对话均采用一问一答的方式，如同审问一般。实际上，这种交谈是极少在正常人的交谈中出现的，脱离现实的状况十分严重。如：

你叫什么名字？

我叫李小龙。

你多大？

我十八岁。

你是哪国人？

我是中国人。

你家在哪里？

我家在上海。

……

表现之三，缺失专门针对乌克兰国家的汉语教材。

虽然汉办组织编写了数百种对外汉语教材，但是真正针对俄语区的教材却是凤毛麟角。我们现在虽然能找到不少俄语版的对外汉语教材，如《新实用汉语课本》、《当代中文》等，为俄语区教学的汉语教师提供了不少材料上的帮助。但问题是，这些教材并非专门针对俄语区的汉语学习者的，其原版是针对英语国家的，而且是为在中国留学的外国学生所编写，在针对性和实用性上都大打折扣。专门针对俄语区的对外汉语教材也并非没有，现在能够找到的专门针对俄语国家的教材是《汉语新起点》和《汉语新目标》，这两套教材都是黑龙江大学编写。这两套教材的出现的确填补了当时的对外汉语教材的空白，也给对俄汉语教学的教师提供了极大方便。但两套教材于2004年出版，迄今已有八年，有很多内容需要更新。值得欣慰的是，黑龙江大学已经立项，为这两套教材做进一步的补充。

对于乌克兰来说，境况还要悲观得多，迄今为止，市面上还未出现一套专门针对乌克兰国家的汉语教材。乌克兰四家孔子学院作用的依然是从别的语种翻译过来的教材，从人名到生活习惯都与当地实际颇有出入，实际的教学效果也就不甚理想。

二、成因及对策

由于教材的使用对象不够明确，或者说教学对象群体过于宽泛，国别针对性不强，教材主要还是针对一些发达国家。特色不够凸显，使得教材针对性不强。而针对性不强的教材其实实用性自然也就大打折扣。这是许多现有教材不同程度存在的通病。课文语言过于四平八稳，缺乏生活真实感，课文语言不适合学习者当前学习、生活和未来对目的语的使用。选文内容过于陈旧，缺乏时代气息，或由于过于强调中国传统文化的介绍，对当代中国社会实际状况反映不够。再有，就是教材整体设计和细节打磨不够，从而造成教材实用性不强。

在自己的一篇论文中，李泉总结说到，教材的实用性包括以下几点：

第一，所编写或所选择的教材内容要让学习者明显地感到“学了有用”。只有让学习者感到了所学内容的实用性，才能激发他继续学习的兴趣，进而向更深的程度发展。第二，所编写或所选择的教材要有较强的课堂教学的可操作性，让教师感到便于进行语言知识的传授和交际技能的训练，让学习者感到学起来方便容易。第三，不仅课文的编写或采样、词汇和语法等语言要素的筛选要以“实用价值”的大小和强弱为依据，也表现在对课文场景的安排、话题范围的确定、练习题型的选择乃至注释说明等，都要采取“实用主义”，都要有具体的目标和实际效用。第四，内容编排要遵循由易到难、急用先学、注重语法现象的内在联系和难易度区分、注重语汇和语法现象的重现等第二语言教材编写的基本规则。这样才可能保证教材好教、好学。好教好学的教材未必就是实用性强的教材。但是，实用性强的教材必定好教好学[2]。”

同时，针对俄语、乌克兰区的汉语教材在编排声调和语法时，应特别注意这一地区特点。和很多初学汉语的欧美国家人一样，操俄语和乌克兰语的汉语学习者对汉语的四声极为头疼，尤其是发不好一声，总是将一声发为二声。因俄语和乌克兰语的语序不固定，大多数情况下，语序变换后语意不变。汉语的语序则不可轻易变化，否则语意将会大改。

孔子终其一生都在为教育人而呕心沥血，其博大精深的教育思想极大地影响了后世的教育，因材施教思想不但让我们对外汉语教育者关注受教育者的个性，让我们关注现代教育环境下材料的“个性”。针对他们不同特点进行因材施教，才有可能解决这个对外汉语教学中所面临的新课题，唯有如此，才能真正顺畅而有效果的传播中国文化、让世界了解中国的目的。

参考文献

1. 《论语·述而》。
2. 李泉：《论对外汉语教材的实用性》，载《语言教学与研究》，2007年第3期。

3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chinadaily.com.cn/hqpl/zggc/2011-09-07/content_3723040.html.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chinanews.com/hwjy/2011/12-24/3556222.shtml>.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chinanews.com/hwjy/2011/12-24/3556222.shtml>.

Юй Ліде. Ідеї Конфуція про навчання згідно з індивідуальними здібностями у контексті проблеми складання підручника китайської мови для іноземців

У своїй роботі автор поставив три основні завдання, а саме: пояснення значень слова «cai» (здатності і підручники), аналіз проблем китайської навчальної літератури, в тому числі недостатність практичної інформації і відсутність навчальної літератури українською мовою. І нарешті, наводяться можливі методи вирішення проблеми.

Ключові слова: навчальна література, китайська мова, викладання, здібності

Юй Лидэ. Идеи Конфуция об обучении в соответствии с индивидуальными способностями в контексте проблемы составления учебника по китайскому языку для иностранцев

В своей работе автор поставил три основные задачи, а именно: объяснение значений слова «cai» (способности и учебники), анализ проблем китайской учебной литературы, в том числе недостаточность практической информации и отсутствие учебной литературы на украинском языке. И наконец, приводятся возможные методы решения проблемы.

Ключевые слова: учебная литература, китайский язык, преподавание, способности

于立得 孔子“因材施教”思想与对外汉语教材编写实践

摘要： 本文从孔子因材施教这一教育思想出发，创造性地将“材”从对人的个性的关注引入到对教材的个性关注中去，分析当前对外汉语教材编写了当前对外汉语教材中出现的问题，即数量多，实用性差，无乌克兰版本教材，分析成因，并提出应对之策。

关键词: 教材 汉语教育 材

Yu Lide. Confucius Ideas of Teaching Students According to Their Ability Within the Context of Compiling Chinese Language Textbooks

The task of this paper consists of three parts: in the first the author explains the two meanings of the word «cai» (an ability and a textbook). In the

second, a detailed problem analysis of textbooks is made: despite a large quantity there is a lack of practical information and textbooks in Ukrainian. Finally, the author talks about methods of solving the problem.

Key words: textbook, Chinese language, teaching, ability

Стаття надійшла до редакції 10.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

**КИТАЙСЬКА МОВА В КОНТЕКСТІ
СВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

欧洲教育背景下的汉语教学

УДК [378.016:811.581]:[37.016:003 – 028.31]

高玉海

Гао Юйхай

阅读文学经典与海外汉语教学

**ЧИТАННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ У КОНТЕКСТІ
ВИКЛАДАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**

海外汉语教学的历史已经近百年了，不但许多外国学生通过汉语学习掌握了汉语的特点和了解了中国文化，也积累了不少学习汉语的方法和经验，产生了许多研究如何学习汉语的专家。近些年来，随着中国经济的长足发展和中国在世界地位的不断提高，汉语教学和学习规模也日益扩大，形成了前所未有的“汉语热”，海外孔子学院一个重要目的也是教授外国人学习汉语。然而，综观当前孔子学院使用的汉语教材以及辅助材料，课文的内容几乎被旅游、经商、婚姻、民俗等内容完全覆盖了，与以往外国人学习汉语所用的教材相比，大大减少了文学作品在教材中的比例。笔者在乌克兰教授汉语过程中有感于此，撰此文以与同仁商榷。

一、20 世纪 50 年代以前的汉语学习资料

20 世纪 50 年代以前国外学习汉语的资料主要以阅读文学作品和历史著作为主，例如俄国人学习汉语阅读的材料就多以文学经典为主，早在十九世纪时期，传教士为了了解中国语言文化、风俗习惯及地理物产等，更好地培养一批深谙中国各方面知识的人才，即提倡阅读文学和历史著作。清道光十年（1830），俄国东正教第十一届使团中有一位叫帕维尔·库尔亮德采夫的大学生，他在北京期间得一部早期脂评抄本《红楼梦》，后来他因病返回俄国，将这部珍贵的抄本带回了俄国，与帕维尔·库尔亮德采夫同一届使团中的学员科瓦尼科，在返国后曾用“德明”的

笔名，在 1843 年的《祖国纪事》上发表了他翻译介绍《红楼梦》第一回开头的文字，这是《红楼梦》俄文摘译最早的一种了。值得注意的是，他翻译《红楼梦》的主要目的就是为尽快地掌握汉语口语，更好地了解中国人的风俗，科瓦尼科在《给矿业工程师团体总部主任科瓦列夫斯基的报告》中写道“为了更好地认识中国的风俗，我读完了四卷本的函装《红楼梦》……，翻译此书对于了解中国人的风俗很有益处，对希望学习汉语口语的人也很有帮助，因为此书完全用口语写成”。

《红楼梦》在俄国的流传，引起了俄国汉学家们的注意。著名汉学家瓦西里耶夫曾在他的《中国文学史纲要》中写道：“如果你想知道我们还全然不知的中国人生活，那么你从这部小说中就可以得到了解。你会知道他们如何过平常的太平日子，如何与熟人聚会，如何交谈，如何请客，如何庆贺一年的初雪。这部长篇小说就是曹雪芹的《红楼梦》。”

此后，俄国人一直以中国古典名著《红楼梦》为学习汉语的主要阅读材料，瓦西里耶夫在喀山大学开设汉语课程，即非常注重学生对中国文化经典的阅读，他为一年级学生开设汉语语法，为二年级和三年级学生开设中国文学史，为三年级、四年级学生开设中国文学作品阅读。在他为学生编撰的教材中，包括《汉字分析》、《汉语文选》等，他在《中国文学史纲要》的“中国人的美文学”一节中不但强调了文学作品的重要性，而且阐述了包括《聊斋志异》、《红楼梦》、《水浒传》、《三国演义》、《金瓶梅》、《西厢记》、《好逑传》的内容，并对《红楼梦》、《金瓶梅》、《西厢记》摘录段落。与《纲要》配套的《中国文学史资料》更是开列了当时他认为是文学范畴的大量文献经典，其中包括中国古代的散文、小说、诗歌、戏剧等作品。

继瓦西里耶夫之后的俄国汉学家阿列克谢耶夫（阿翰林）则以翻译《聊斋志异》而闻名，此外，翻译有《中国古典散文》（1958 年出版）和《中国古典诗歌》（未出版）等。在 1954 年，波兹涅耶娃为在莫斯科外国文学书籍出版局翻译并出版的王力《汉语语法概要》俄译本写的前言，是最早详细介绍有关《红楼梦》的情况、内容和思想倾向的文章。因为《汉语语法》中多数例句都是引自《红楼梦》的。1959 年出版

的《中国文学作品选》也是为大学生学习汉语的教科书，该书选编了干宝《搜神记》、李公佐《南柯太守传》、《谢小娥传》、沈亚之《异梦记》、许尧佐《柳氏传》、陈鸿《长恨歌传》、白居易《长恨歌》、白行简《李娃传》、《三梦记》、元稹《莺莺传》、佚名《梅妃传》、杜光庭《虬髯客传》等志怪和传奇小说，也选编了施耐庵《水浒传》、罗贯中《三国演义》、吴承恩《西游记》、冯梦龙《今古奇观》、蒲松龄《聊斋志异》、吴敬梓《儒林外史》、曹雪芹《红楼梦》等明清小说经典作品。

同时，中国学生以往学习外语的教材中也大量选用俄罗斯文学名著中的段落作为精读课文，而辅之以大量的俄国经典文学作品为补充阅读资料，如著名的奥斯特洛夫斯基的《钢铁是怎样炼成的》、契科夫的《项链》、法捷耶夫的《青年近卫军》、高尔基的《海燕》、《童年》、《母亲》等。而且有《俄罗斯苏联文学名著选读》、《俄罗斯经典名著选读》等配套的辅助教材。现在的俄语学习资料则除了教科书之外，也有《大学俄语阅读文选》、《俄罗斯名著选读》等辅助教材，

二、汉语教材选编文学经典的意义

当然，随着时代的发展，汉语教材中适量增加反映当前现实社会的内容也是十分必要的，问题是学生从初学汉语到中级汉语、乃至高级汉语，教材则从第一册到第六册、甚至第十册几乎都是反映中国的商业经济、旅游风光、民风民俗、生产生活等内容，几乎看不到以往的文学作品入选，尤其是经典文学进入教材。学生学习汉语目的仅仅是为了兼职、打工、经商、交友、旅游等。这样尽管有利于学生的适用知识的掌握，但也带来不小的负面影响。文学经典进入汉语教材的意义可以从语言、文化、审美等方面来说明。

首先，适当选读文学作品可以使学生在阅读中获得深层次的知识 and 技能。文学是对一系列有限的语言结构的生产性的应用，不管是口头文学还是书面文学，其语言体系的核心是相同的。文学教学课对语言能力的培养有很大作用，能使所谓“语言用法能力”转化为“语言使用能力”，文学语言的生动性、形象性则有利于学生语言交际能力的培养。让学生多接触复杂的语言结构和用法，对学生语言运用能力的提高很有帮助，

会激发学生多动脑筋思考语言中方方面面的问题，从而培养学生对语言的敏感性。有助于提高学生的写作水平。

其次，文学还有一个更为重要的层面，即文学语言的审美功能。作为语言精华的文学语言承载着意识形态、宗教信仰、道德尺度、价值标准、审美趣味以及理想和追求等。学生通过对文学作品的阅读和理解，对作品人物性格、语言风格、艺术手法等方面的欣赏，可以提高学生的审美感知能力，培养学生对艺术的鉴赏能力，丰富学生的知识结构。

最后，文学不仅是语言的最高形式，而且是一个国家、民族文化精华的集中体现。学生不仅仅是学习语音、词汇和语法这些语言结构方面的内容，而且必须同时学习有关国家或民族的历史文化传统和社会习俗，这样才能真正掌握这门语言的精髓，也才能真正理解和灵活运用这门语言。从学生自身来看，学生对中国悠久的历史文化、丰富的文学经典缺乏必要的了解，势必会影响今后的生活交往和工作学习。从长远看，我们的民族传统文化、丰富的文学遗产并没有得到广泛的传播和弘扬。我们尽管不乏别具特色的、乃至独特的书法、剪纸、京剧、茶道等国粹，但这些国粹毕竟是少数艺术家和研究家欣赏的对象和研究的课题，对于绝大多数外国青年人来说，仅仅是出于兴趣爱好而已。相比之下，文学作品则不然，无数事实证明，每一个民族、每一个国家都有着自己由古至今、丰富多彩的文学艺术。俄罗斯没有哪个人不知道普希金、高尔基，乌克兰也都知道舍普琴科、奥斯特洛夫斯基，而中国悠久的文学历史和丰富的文学作品也家喻户晓，尤其通过影视音像的手段传遍千家万户。但对于外国学生来说，并不像我们自己所认为的，诸如《红楼梦》走向世界，李白闻名遐迩等等。事实上，大多数外国学生对中国文学和中国作家知之甚少，他们课外没时间阅读，课堂上又没有这样的文选，久而久之，学生除了精通日常口语会话，或者某一方面的专业外语之外，对中国悠久的历史文化历史则只知道四大发明、四大名著等名称而已。

三、如何选择文学作品进入海外汉语教材

对于如何选择文学作品进入汉语教材的问题，也是近些年以来国内外学者讨论的话题。一般说来，选择文学作品要注意以下几个方面：

一是，文学作品不宜在低年级或高年级主体教材中多选。文学作品选读作为辅助性教材，最好不列入学生的主干课程，而是在高年级学习汉语课程之外的辅助性教材中体现为好，如孔子学院可以在四年级或更高年级开列《中国小说选读》、《唐宋诗词鉴赏》等双语教材资料。同时也可以增加教材的媒体形式辅助教学，积极进行多媒体的技术开发，配合课堂教学，重视多媒体对教材的辅助作用，如可以利用周末汉语角进行《中国电影电视观览》等。

二是，文学作品的选择也要注意语言能力的实用性。一般说来，要选择那些语言现象丰富、规范、典型、实用的文学作品。选入阅读课文的文学作品主要目的不是为了欣赏，因此，所选文学作品首先要规范，语言的使用要典型。一部“超现代”的作品或者一些网络文学作品，充斥着符号、字母或随意创造的表达形式，是不能选入汉语教材的。

三是，文学作品的选择还要注意作品的时代性。优秀文学作品都具有鲜明的时代特色，学生学习汉语也要注重语言的时代特征，但我们不能为了突出语言的时代特色而选文基本上都来源于当代报刊和流行网络。当然，选文的文化背景要适量，语言表达要单纯干净。使学生的精力不至于过分分散，文化内容的介绍不能够喧宾夺主，不能过分冲击到语言的语言技能的训练。语言过于晦涩的作品，更无法在汉语教材中使用。

四是，文学作品的选择还要注意文体风格的多样性。任何一个人在学习语言的时候都不能摆脱情感和个人好恶等因素的影响，在语言学习的过程中，学生也要不断地成长，不仅在语言知识和技能方面增长，还要在逻辑思维能力、世界知识、精神境界、学习能力等多方面增长，因此学习的内容不仅要有语言知识、语言技能、交际策略等，还应该要有学习策略、认知策略、情感态度、通过语言的学习来学习其他百科知识。

总之，我们希望中外有关专家在编写汉语学习教材的时候，多考

虑一下选用那些语言标准精确，富有民族特色的文学作品。可以由易到难、由简单到复杂，比如先选择一些中国童话故事、寓言故事，简单的中国古典诗词，文学名著的片段等等，逐步使学生能够在课外独立或借助工具书阅读中国文学经典名著，既让学生们通过学习阅读优秀的文学作品掌握汉语知识，熟悉中国文化，了解中国历史，同时也有助于学生文学素养和审美能力的提高。

参考文献

1. 张文联，中高级对外汉语教学中的文学教学研究，《黑龙江高教研究》2011年第5期。2. 高增霞，高级汉语教材编写中的选文问题，《南阳师范学院学报》2010年第8期。3. 张可灵，中高级汉语教材中文学作品的研究分析，华东师范大学硕士论文，2009年。

Гао Юйхай. Читання літературних творів у контексті викладання китайської мови

Стаття містить аналіз лінгвістичної концепції викладання іноземної мови, що полягає у читанні творів класичної літератури як одного із ефективних способів вивчення мови. Визначається формування естетичного сприйняття і навичок художнього мислення у роботі із творами китайського літературного мистецтва, а також зазначено переваги такого методу викладання мови у рамках стандартної програми.

Ключові слова: класична література, викладання китайської мови, естетика, художність.

Гао Юйхай. Чтение литературных произведений в контексте преподавания китайского языка

Статья содержит анализ лингвистической концепции преподавания иностранного языка, которая состоит в чтении произведений классической литературы как одного из эффективных способов изучения языка. Выявляется формирование эстетического восприятия и навыков художественного мышления при работе с произведениями китайского литературного искусства, а также определены преимущества данного метода преподавания языка в рамках стандартной программы.

Ключевые слова: классическая литература, преподавание китайского языка, эстетика, художественность.

高玉海 阅读文学经典与海外汉语教学

摘要：笔者认为中国古典文学是最有效的外语学习手段之一。笔者分析了通过文学阅读进行外语教学这一语言概念，强调通过阅读中国文学经典提高审美能力和创造性思维能力的重要性，以及相对于一般教学法这种教学法的优势。

关键词：古典文学 汉语教学 美学 艺术

Gao Yuhai. Reading Literary Works in the Context of Teaching Chinese Language

Considering Chinese classical literature one of the most efficient way of studying foreign language, the given article analysis the linguistic concept of teaching foreign language with the means of reading literature. The author emphasizes the utmost importance of aesthetic abilities development and creative thinking skills development while reading Chinese literary masterpieces and advantages of this teaching method as compared with a common program.

Key words: classical literature, Chinese language teaching, aesthetics, artistry.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2012 р.
Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.016:811.581

叶建军

Є Цзяньцзюнь

乌克兰学生怎样培养汉语语感

**РОЗВИНЕННЯ ПОЧУТТЯ МОВИ В УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ
В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**

一、问题的提出

汉语属于汉藏语系，俄语则属于印欧语系。两者在语音、语法、词汇以及文字上的差别十分显著。因此在学习汉语时，乌克兰的学生很容易受到母语的干扰，产生负迁移作用。

例如，汉语是有声调的语言，声调起着区别词义的作用。俄语没有声调，但有重音。相当多的乌克兰学生对汉语的四声调很难把握，尤

其是阳平和上声，而去声相对掌握得好些。但一进入汉语语流中，很多学生的四声调都成了不到位的去声，这里就有俄语母语影响。再如：汉语元音的 ü 好多学生容易发成俄语的 ю；ang 容易发成 an，等等。

在语法上，汉语缺乏形态变化，以语序和虚词为主要语法手段，量词、语气词非常丰富。这就和主要通过词形变化来表达语法功能的俄语截然不同。因此很多乌克兰学生对汉语的语序、虚词（着、了、过）和量词的掌握就有困难。

还有一些学生，没有系统地掌握汉语的语法规则和语用意义，没能熟知中国人的文化背景，只是凭着学过的一些单词，用一些汉语语法和俄语语法把这些词串起来使用，这就使得交际不得体，虽然听的中国人能明白大概意思，但表达的效果就不太好。

乌克兰学生学习汉语，学得好的很多，我这里暂且不提。我只是想指出乌克兰学生学习汉语时表现出来的问题，和没有良好的语感有着密切的关系。

二、语感的含义

那什么是语感呢？

语感是语言使用者对特定语言系统的形式、意义和功能之间所具有的特定内在联系性的高度自动化的判断意识，是语言使用者把握、使用这种特定内在联系性的纯熟的语言行为的表现。它是人类在长期规范的言语活动中对语言文字所形成的一种理解能力和感受能力，也就是说，它暗含着人类对语言的一种理性分析，是一种理性的直觉性。所以，从完整意义上分析，语感是人类对语言的一种直觉判断和理性推理的融合。

通俗点说，语感就是对语言的敏感，不假思索的判断能力，是在瞬间内有关的表象、联想、想象、理解、情感等主动自觉地出现这样一种心理现象。

无论是学习母语还是学习第二语言，语感都是客观存在的，而且是至关重要的。有良好的语感，语言学习的效率会大大提高。美国语言学家乔姆斯基提出的转换生成语法理论中语感就是一个极其重要的概

念，美国语言学家克拉申在《第二语言习得的理论与实践》中也论述过这个问题。

就汉语来说，汉语语感至少应包含语音、汉字、词汇、语法、语篇等几个方面，汉语使用者在这几个方面所表现出来的对汉语语言结构系统特征的整体感觉以及相关语言成分差异的细微感觉，便构成了汉语使用者完整的语感系统。一个学习汉语的外国学生，他对汉语发音、语调、句式和表达的总体感觉和把握就是他的汉语语感。

随着对外汉语教学的推广，如何培养外国学生的汉语语感，学好汉语，也成了各国汉语教师的所关注的问题。

如何获得语感

乔姆斯基的“转换生成语法”理论的中心思想是：人脑有一种先天的特定结构或属性，即语言习得机制，它是人类学会使用语言的內因。习得是一种下意识的掌握语言的过程，而人类就在习得语言的过程中，培养起了语感。我们的母语学习，常常是在完全没有正式、明确的讲授下进行的，凭的就是语感。在语言学习理论中，还有一个与习得相对应的概念，那就是学习，或者叫“学得”。学习是有意识的学习语言知识，掌握语言规则的过程。

也就是说，语感的获得有二个途径：

一种是习得，即通过大量地接触言语，使言语本身的规则在学习者的大脑中积淀到相对完整和巩固的程度，从而形成一种言语结构。也就是中国人说的“书读百遍，其义自见”，母语语感的获得主要是通过这种方式。第二语言语感的获得同样也离不开这种方式。

另一种是学得，即在教学理论的指导下，有意识的学习语言知识，总结掌握语言规律；有意识地学习作为语言背景的社会文化知识。这种知识是对语感的理性说明，使语感得以广化、深化、理论化，并得到巩固，直至成为一种言语习惯。

第二种方式是一种效率较高的获得语感的途径，也是在第二语言习得中我们所提倡的方式，乔姆斯基也曾明确指出后天经验是决定语感的变量，所以习得和学得是密不可分的。

三、 培养汉语语感的途径

由此看来，要学好一门外语，尤其是和自己的母语不是亲属语的外语，培养自己的语感非常重要。那怎样才能培养汉语语感呢？

1、 注意朗读

我注意到很多学生在学习汉语时，不愿意大声朗读，只是在心里默读，觉得我读出来，声调不对，又没人纠正，反而不好；还有的学生认为自己认识这些汉字，明白这句话的意思就行了。其实这是不对的。

汉语是有声调的语言，对外国学生来说，汉语的四声调是最难的。要想发准四个声调，只有大声的练习。你在心里默读，听不到自己的声音，你就根本不知道自己的发音对不对；你在大声朗读时，还要注意模仿，根据正确的读音，根据磁带，进行多次模仿，形成听觉记忆，才能提高自己的发音准确性，才能建立语音的语感。

再则，当你不出声地看汉语句子的時候，这些词组、句子只是静止的，按照美国语言学家 Krashen 的“语言输入假说”理论，只是单向的知识输入。而当你发出声音的时候，你的头脑在进行主动的、积极的思维，知识的输入和语言的输出建立了联系；而且发出的声音又构成了对大脑良好的刺激，视觉、听觉、声带协调运动，在大脑皮层上留下了痕迹，你就能够发现自己是否真正明白了这些词组、句子的含义。此外，当我们能够完整、正确、流利地说出一个复杂长句时，所带来的成就感能够促使大脑更为兴奋。

因此朗读在学习外语中，是非常有效的培养语感的方法。

2、熟读背诵

熟读文章最能催发学生的语感。中国有句俗语，叫“书读百遍，其义自见。”说的就是对文章反复熟读，催发了对语言的感觉，理解能力也随之提高，原来不懂的意思也渐渐明白了。也就是我们常说的熟能生巧。

熟读、背诵可以分段进行。一开始，只是熟读；第二阶段，试着分段背诵；然后全文背诵；最后学会复述，而且是用自己的语言复述文章内容。

熟读、背诵其实也是一种模仿，诵读时要进行思考，品析词语，要注意词语的运用和句式语法，这对熟练运用词语非常有帮助。当你能不假思索地运用你学过、记忆过的词语、句式时，你的语感也就建立了。

3、积累词汇

英国著名语言学家威尔金斯(D.A.Wilkins)曾经论述过词汇在交际中的重要性：“没有语法，能表达的内容很少；没有词汇，则什么都表达不了。”词汇贫乏的人，有时不能明确地表达自己的思想，听、说、读、写、译都会遇到困难。所以我们在学习汉语时，一定要注意积累扩展自己词汇量，培养自己汉语词汇语感。

汉语的词汇体现了语音的结构和变化，组成语句又体现了种种语法关系，学习词汇也连带学了语音和语法。因此词汇量的多少直接影响着汉语的整体水平。

在扩大积累词汇时，要注意汉语词汇的特点。汉语的词由字组成，常用字（数量？）的数目不多，组成的词语却层出不穷。汉语词义的一大特点就是语素义与词义关系密切，并且语素义的数量比词义的数量少得多，因此，通过掌握语素来学习词汇，必能达到事半功倍的效果。另一个要注意的就是，汉语中有一定数量的多音字，不同的音就有不同的意思。比如“语”，本义是谈论、议论，说；语言、语文、语感、语音等等。它又是多音字，名词、动词。

多翻阅词典是积累词汇的一个好方法。

4、与人交流

听和说这两个过程，从传递信息的角度而言，说是主动的过程，听是被动的过程。尽管听的过程也包含主观分析等主动因素，但却无法摆脱其被动地位，因为别人讲什么由别人决定，自己不能做主。而且，从表现上说来，说的过程是外显的，说些什么，说得好坏，对方很清楚，不难评价。而听的过程则是隐蔽的，是否听懂往往不是立即能发现。一般说来，听是吸收的过程，输入的过程；说是表达的过程，输出的过程。听是说的基础，能听懂才能说出。但说的技能对听的技能的提高也具有很大帮助，能流利说出的东西才能很快地听懂。说多了，言语

规则就成了习惯，就是一种语感了。

5、增加阅读量

美国语言学家 Krashen 的“语言输入假说”(Input Hypothesis)在第二语言习得研究领域是一个具有较大影响的理论。Krashen 认为，一个人的语言能力主要是通过习得途径而获得的。而第二语言习得则是在自然语言环境下，学习者大量地接触略高于自己现有水平的可理解性语言输入(Comprehensive input)自然而然地习得语言。他强调，Krashen 强调：“人类只有通过理解信息或者叫‘可以理解的输入’的方式习得语言...我们从 i 开始，(i 代表我们现有的语言水平)，向 $i+1$ 移动($i+1$ 代表新输入的内容)。通过理解 $i+1$ 输入内容，我们的习得可达到更高一级水平。”这就是“输入假设理论”。

而增加阅读量就是大量的语言输入，是语言习得的重要方法。阅读必然会有思维的参与，独立的思考在阅读过程中一直起重要作用，语感也在起着主要作用。阅读既是语言感悟的过程，也是语感实践的过程。

但是要注意的是，阅读时要注意选择难度不要太大的文章，稍稍高于你目前的水平就可以，是“可理解的输入”。阅读时，不要过分把注意力放在理解语言的结构和复杂的概念上，否则语言输入就会失去其真正的目的，阅读也就失去了乐趣。

以上所说，是我的一些教学体会，供大家参考。谢谢。

参考文献

1. 夏丏尊《文章作法》— 转引自《叶圣陶语文教育论集》，教育科学出版社，1980年版，第266页。
2. 王尚文《语感是言语形式感》《语文学习》1993年第3期。
3. 王尚文《语感论》上海教育出版社，2006年版。
4. 周健《论汉语语感教学》《汉语学习》2003年01期。
5. 伍铁平《语言学是一门领先的科学》北京语言学院出版社1994年。
6. 顾钢《乔姆斯基理论四十年发展概述》天津师大学报1999第四期。
7. 孙晓慧 李文中《克拉申语言输入假说对高校英语专业综合英语课堂中实施任务型教学的启示》《承德民族师专学报》2008年第1期。

Є Цзяньцзюнь. Розвинення почуття мови в українських студентів в контексті вивчення китайської мови

Розкривається суть поняття «почуття мови» як складної структури, що є невід’ємною складовою процесу оволодіння іноземною мовою. Досліджується проблема формування почуття китайської мови в українських студентів, наводяться результати глибокого аналізу даного процесу, значимість проблеми та особливості оволодіння мовним сприйняттям в контексті вивчення китайської.

Ключові слова: китайська мова, почуття мови, вивчення, аналіз.

Е Цзяньцзюнь. Развитие чувства языка у украинских студентов в контексте изучения китайского языка

Раскрывается суть понятия «чувство языка» – сложной многоплановой структуры, что является неотъемлемой составляющей процесса овладения языком. Исследуется проблема формирования чувства китайского языка у украинских студентов, приводятся результаты глубокого анализа данного процесса, значимость проблемы и особенности овладения языковым восприятием в контексте изучения китайского.

Ключевые слова: китайский язык, чувство языка, изучение, анализ.

叶建军 乌克兰学生怎样培养汉语语感

摘要: “语感”被认为是一个复杂的多功能结构，是外语教学的不可或缺的一部分。文章分析了乌克兰学生汉语语感培养的问题，并就此研究结果，强调汉语研究中培养汉语语感问题和特点的重要性。

关键词: 汉语 语感 学习 分析

Ye Jianjun. Development of a Sense of Language Amongst Ukrainian Students in the Context of Studying Chinese

“A Sense of language” is considered to be a complex versatile structure and is an integral part of teaching foreign language. The author analysis the problem of development of a sense of Chinese language amongst Ukrainian students, gives results of the research, emphasizes the importance of the problem and peculiarities of Chinese language study.

Key words: Chinese language, a sense of language, learning, analysis.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.016:811.581'36

И. В. Зиневич

西涅维奇·殷娜

**ПРЕПОДАВАНИЕ КИТАЙСКОЙ ГРАММАТИКИ
ОТЕЧЕСТВЕННЫМ СТУДЕНТАМ НЕФИЛОЛОГИЧЕСКОГО
НАПРАВЛЕНИЯ**

怎样对非语言类的学生讲授汉语语法

Язык имеет две формы – это устная и письменная речь. В освоении этих двух форм языка методы изучения родного языка и иностранного разные. Родному языку люди учатся с детства путем подражания, сначала учатся устной речи, потом – письменной; в изучении иностранного языка все происходит обратным образом, то есть, одновременно овладевая устной и письменной речью. Особая роль грамматики в курсе изучения любого иностранного языка, в том числе и русского как иностранного, состоит в том, что грамматика является именно той необходимой базой, без которой невозможно полноценное использование иностранного языка, употребление его как средства общения. Дети, говорящие на родном языке, до изучения письменной речи уже понимают грамматику, она встроена в сознание и осознается только при рефлексии (когда возникает вопрос: как правильно сказать?). Изучающие же иностранный язык не знают его, и тем более не понимают его грамматики. Например, китаец, не изучающий русский язык или же только приступивший к его изучению, не сможет понять даже самое простое словосочетание и предложение: «*моя книга*», «*у меня книга*». Так же дело обстоит и с носителем русского языка, изучающим китайский язык. При обучении иностранному языку перед педагогом стоит сверхзадача – вывести систему форм и правил употребления изучаемого языка на уровень автоматического употребления, т.е. в область бессознательного.

Грамматика русского и китайского языка, по всей вероятности, являются двумя из самых трудных в мире. Грамматика русского языка трудна своей сложностью, а грамматика китайского языка трудна своей простотой [7]. В русском языке очень строгие грамматические правила, слова имеют множество форм, которые постоянно изменяются, а грамматические правила китайского языка довольно гибкие, остаются неизменными при любых условиях. Сравнительно легче одолеть сложную строгость, чем освоить простую гибкость. Изучающий китайский язык русский человек, и изучающий русский язык китаец, в одинаковой степени чувствуют, что они имеют дело с трудной грамматикой иностранного языка. Психология в данном случае одинаковая.

Китайский язык – один из древнейших языков в мире, на котором говорит около четверти населения планеты. Народ Китая из поколения в поколение обогащал, совершенствовал свой язык и письменность. В традициях, обычаях и нравах Китая много необычного для европейцев. Китайский язык также всегда был для нас загадкой. «Китайская грамота» – то, как принято иллюстрировать все непонятное, в том числе и китайскую письменность, тем самым подчеркивая, как сложно ею овладеть. Для этого есть все основания, так как общее количество иероглифов достигает пятидесяти тысяч.

Трудности, с которыми сталкиваются европейцы при изучении китайского языка довольно серьезные. Кроме того, что нужно выучить пять-шесть тысяч китайских иероглифов, знание которых позволяет читать общественно-политическую и художественную литературу, необходимо овладеть совершенно другим способом выражения своих мыслей. Грамматический строй китайского языка существенно отличается от привычного для европейских языков, в частности русского языка. Если переводчик с европейского языка на русский может синхронно переводить речь говорящего по частям, то переводчик с китайского языка обязательно должен выслушать мысль до конца, так как все определения предшествуют определяемым словам.

При изучении любого иностранного языка, в частности его грамматики, необходимо также обратить внимание на основные аспекты грамматики родного языка, так как зачастую именно благодаря пошаговому сравнению и сопоставлению, возможно полное овладение не только грамматикой, но и иностранным языком в целом.

Русский литературный язык представляет собой систему, в которой тесно взаимосвязаны звуковой, лексический и грамматический строй. Грамматический строй языка образуют абстрактные единицы (формы, конструкции), группирующиеся во взаимосвязанные классы и подклассы и отражающие законы и правила образования и изменения слов, соединения слов в словосочетания и построения предложений [2].

Однако обучение грамматическому строю языка может быть структурировано по-разному, в зависимости от аудитории, изучающей данный язык. Если сравнить грамматические правила русского языка, представленные в школьном учебнике, учебнике для иностранцев и в так называемом академическом издании (например, «Русская грамматика» 1980 г.), то можно увидеть заметную разницу. Приведем простой пример. Если рассмотреть тему «Виды глагола» в учебных пособиях всех трех типов, то в школьном обучении объяснение строится таким образом, чтобы научить ученика определять вид глагола в тексте, задавая вопросы Что делать? Что сделать?; в академической грамматике очень подробно излагаются сведения о способах глагольного действия; в учебнике для иностранцев изложение построено иначе и содержит тщательный перечень многочисленных правил употребления глаголов того или иного вида. Различаются даже представления о границах грамматики: тема

«Глаголы движения» всегда входит в грамматики для иностранцев, а не в лексические пособия.

Подобное деление наблюдается и при обучении любому другому языку, в том числе и китайскому языку, в зависимости от категории студентов:

1. Обучение языку как объекту профессиональной деятельности (условно можно назвать академическим или филологическим).

2. Обучение иностранному языку как инструменту решения иных (нелингвистических) задач (условно можно назвать прикладным).

3. Обучение иностранному языку как средству непрофессиональной коммуникации (условно можно назвать практическим или бытовым) [8]: .

Академическое (филологическое) обучение китайскому языку является наиболее содержательной и наиболее ответственной формой обучения. Такое обучение предполагает овладение достаточно большим объемом теоретических знаний и формирование на их основе языковых навыков и умений (как общих речевых, так и специальных, ориентированных на выполнение какой-то профессиональной деятельности – исследовательской или практической).

Однако в данной статье речь пойдет об обучении студентов нефилологического направления, где овладение грамматикой китайского языка является той необходимой базой, без которой невозможны полноценное использование иностранного языка, в первую очередь, как средства общения.

Грамматика занимала разное место в лингвистических традициях, а в китайской ее не было совсем, если не считать описания «пустых слов». Однако во всех традициях существовало представление о некоторой первичной значимой единице, помещаемой в словари и занимающей центральное место в грамматическом описании. В русском языке соответствующая единица называется словом [7] . Как отмечал П. С. Кузнецов, из всех русских грамматических терминов только термин «слово» исконен, остальные — либо заимствования, либо кальки.

В Китае единственной единицей грамматики и лексики было все то же «цзы», иероглиф, то есть тонированный слог, имеющий значение (корнеслог).

На первых этапах изучения грамматики русского языка, иностранцы знакомятся с минимальной грамматической единицей, то есть словом, и уже затем, постигая его формы, происходит комплексное изучение грамматических категорий языка.

Специфика изучения китайского языка состоит в том, что «цзы» не имеет никаких грамматических форм, значений и категорий. Так, А. Масперо в своих работах указывает на три главные особенности китайского языка: неизменяемость слов, отсутствие всех грамматических категорий и частей речи [4]. Такой подход описания китайской грамматики был характерен в сороковых годах прошлого века,

современные же синологи, рассматривая китайский язык в его специфике, с присущими ему особенностями и категориями, все же сходятся во мнении о том, что «цзы» - простая единица, обладающая значением, которой в звуковом отношении соответствует слог, а на письме иероглиф.

Таким образом, можно выделить базовые понятия китайской грамматики, необходимые при овладении языком, как средством непрофессиональной коммуникации:

- иероглиф это не слово – это понятие;
- большинство слов в китайском языке состоят из одного, двух и трех иероглифов;
- даже зная значение каждого иероглифа из составляющих слово, во многих случаях трудно или невозможно догадаться о смысле этого слова, поэтому необходимо учить не только иероглифы, но и слова, которые они образуют вместе с другими иероглифами;
- у иероглифа нет суффиксов, окончаний, приставок и т.д.;
- иероглиф также не имеет морфологических признаков. То есть, сам по себе иероглиф не относится ни к существительным, ни к прилагательным, глаголам, причастиям и т.д. Морфологические признаки иероглифа проявляются только в контексте. Только в предложении или словосочетании можно сказать какой частью речи, в данном случае, выступает каждый иероглиф, и какое слово он образует сам по себе или с соседними иероглифами. Один и тот же иероглиф может использоваться как имя существительное, как имя прилагательное, как глагол, и даже как предлог в различных контекстах и словообразующих сочетаниях;
- написание иероглифа не меняется от того, какой частью речи он предстает в том или ином контексте[6].

Например, иероглиф 要 yào несет основное значение модального глагола «хотеть», «желать» 我要去上海 – я хочу поехать в Шанхай; также это переходный глагол с дополнением-существительным «нуждаться» 我们要和平 – нам необходим мир. В сочетании с другими иероглифами возможно более пятидесяти вариантов значений. Некоторые из них: в сочетании с иероглифом 主, мы получаем прилагательное 主要 «важный», «главный». В комбинации с 是, союз 要是 «если» 你要是没时间的话, 我可以去 – если у тебя нет времени, я могу пойти; с частицей 么 образовывается новый союз 要么 «или», «либо» 要么你来, 要么我去 – либо ты придешь, либо я пойду. А в комбинации с глаголом 死 умирать, 要死 уже наречие со значением «очень», «чрезвычайно» «до смерти» 累得要死 – устал до смерти и т.д.

В русском языке основная грамматическая единица, т.е. слово

характеризується абсолютно отличними от китайської одиниці своїми властивостями. К граматическим властивостям слова относятся его значение как части речи (т. е. как единицы, принадлежащей к определенному лексико-грамматическому классу слов), словообразовательная структура, способность к формальным изменениям и все его абстрактные значения, подчиненные общему значению класса (части речи); у имени существительного это такие, например, значения, как склонение, одушевленность-неодушевленность, род, число, падеж, у глагола - вид, залог, время, наклонение, лицо. На пример, 儿子跟父亲在机场告别 – сын попрощался с отцом в аэропорту. «С отцом» в данном примере, это имя существительное, 2-ого склонения, одушевленное, муж. рода, ед. числа, творит. падежа. Заметим, что при этом китайский вариант слова «отец» не отличается от начальной формы.

В китайском языке существительные и прилагательные не разделяются по родам, не изменяются по числам, не склоняются по падежам. Для выражения рода и числа используются контекст и уточняющие иероглифы [5]. Например «книги» при значении «много книг» во фразе «в библиотеке есть книги» 在图书馆有书 выражаются просто иероглифом 书 «книга», в буквальном переводе фразы «в+библиотека+иметься+книга». В другом контексте, при значении «несколько книг», выражается тремя иероглифами 几本书 «несколько+корешок+книга».

В отличие от русского языка, в китайском языке существуют счетные слова, которые часто используются перед существительными при указании их количества. Разные счетные слова употребляются с различными классами предметов. Деление на классы произошло по внешнему виду предметов или по традиции. Например, для плоских предметов используется иероглиф 张 «лист». Поэтому выражение «два стола» передается иероглифами 两张桌子 «два+лист+стол».

Глаголы не изменяются по числам и родам, не спрягаются и не изменяются по временам. Временные значения передаются с помощью контекста или служебных иероглифов, которые также называются времяпоказательными частицами, на пример, такие как 了, 过. Фраза «она прыгнула» передается с помощью служебного глагола, значащего здесь «совершение действия в прошлом», то есть 她跳了 «она+прыгать+служебный глагол». В следующем примере, прошедшее время передается без использования служебных иероглифов, а с помощью наречия. Предложение «я вчера пошел в университет» передается иероглифами 我昨天去大学 «я+вчера+идти+университет».

Все залогом и наклонения выражаются с помощью служебных

иероглифов, в отличие от русского языка, где повелительное наклонение образовывается синтетически (изменением формы или добавлением аффикса «-те») и аналитически (с помощью частиц «пусть», «пускай», «да», «давай/давайте»). Например повелительное «кушай», «садись» выражается через 吃吧, 坐吧 «кушать/садиться+повелительное служебное слово».

Синтаксис китайского языка, в отличие от русского, определяется строгими правилами, диктующими порядок слов в предложении. Порядок слов в предложении очень важен и именно он определяет его смысл. Если представить, что каждый иероглиф написан на стороне кубика, то имея необходимый запас кубиков и зная небольшое количество правил их сложения, можно сложить из них полноценный китайский текст любой сложности. Именно взаимное расположение всех иероглифов в предложении и определяет в каждом конкретном случае:

- какой частью речи каждый из иероглифов выступает;
- какое из своих значений каждый из них выражает сам по себе или в словообразующем сочетании с соседними иероглифами.

Для иллюстрации вышеизложенного, приведем пример разных по смыслу предложений, составленных из 6-ти следующих иероглифов (в скобках даны их основные значения): 爱 ài(любить), 的 de (притяжательная частица), 好 hǎo/hào (хороший, хорошо, добрый, любить), 人 rén (человек), 有 yǒu (обладать, иметь), 心 xīn (сердце).

Значения слов в комбинации с несколькими иероглифами: 爱心 àixīn (сердце, съдаемое любовью), 人心 rénxīn (совесть, доброта), 爱人 àiren (муж, жена, возлюбленный человек), 爱好 àihào (увлечение, хобби), 心爱 xīn'ài (любимый сердцем), 有的 yǒude (некоторые, кое-кто).

好的人有爱心 – у добрых людей;

好的爱有人心 – у хорошей любви есть совесть;

好的爱人有心 – у хорошего мужа/жены есть сердце;

好的心有爱人 – в хорошем сердце есть муж/жена;

好人有爱心 – у хороших людей есть любящее сердце;

爱人有好的心 – у мужа/жены доброе сердце;

有人心的爱好 – есть добрые увлечения;

有好心的爱人 – есть муж/жена с добрым сердцем;

有心爱的人好 – когда есть человек, любимый всем сердцем – это

хорошо;

人的心有爱好 – у человека в сердце есть увлечение;

人的爱好有心 – в увлечение вкладывать сердце;

有的人好心爱 – некоторые люди любимы всем сердцем.

Сегодня идея о том, что китайский язык может стать языком международного общения, становится все более и более популярной. Во многом это связано с непрерывно развивающейся экономикой Китая. Этому способствует и мировая глобализация и развитие информационных технологий, телевидения и интернета. Грамматика китайского языка довольно проста и основана на прагматичных принципах – в ней нет ничего лишнего. В ее освоении нет преград, в особенности для изучающих на практическом и бытовом уровне, гораздо сложнее дело обстоит с китайской письменностью, где каждый иероглиф обозначает отдельный слог и отдельную морфему, а общее количество иероглифов превышает сорок тысяч. Однако, это уже тема другой работы.

Список использованной литературы

1. Академия наук СССР институт русского языка «Русская грамматика» — М.: Наука, 1980. **2. Вагнер В.Н.** Методика преподавания русского языка. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001.—384с. **3. Ивлева З.И.** Методика преподавания грамматики в практическом курсе русского языка для иностранцев. М., 1981. – 144 с. **4. Лингвистический энциклопедический словарь** / Гл. ред. В. Н. Ярцева, — М.: Сов. энциклопедия, 1990. — 685 с. **5. Люй Шу Сян.** Очерки грамматики китайского языка. [Текст]: Монография / Люй Шу Сян. – М.: Издательство Восточной Литературы, 1961. – 267с. **6. Солнцев В. М., Солнцева Н. В.** Теоретическая грамматика китайского языка (проблемы морфологии). – М., 1978. – 430 с. **7. Чжао Юньпин.** Сопоставительная грамматика русского и китайского языков. М.: Издательская группа Прогресс , 2003. - 460 с. **8. Ярцева В.Н.** Сопоставительная лингвистика и обучение неродному языку. - М.: Наука, 1987. - С. 5 - 105.

Зіневич І. В. Особливості викладання китайської граматики вітчизняним студентам нефілологічного напрямку

У даній статті розглядається важливість оволодіння граматиною іноземної мови, зіставляються граматичні системи російської і китайської мов, виділяються базові граматичні одиниці в розглянутих мовах. Підкреслюється домінуюча позиція синтаксису в китайській мові, а саме порядку слів у реченні, який і визначає його змістовну частину.

Ключові слова: граматика китайської мови, непрофесійна комунікація, слово, ієрогліф, порядок слів.

Зиневич И. В. Особенности преподавания китайской грамматики отечественным студентам нефилологического направления

В данной статье рассматривается важность овладения грамматикой иностранного языка, сопоставляются грамматические системы русского и китайского языков, выделяются базовые грамматические единицы в рассматриваемых языках. Подчеркивается главенствующая позиция синтаксиса в китайском языке, а именно порядка слов в предложении, который и определяет его содержательную часть.

Ключевые слова: грамматика китайского языка, непрофессиональная коммуникация, слово, иероглиф, порядок слов.

西涅维奇·殷娜 怎样对非语言类的学生讲授汉语语法

摘要：在本论文中研究学外语时语法的重要性，比较俄文和中文语法体系，分析对比两个语言的语法单位。强调指出汉语句法的主导地位，尤其语序可以决定句意。

关键词：汉语语法 非语言专业交际 词 字 语序

Zinevych I. V. Peculiarities of Chinese Grammar Teaching for Non-philological Major Students

The articles examines the importance of foreign languages grammar studying, compares grammar systems of Russian and Chinese languages, distinguishes the basic grammatical units in the researches languages. Having emphasized the importance of Chinese language syntax, the author comes to the conclusion that the word order is the defining factor of the sentence content.

Key words: Chinese language grammar, unprofessional communication, word, hieroglyph, word order.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 811.581'36

李劍影
Лі Цзяньін

《现代汉语语法系统的建立》读后
АНАЛІЗ КНИГИ «СТВОРЕННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ
КИТАЙСЬКОЇ ГРАМАТИКИ»

语法化理论是当今语言学界一个方兴未艾的热门话题，无论在现代汉语语法研究方面还是古代汉语语法研究方面，它都显示了强大的解释力和融会贯通、高屋建瓴的理论水平。石毓智先生的《现代汉语语法系统的建立——动补结构的产生及其影响》就是这方面的代表作之一，该书以汉语特有的句法结构——动补结构的产生和影响为线，从各种角度重现了现代汉语语法系统建立的过程。下面，就该书谈一谈笔者一些不成熟的看法。

一、内容概述

动补结构来源于中古汉语的可分离式动补组合，即 $V + X + R$ ， $X =$ 副词、否定标记和受事宾语。这个动补组合其中的一种小类不存在 X ，这就形成了 V 和 R 紧密连接的句法环境，由于 V 和 R 意义上的相关，其共现频率很高，在双音化的趋势下， V 和 R 逐渐融合，成为具有惯用语性质、可以带宾语的词汇组合，新产生的组合顺应新的语言系统的要求，从而使这种现象大量增加，通过类推，动补组合的其它种类也起了类似的变化。至此，该组合因为大量实例用法所产生的合力发生了质的变化， VR 凝固成一个句法单位，成为能产的句法格式， X 不允许出现于 V 和 R 之间， VR 作为一个整体可以带受事宾语，只要意义允许，任何动词和表示某种结果的成分都可以组成动补结构。

动补结构的产生是汉语语法史上的一件大事，不仅在于它是一种新的句法格式，还因为它带来了一系列语法上的重要变化。首先，它的产生本身使古代的屈折使成式、多动共宾式消失；由句法产生了新的动词构词法；一些结果补语进一步语法化，形成了“了”、“着”、“过”等体标记。其次，从其形成的抽象格式，推衍出了动词重叠式、情态式、连动式第

一动词的语法化和完成体否定式“没”的形成，并且，在语义格式上，要求谓语结构有界化。最后，由于语言系统是一个相互联系、相互制约的价值系统，V 与 R 的融合还引起了以下重大变化：在句法位置上，受事名词被排挤出来，根据它的语义特点和结果补语的语义指向，受事名词被安排在 VR 或前或后的位置，造成受事主语句的大量增加和新话题结构、动词拷贝结构的产生；为了标记施事和受事，出现了把字句和被字句。这些都使得近代汉语鲜明地区别于中古汉语。

二、本书值得吸收的地方

第一，汉外对比的应用

书中经常有汉语与其他语言的相互印证和对比，这种方法一方面有助于看清汉语的特点，比如对英汉动补结构的比较，证明汉语的动补结构是高度能产的句法格式，不像英语只是个别词语的习惯搭配，不能扩大使用范围；另一方面，本书以各种语言的深层结构有共性为前提，并以此为论证的依据，经常从类型学的角度着眼，体现了作者虽然不一定是“普遍语法”，但应该是向普通语言学靠拢的趋势，其做出的结论应该也可以为普通语言学提供佐证。只是所用语言的种类不够丰富，一般局限在英语，少数语种看起来只是引用，作者并没有深入的调查理解，所以，在利用的适宜性和系统性方面不够完美。

第二，理论指导的重要性

理论的严密科学能够提供重建历史的可能。整本书以动补结构为主线，穿插整理了汉语语法史上许多看似不相关的现象，提出了新颖而富于说服力的见解，暂且不论正确与否，单是这本书能够给人“动补结构在汉语语法史上牵一发而动全身”的清晰的感觉，就应该在“自圆其说”这一点上肯定该书。正是这一点，才使得该书有闪光的地方，因为无论是动补结构的来源还是其产生的原因，太田辰夫和志村良治等早得出了和该书类似的结论，本书的价值就体现在用“语法化”的观点组建语法的流变过程，建立现象之间的联系，解释一些重大语法现象产生的原因，有理有据，容易让人信服。

第三，抽象形式的利用

语言的表层是一个由各种异质因素交叉影响的复杂体，只有将其逐层剥离，才能看到语言现象背后隐藏的深层次的规律，书中用抽象形式代替具体的语言项目不失为一个简便而有效的做法。如对于“的”与量词发展的关系，还有连动式第一个动词的大量语法化，都得益于抽象形式的启发，可以帮助找出纷繁复杂的现象背后掩盖的实质，不仅证明了语言是一个相互影响的统一的系统，更彰显了语言简洁而深邃的特质。虽然这种做法很大胆，但未必不符合事实，再加上史料及方言的佐证就更有说服力了。

第四，做好对某个语言现象的定位，分清其所反映问题的层次

在总结某个语言规律时，由于规律本身的解释力有限，也由于语言现象的确非常复杂，经常会有“不听话的”例子，需要做的就是尽量找出“不听话”的原因，其中就包括离析语言的层面，不囿于总结出来的规律。本书在分别是词汇问题还是语法规律问题上，鲜明地体现了这一点，没有作茧自缚，比如对“吃饱饭”和“喝醉酒”的解释，不仅没有成为原有规律的例外，反而更进一步证明了规律的正确性，体现了作者清晰的思维和扎实的学术功底。

三、疑问及不足

第一，对“多动共宾”的处理

“多动共宾”是本书竭力排斥的形式，按照书中的观点，一是因为它不是动补结构的来源，二是因为多动共宾与动补结构有此消彼长的关系。但书中并没有解释为什么 $V_t + V_i$ 就优于 $V_t + V_t$ ，从而取代多动共宾发展出动补结构，更没有用史料展现三者前后相继的关系，这在书中严密的论证里，是一个明显的断层。弄清这个问题非常重要，因为动补结构的来源决定它以后发展出来的语法行为，诸如如何带宾语等问题，这是书中其它部分论证的前提。

第二，以今律古

现代人研究古代汉语，最让人遗憾的就是没有当时的语感，而材料又不总是那么恰如人意。尽管如此，我们也只能严格遵照史料，有一

说一，绝不能凭今天的事实去断定古代的是与非，所以，句子变换除非有史料的证明，否则是不能应用到古代汉语的研究中的，而书中在举例子时，经常把史料的句子做所谓“错误”的变换，这是需要语感和统计调查的，像书中那样做出的结论很不可信。还有，总结动补结构出现的影响时，其中一个引起语音的弱化，这在当时没有记音条件的情况下是不能断言的，尽管在今天看来是理所当然的事情。这应该是作者的一个疏忽。

第三，增加理论的解释力与严密性应该避免过于牵强

该书给人一种很鲜明的感觉就是脉络清晰，基本上以动补结构为主线，其它语言现象的产生与演变都与动补结构有着直接或者间接的关系。这样的确做到了整齐划一，并收罗了尽可能多的内容，但是，务极必反，由于理论阐释过多，而史料相对缺乏，很多解释只能算是提供了思路，并不足以让人信服，作为定论。如对动词重叠的说明：VRO 体现了“重音 + 轻音”的韵律格式，和动词重叠相符，这样的论证就很单薄，首先“重音 + 轻音”在动补结构产生之前一直没有吗？并且，“重音 + 轻音”只能是今天的语感，怎么能用来做证据说明问题？而且有的地方为了自圆其说，作者并没有照顾到历史的本来面目，而是顺着“想当然”的思路推理或者以结论为前提，向上回溯，自然在理论上天衣无缝，却未必客观。比如，在讲到否定情态式的语法化历程时，方言中，“不”先与 V 融合，正好和普通话的相反，我认为，“不”先与谁融合可能只是历史的偶然或者暂时无法解释的必然，总之，双音化既然可以解释普通话的“不 + R”，自然也可以解释“V + 不”，不能因为普通话先出现了“不 + R”，就说“V 不 OR”是肯定式的类推，这样做无非是要照顾前面的结论，有理论先行的嫌疑。

第四，理论视角不够开阔

语言中的每一个现象都有可能是众多因素共同作用的结果，而本书提到的又是汉语最有特色、争议最多、最复杂的一些语法手段，单纯用“语法化”“动补结构”一以贯之，无疑会显得心有余而力不足。所以，虽然本书很重视理论的推衍，有的地方还是因路子狭窄而前后矛盾，如书

中 197 页对南方方言肯定句与否定句语法标记的对称性的解释，说“有”是由“没”类推出来的，这里的问题是：既然“了”与“没 + V”同样和动补结构有关，“了”在普通话中还比“没 + V”早成熟五个世纪，南方方言中尚且没有发展出“了”，怎么能发展出成熟的“没 + V”？又如何能够根据对称出现肯定标记“有”？当然，其它原因也并不是本书应该涉及的，作者只要在理论上稍做让步就不会出现这样的口实。

第五，论据选择不够恰当丰富

在前面已经提到过，“事实”应该是古汉语研究的手段和最后鉴别的标准，在本书中，“事实”可以包括两个方面，一个是众所周知的史料，另一个就是在应用到语言类型学时，作为佐证的其它语言。在汉语史料方面，可以说，相对于整本书的理论体系来说，语料选择并不丰富，这就导致了有时作者为了证明自己的观点对例子的应用可能未必恰当，如第 83 页讲到双音化对动词和补语融合的影响：

* 我们已经做完成了练习

这个病句不成立的根本在于“做完成”不能说，这可以解释为双音化的影响，并不能进而证明双音化影响了两者的结合而不能带宾语。第 85 页还有一个例子：

擦不干净那张桌子

R 是多音节，却可以带宾语，正好和前面讲的相反，如果也从双音化来解释的话，在实际口语中，“擦不”“干净”分别是两个不完足的音步（虽然在意义上不能这样断开），总体上可以算作一个双音节，所以这样的话才听起来顺耳，并不是融不融合的问题。

在对其它语言的利用方面，从书中 196 页的一句话就可以看出来：

英语完成式的历史来源代表人类语言发展的普遍性。

这是一句太过武断的话，无疑与书中所涉及语言种类过少有关，这一点在前面已经说过。所以说，本书的突出优点——理论性——不可避免地会带来一些弊端。毕竟，一本书要做到理论与材料兼顾会是一件工程浩大的事情，对一个人的能力来说有些勉为其难，除了提出更高的

标准外，这些小小的纰漏还是可以理解的。

四、对今后汉语语法史研究的启发

本书的突出优点应该作为以后汉语语法史研究应该努力的方向。同其它传统的语法史著作相比，本书有着浓重的现代气息，体现在方法论上，也体现在整本书的写作风格、行文特色上。最重要的是，这本书的内容重心同以往重描写不同，而是重在解释，这是汉语语法史研究“转型”需要借鉴的一个重要问题，因为描写性的研究到现在为止几乎做到了极至，想要拓展研究的领域，增加研究的深度，向分析性研究发展可以说是必由之路。并且，要解释就要有理论的指导，当今层出不穷的理论可以提供多种研究的可能，换一种理论，就相当于换一个看问题的角度。这样，从多视角切入问题可能使之变得更加清晰，方法正确的话，不仅有利于对问题做更深入、透彻的观察，还能够把表面上毫不相关的现象统一在一起，捋清发展的脉络，找到一致的解释，如果单纯是描写，语法研究就是肤浅的，并且有可能也是错误的，因为正确的描写是建立在正确的理解基础上的。语言总是有共同点的，只有通过解释找到语言背后深层次的实质，才能搭建各语言之间的桥梁，为普通语言学做出贡献，汉语研究也是如此，它和普通语言学应该做到可以互相利用，相得益彰。

参考文献

1. 沈家煊 (1994) “语法化”研究综观，《外语教学与研究》第4期.
2. 石毓智 (2003) 《现代汉语语法系统的建立——动补结构的产生及其影响》，北京语言文化大学出版社.
3. 杨成虎 (2000) 语法化理论评述，《山东师大外国语学院学报》第4期.

Лі Цзяньїн. Аналіз книги «Створення сучасної системи китайської граматики»

У статті наводиться аналіз та узагальнення книги «Створення сучасної системи китайської граматики», висувається критика, розглядаються сильні сторони викладання матеріалу. Визначається особливе місце книги у контексті дослідження китайської граматики.

Ключові слова: граматикалізація, сучасна система китайської граматики, переваги, недоліки.

Ли Цзяньин. Анализ книги «Создание современной системы китайской грамматики»

В статье приводится анализ и обобщение книги «Создание современной китайской системы грамматики», выдвигается критика, указываются сильные стороны изложения материала. Определяется особое место книги в контексте исследования китайской грамматики.

Ключевые слова: грамматикализация, современная китайская система грамматики, преимущество, недостаток.

李剑影 现代汉语语法系统的建立》读后

摘要：本文分析了《现代汉语语法系统的建立》一书，指出了此书的优缺点，以及此书在汉语语法研究领域中所扮演的重要角色。

关键词：语法 现代汉语语法体系 优点 缺点.

Li Jianying. The Analysis of the Book «The Creation of Modern Chinese Grammar System»

The work provides us with an analysis of the book "The creation of modern Chinese grammar system", pointing out its advantages and disadvantages, its role of utmost importance in the sphere of Chinese grammar studying.

Key words: grammaticalization, the modern Chinese grammar system, advantage, disadvantage.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 811.581:003.212

李长青

Лі Чанцін

汉字结构与汉字教学

**СТРУКТУРА КИТАЙСЬКИХ ІСРОГЛІФІВ У КОНЦЕПЦІЇ
ВИКЛАДАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**

汉字很重要，不仅因为它是记录汉语的符号工具，而且因为它对汉语有非常大的影响。

在印欧语系中，拼音文字仅仅是通过记录语音来记录语言的符号，功能就是记录，所以印欧语系的文字系统很简单，只有几十个字母

符号，与语言不产生关系的单个字母符号没有任何意义，对语言也基本没有什么影响。

但是，汉字不同，每一个汉字都有自己的读音、二维平面结构和意义，包含着非常大的信息量，可以超越语言而独立表达意义，由于这个特点，在没有普通话的时代，当不同地方的人不能通过口头语言相互交流时，他们可以通过读写汉字来相互交流，甚至中国人和日本人之间也可以通过读写汉字进行简单的交流，从这个意义上说，以汉字为基础，超越了语言，形成了真正的书面语系统，这就是汉字的特点之一；另外，汉字也限制了汉语词汇中音节的弱化、脱落现象，举一个例子，衣服，汉语拼音写作 Yīfu，后面的服，在这个词里必须读轻声，它的发音是轻而且弱的，最后的元音音素 u 是弱化得几乎脱落的，如果汉字是拼音的字母文字，按照实际发音，写出来就应该是 Yīf，这意味着汉语中有用唇齿音结尾的音节，但这只是以汉语使用拼音字母文字为前提的理论性假设，在现代汉语使用汉字的情况下，这种假设不存在，这就是汉字对汉语的影响，即汉语词汇必须保持音节的完整、独立和响亮，没有用唇辅音音素结尾的音节。

事实上，在大约三百多年以前，汉语词汇中，有些音节是用双唇音音素 p、舌尖音音素 t 和舌根音音素 k 作结尾的，中国传统语言学把它作为一种特殊的声调来处理，即入声，我个人认为这是前汉字时代，汉语词汇音节弱化、脱落现象在汉字时代的表现。这是另一个问题，在这里不进行阐述。

所以，汉字对汉语的重要性，要远远大于印欧语系中使用的拼音文字的字母对语言的影响。

由于每一个汉字都有自己的音节、二维平面结构和意义，所以汉字和印欧语系的字母虽然都属于大的文字范畴，但完全不是同一个层次的东西，因为这个原因，我个人认为把汉字叫做 Chinese character 并不准确；由于现在找不到相应的英语词汇，我个人主张还是把它叫做 Hanzi 或 Wenzhi。

下面讨论汉字的结构。

从整体上看，一个汉字代表一个最基本的语言单位，即词或语素，有它自己独立而完整的语音和意义，当然也有二维平面结构；每一个汉字都是由一个或多个部件组成的，根据构成汉字的部件是一个还是多个，汉字可以分成两类，即独体字与合体字；独体字由一个部件组成，例如木、水、车等，合体字由多个部件组成，例如林、河、轰等。

大多数汉字是合体字，并且大多数合体字由两个或三个部件组成，少数合体字有四个或更多的部件。

合体字可以分解成几个部件，这些部件只是用来组成汉字，与语言没有直接关系。有些部件是由多个汉字所共享的，成为这些汉字在结构上共同的特征，这样的部件就是部首，因此部首就是某一类汉字所共有的部件，可以代表那一类汉字；一般情况下，部首是有意义的，但这不是语言学上的词语的意义，而是汉字学中的汉字的意义，根据部首，可以大概知道一个汉字的意义。

一般认为，现代汉字部首有 210 个左右，也就是说，汉字可以根据部首，被分成 210 类左右，具体分成多少类，要看具体的汉字学者。

我个人倾向于把部首译作 shared part 或 key part。

汉字的部件可以继续分解，分解之后就是笔画，每一个部件都是由一个或几个笔画组成，是组成部件和书写汉字的最小的单位。现代汉字有 14 个左右的笔画，具体的数量，要看具体的汉字学者或书法家。

现在总结一下上面提到的几个概念：

汉字，是记录汉语的工具，对汉语有非常强烈的影响，限制了汉语音节的弱化和脱落，一个汉字由一个或多个部件组成。

独体字，由一个部件组成的汉字。

合体字，由多个部件组成的汉字。

部件和部首，都是组成汉字的基本部分，由多个汉字所共享的部件是部首。

笔画，是组成部件和书写汉字的最小的单位。

下面讨论汉字教学。

在教汉字写法之前，把上面这些基本概念介绍给学生是非常必要

的，这是进入实际的汉字书写学习之前所进行的必要的汉字学理论准备；对学生来说，必须掌握这些基本概念，因为在下面将要进行的汉字教学中，要常常用到这些概念。

首先要明白教什么，汉字还是汉字理论知识，这要视教学目的和学生情况而定。汉字理论知识是汉字教学的基础和准备，汉字的读写能力是教学目标；对于初级阶段的学生，应当以汉字本身的教学为主，到中级阶段及其以后，如果学生有兴趣，老师就要适度教授一些汉字理论知识。教师应当明确的是，大多数学生将来不会成为语言学者，所以对学生而言，语言能力更重要。

在进行实际的汉字教学时，要把重点放在汉字的结构、书写和读音上。

每一个合体字的每个部件，都有自己的二维空间位置，按照一定的规则组合在一起，就形成一个完整的汉字，学生必须掌握这些二维空间位置和规则。这些部件的二维空间分布状况，常见的有三类，即水平分布的、上下分布的和环绕分布的。

对于汉字的书写，学生应该掌握两个要点：第一是笔画的方向，第二是笔画书写的先后顺序。这就是笔顺的规则。学生非常清楚，拼音文字的字母符号，也有笔顺的规则。对汉字来说，如果要想写汉字，而不是画汉字或搭汉字，就必须掌握笔顺的规则。

在这个过程中，教师的示范必不可少，而且要做到准确和清楚，下来就是学生的练习，这个练习必须是大量的、反复的，并且要仔细检查。

汉字的读音，对于习惯了拼音文字的学生是个问题，但是没有巧妙的解决办法，只有死记硬背，之前教师必须示范。

对于大多数汉字，大约是 90% 以上，在构成汉字的几个部件中，总有一个与字音有关，而且总是被很多汉字共享，这个部件就是声符，pronounce part，所以可以通过这个部件来帮助记忆字音。在学生掌握了一定数量的汉字之后，可以借助声符来帮助学生记忆汉字的读音。

这里涉及到的另一个问题，是对汉语拼音的使用，每个人都有自

己使用汉语拼音进行汉字教学的方法和窍门，但有一点是每个人都必须做到的，那就是一定要避免学生对汉语拼音的依赖，要做到这一点，教师就要尽可能减少对汉语拼音的使用，除了第一次引入新字之外，其他时候要尽量避免使用。

关于汉字的意义，教师必须明白：1、汉字有基本意义；2、汉字在特定的词语中有特定的意义；3、基本意义和在特定词语中的特定意义，在大多数情况有区别。在教学中，一般只教它在特定词语中的特定意义，对于与具体词语关系不大的其它意义，例如基本意义，可以暂时忽略；学生如果问到这个问题，可以讲解，但讲明白就够了。在以后的教学中，肯定还会遇到那个汉字的其它意义，到那时就必须总结介绍这些意义了。这是汉字教学中的方法之一，一次只介绍一个意义。

前面介绍的概念和方法，每一项都有很多研究著作。下面是我的教学实践。

在汉字教学的最初，首先讲授必要的汉字基本知识，这是为后面的教学做准备。对具体的汉字，我要求学生知道部首，要求他们反复写和读。

Лі Чанцін. Структура китайських ієрогліфів в концепції викладання китайської мови

У статті автор вважає, що значення і вплив ієрогліфів китайської мови перевищує вплив фонетичного алфавіту для індоєвропейських мов. Коротко представлені основні китайські ієрогліфи, дана характеристика понять ієрогліфіки. Зазначена специфіка викладання основ ієрогліфіки, що спрямована на правопис, вимову і на практичне застосування ієрогліфа.

Ключові слова: китайська мова, ієрогліф, структура, концепція, викладання

Ли Чанцин. Структура китайских иероглифов в концепции преподавания китайского языка

В статье автор считает, что значение и влияние иероглифов китайского языка превосходит влияние фонетического алфавита для индоевропейских языков. Кратко представлены основные китайские иероглифы, дана характеристика понятий иероглифики. Обозначена специфика преподавания основ иероглифики, направленная на правописание, произношение и на практическое применение иероглифа.

Ключевые слова: китайский язык, иероглиф, структура, концепция, преподавание.

李长青 汉字结构与汉字教学

在这篇文章中，作者认为汉字对汉语的重要性和影响力远远超过了字母对于印欧语言的重要性和影响力。作者简要介绍了汉字的基础和一些基本概念，并认为在教学中，汉字教学应注重实践能力，应突出汉字的结构、书写和发音。

关键词：汉语 汉字 结构 概念 教学

Li Changqing. The Structure of Chinese Characters and Teaching of Chinese Words

In the article the author thinks that the importance and influence of Chinese characters to Chinese language outweighs the importance and influence of phonetic alphabets to the Indo-European language, and briefly introduces the basic of Chinese characters and some basic concepts; and thinks that Chinese character teaching should emphasis on practical ability, in the teaching, Chinese character's structure, writing and pronunciation should be highlighted.

Key words: Chinese, characters, structure, concept, teaching.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 811.581'373.611-13+811.161.1'373.611-13

Сунь Кевень

孙科文

**О МЕТОДОЛОГИИ ИССЛЕДОВАНИЯ СЛОВООБРАЗОВАНИЯ
КИТАЙСКОГО И РУССКОГО ЯЗЫКОВ**

俄语和汉语衍生词的系统研究

Современная типология не располагает исследованиями по контрастивному анализу словообразовательных систем китайского и русского языков, равно как и единым стандартом их описания (Н.Ярцевой), поэтому многие вопросы приходилось решать заново и в процессе работы. Без унификации метода исследования сопоставление языков невозможно было бы даже начать, не говоря уже о том, чтобы его завершить, и то, что исследование состоялось, как раз и свидетельствует, что подобный метод был найден. Например, в китайском словообразовании господствует точка зрения, что сложное слово отличается от словосочетания тем, что внутри его нельзя вставить

другое слово, например, *huǒchē* 'паровоз' является сложным словом, а *shēngqì* 'сердиться' — словосочетанием, потому что можно сказать *shēng tāde qì* 'сердиться на него', но тогда русские устойчивые словосочетания типа *записная книжка, железная дорога, белый медведь* также придется считать сложными словами, потому что внутрь их также нельзя вставить другие слова. Вряд ли подобная трактовка приемлема, поскольку каждый компонент в перечисленных сочетаниях имеет собственное морфологическое оформление. В русском словообразовании господствует точка зрения, что у слов обязательно должны быть формальные показатели категориальности, причем, как заметили авторы Словаря морфем русского языка А.И.Кузнецова и Т.Ф.Ефремова, "дериватологи склонны считать все случаи существенного изменения значения слова достоянием истории (при этом ориентация бывает лишь на языковое чутье самого исследователя)". Отсюда трактовка образования слов *мягкотельный, водопровод, газопровод* как сложений с нулевым суффиксом. Правда, некоторые исследователи, например, Бодуэн де Куртенэ, О.Н.Трубачев, В.В.Мартынов, считают, что словообразование всегда диахронно. Их точка зрения мне близка.

В китайском языке отсутствуют морфология и части речи, как их понимают в западном языкознании, поэтому несопоставимыми оказываются не только оптические формы знаков китайского и русского языков (иероглифы и буквы), но и акустические (фонологические слоги и фонемы). Прочитав авторитетного китайского лингвиста Ван Ли: "Частями речи называются слова, выделяемые в некоторые классы по форме, значению и функции. Особая роль в этом определении отводится форме... Если следовать рассматриваемому определению, то можно сказать, что в китайском языке части речи отсутствуют, так как в нем нет ни склонения существительных, ни спряжения глаголов и т.п." В китайском языке иероглиф довлеет над формой знака, обеспечивая тем самым прозрачность деривации и близость к праязыку. Фонологический слог фиксирован и произвольным образом поставлен в соответствие каждому пиктографическому иероглифу, причем и тот, и другой выступают в роли морфем. Это происходит потому, что китайский оптический знак, в отличие от русского, не является производным от акустического. Означающее китайского письменного знака напрямую соотносится с означаемым, превращая китайский письменный и китайский устный, по сути дела, в разные языки. Отсюда отсутствие в китайском письменном языке репрезентантов фонем. Составить же инвентарь фонем китайского устного языка невозможно из-за тонем, которые переводят все гласные фонемы в фонологические слоги (см. работы Н.А.Спешнева). Именно по этой причине из общей типологии были исключены фонетический, морфолого-фонетический и другие связанные с ними способы образования слов. В противном случае работа представляла бы собой механическое соединение двух описанных в разных стандартах типологий с бесполезной констатацией различий.

Единый метод сопоставления словообразовательных систем китайского и русского языков должен был опираться на абсолютные лингвистические универсалии, и их следовало искать в сфере семантики и синтаксиса. Ориентирами послужили теории Ю.С.Степанова о метаморфизме языковых уровней, А.В.Исаченко о семантической конденсации и, главным образом, Я.Розвадовского о явной и скрытой двухкомпонентности языкового знака. Суть последней теории, получившей дальнейшее развитие в работах В.В.Мартынова и А.Н.Гордея, заключается в том, что новый знак порождается из, как минимум, двух других, находящихся в отношении определяющее – определяемое, путем свертки в пользу определяющего с возможным его сокращением, затемнением и морфологическим изменением: *сделать сильнее* → *у-силить*, *исполняющий музыкальные произведения* → *музыкант*. Для этого процесса не имеет значения, из какой части речи заимствованы участвующие в порождении нового знака лексические компоненты, существенным является лишь то, что у определяющего лексическое значение сохраняется, а у определяемого — утрачивается. "Любой знак вообще, — отмечает В.В.Мартынов, — должен в конечном счете восходить к какому-то породившему его знаку, снабженному модификатором. Например, знак *ушанка* можно возводить к *шапка-ушанка*, *шапка с ушами*, но словосочетание **ушная шапка* не отмечено в русском языке. Однако это роли не играет, поскольку *с ушами* является таким же модификатором к *шапка*, как и *ушная*. Дело только в том, что в таких случаях преобразование носит сугубо семантический характер" (Основы семантического кодирования. Опыт представления и преобразования знаний. Мн., 2001. С.58). Прозрачность семантической структуры знака зависит от степени семантической конденсации: при максимуме двухкомпонентность полностью затемняется, и для ее обнаружения потребуются этимологические исследования, как в слове *бор* (русск. цслав. *боръ*, по-видимому, основа на -у; болг. *бор* 'сосна', ср.-болг. собир. *боровие* "сосник" – 'сосновый лес'), при минимуме она представлена в явном виде, как в сложных словах *газопровод* (то, что проводит газ), *водопад* (место, где падает вода). Из сказанного следует, что так называемая конверсия представляет собой вырожденный случай аффиксации, когда определяемый компонент знака полностью стерт, что влечет сохранение морфологического форманта у определяющего: *булочн-ая лавка* → *булочн-ая-ø*, *столов-ая комната* → *столов-ая-ø*. Как только степень семантической конденсации понижается, тут же появляется остаток определяемого компонента в виде аффикса: *столовая комната* → *столов-ка*. В связи с тем, что при конверсии действуют те же семантические механизмы, что и при аффиксальном словообразовании, она в диссертации отдельно не рассматривается.

После того, как новый знак порожден, его языковой статус (принадлежность к определенной части речи) в морфологических языках обычно закрепляется морфологическими формантами: *усил-и-л*,

музыкант-ом, водопад-ом, газопровод-ом. Это заставляет по-иному взглянуть на словоизменительные морфемы. Отсутствие строгой границы между словообразовательными и формообразовательными аффиксами следует из теории межуровневого метаморфизма Ю.С.Степанова, согласно которой варианты лексем способны к одинаковым трансформациям в пределах соответствующих минимальных синтагматических отрезков, т.е. некоторый грамматический признак обладает способностью принадлежать разным словам. Ретроспективное расщепление знака на определяющий и определяемый компоненты в конечном итоге приводит к истокам языковой системы — междометиям, звукоподражаниям и т.д. Если признать закон Э.Геккеля об онтогенезе как кратком повторении филогенеза, то явления морфологического метаморфизма легко проследить в речи ребенка. Е.И.Негневицкая и А.М.Шахнарович приводят следующий пример распознавания ребенком словесной структуры: "Слово *тпру*, означающее сначала и предмет (лошадь), и действие (поедем, остановить), и желание покататься, приобретает фиксированный в языке суффикс существительного и начинает в таком виде обозначать только предмет (*тпрука*)" (Язык и дети. М., 1981. С.33).

Таким образом, все перечисленные автором отзыва проблемы чередований *оло – ла* в словах *холод – хладокомбинат*, предложного префикса *без(с)-* в словах *бездушный, бессильный*, интерфиксов в словах типа *малоизвестный*, нулевых суффиксов в словах *мягкотельный, водопад, газопровод* и связанные с ними вопросы о правомерности отнесения подобного "сложно-суффиксального типа" к безаффиксальному в семантическом словообразовании не возникают — именно поэтому удалось выработать единые критерии сопоставления столь далеких друг от друга языков, каковыми являются китайский и русский. А вот в морфологическом словообразовании отсутствие строгой границы между частями речи в синхронии и диахронии приводит к тому, что проблема формальной мотивированности производного во многих случаях не имеет однозначного решения. Например, А.Н.Тихонов допускает разные пути образования следующих слов: *продырявить* → *продырявиться* → *продырявливаться* или *продырявить* → *продырявливать* → *продырявливаться*; *быстрый* → *быстренький* → *быстренько* или *быстрый* → *быстро* → *быстренько* (Школьный словообразовательный словарь. М., 1978), П.А.Соболева предлагает шесть трактовок для образования прилагательного *безрешный* (Словообразовательная полисемия и омонимия. М., 1980). Как выразился Ф.Шимкевич, "каждый судит по-своему; а кто на всех угодил, тот еще не родился" (цит. по: Кузнецова А.И., Ефремова Т.Ф. Словарь морфем русского языка. М., 1986. С.7).

Здесь же отмечу, что образование адъективных сложных слов на базе глаголов, наречий, местоимений и числительных оказалось не представленным в работе, во-первых, поскольку прилагательные,

глаголы и наречия обнаруживают семантическую близость, во-вторых, поскольку часть местоимений и числительных относится к существительным (*я, пять, то*), а часть — к прилагательным (*мой, пятый, тот*). Ср. высказывание А.А.Зализняка: "Что касается местоимений, то, как известно, современная лингвистика, вопреки традиционному взгляду, обычно не признает их самостоятельной частью речи" (Грамматический словарь русского языка. М., 1980. С.6). В лингвистике распространенная классификация частей речи не раз подвергалась критике. Ф. де Соссюр писал, что "части речи не есть бесспорная языковая реальность", а О.Есперсен указывал на то, что "описание частей речи очень далеко от совершенства Евклидовой геометрии". Противоречия в основаниях учения о частях речи и необходимость смены парадигмы стали очевидными, когда в поле зрения современной лингвистики начали попадать восточные языки (см. концепции *субстантива* и *предикатива* Чжао Юаньжэня, *топика* и *комментария* Ч.Ли и С.Томпсон, *тайгена* и *ёгена* В.В.Мартынова). Известный российский китаевед А.А.Драгунов выделял лишь три части речи, называющие предмет, признак предмета и процесс, в котором участвует предмет (Исследования по грамматике современного китайского языка. М.; Л., 1952. С.7-15). А.М.Карапетьянц утверждает, что все китайские слова в исходном состоянии обозначают признак и не содержат глагольной или именной семантики (О специфике грамматического строя китайского языка // III Конференция по китайскому языкознанию. М., 1986. С.30-34). В.А.Курдюмов отказывается от использования греко-латинской классификации частей речи в типологических исследованиях (Идея и форма. Основы предикационной концепции языка. М., 1999). Под сомнение ставится не только морфологическая, но и семантическая процедура разграничения частей речи в греко-латинской традиции. Дело в том, что глаголы обнаруживают семантическую близость с прилагательными и наречиями при замене в их семантике переменного признака постоянным: *веселить* → *веселящий* → *веселый*. Е.Курилович показал, что в современном русском языке вторичным образованием является краткая форма прилагательного, а не полная, т.е. *веселый* → *весел*. Источником развития наречий послужила краткая форма прилагательного среднего рода: *он весел, она весела, оно весело*. Близость краткой формы прилагательного глаголу отмечают многие русские грамматисты (см. Виноградов В.В. Русский язык. М., 1947. С. 265-270). В других языках, например, в японском, исходной является краткая форма прилагательного, но это сути дела не меняет, и практически все японские лингвисты, включая таких именитых, как Судзуки Акира, Тодзё Гимон и Киэда Масуити, объединяют глагол, прилагательное и наречие в одну часть речи (см. Фельдман Н. И. Комментарии к книге Киэда М. Грамматика японского языка. М., 2002. Т.1. С.639-670).

Сунь Кевень. О. Про методологію дослідження словотворення китайської та російської мов

У даній статті йдеться про методологію дослідження, пов'язану із великою кількістю несумісних робіт із теми словотворення в китайському та російському мовознавстві. Виявлено єдиний метод зіставлення словотворчих систем китайської та російської мов, що має спиратися на абсолютні лінгвістичні універсалії, які слід шукати у сфері семантики та синтаксису.

Ключові слова: методологія, словотворення, російська мова, китайська мова.

Сунь Кевень. О методологии исследования словообразования китайской и русского языков

В данной статье говорится о методологии исследования, связанной с большим количеством несовместимых работ по теме словообразования в китайском и русском языкознании. Обнаружен единственный метод сопоставления словообразовательных систем китайского и русского языков, опирающийся на абсолютные лингвистические универсалии, которые следует искать в области семантики и синтаксиса.

Ключевые слова: методология, словообразования, русский язык, китайский язык.

孙科文 俄语和汉语衍生词的系统研究

摘要：本文主要进行俄语和汉语衍生词的系统研究，但是鉴于并非所有的方法都完全适应于研究，唯一的方法是基于语言在语义和句法领域的普遍性所进行的研究。

关键词：系统的 衍生词 俄语 汉语

Sun Kewen. Research on Methodology of Derivation in Chinese and Russian Languages

The work focuses on analysis of the methodological researches on word derivation in Russian and Chinese. But inasmuch as all of the methods are not fully appropriate for the research, the only method is to be based on linguistic universals in the semantic and syntactic spheres.

Key words: methodological, derivation, Russian, Chinese.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК [37.016:811.581]’27

韩旭

Хань Сюй

对外汉语教学的国别化思考

—以对乌克兰汉语教学为例

**РОЗКРИТТЯ КОНЦЕПТУ НАЦІОНАЛІЗАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ
ВИКЛАДАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНЦЯМ.**

一、概况：

随着国际间教育与文化交流的日益加强和汉语地位的不不断提升，各个国家学习汉语的热潮持续涌动，而在这一过程中，施教者如何展开有针对性的对外汉语教学、提高教学效率，愈发成为汉语教师和学习者共同关注的话题。《世界汉语教学》在创刊二十周年笔谈会上，国家教育部语言文字信息管理司司长李宇明提出了汉语传播开展“国别研究”的思想，要求“研究不同区域汉语传播的特点，制定各个区域的汉语传播方略，研制适于不同区域的教学规范及考试标准，编写适应不同区域的教材，建立合适的汉语传播机构等等。”我们可以看出，随着汉语国际传播的发展，“国别化”研究已经引起了国家和语言学界的重视。

本研究是在“国别化”汉语教学这一大背景下提出的，随着 2009 年汉语国别化教材国际研讨会在厦门的召开，有关“国别化”的研究受到越来越多的学者的重视，尤其是关于国别化教材的编写和国别化工具书的编纂，以及国别化词表的制定这些方面引起了学者的关注和研究。[1,c,57]其实，王力先生早有研究，指出：“对外汉语教学，我以为最有效的方法是中外语言的对比教学。要突出难点。所谓难点，就是中国人看来容易，外国人学起来困难的地方。”[7,c,56]张志公先生也提到：“对比研究是对外汉语教学极为重要的一种方法。”[5,c,4]由此，关于“国别化”的前人的提法一般是“要注意/针对不同母语语区的特点开展汉语教学”，关于对比性分析的研究已经有了一定量的研究成果，而对于国别教学的研究则寥寥无几。故而，笔者在前人研究基础上提出对乌克兰汉语推广的国别化教学，希望用新近的国别化教学理论和在乌克兰的实习经历，

针对当地汉语教学的实施提出一些具有可操作性的建议。

二、核心概念的界定：

(一) 国别化

所谓的“国别化”，即为“针对不同的国家而实行不同/差别的汉语的教学”。[2,c,3]

(二) 对外汉语教学

对外汉语教学是指对外国人的汉语教学，其性质是一种外语教学，也可以说是一种第二语言教学。它的任务是训练、培养学生正确使用汉语进行社会交际；对以汉语教学、研究和翻译为终身职业的学生则要求掌握必要的基础理论知识。对外汉语教学的对象多半是成年人。[4,c,12]

(三) 对乌克兰汉语教学的国别化教学

对乌克兰汉语教学的国别化教学就是指在对乌克兰汉语教学的过程中，针对乌克兰文化、俄语、乌克兰学生的独特特征（不同于中国和其他国家的特征），制定出独特的教学内容（包括重难点、教学先后顺序等）、独特的教学方法、独特的教材、独特的教学管理模式等。本文就主要从教学内容和教学方法两个方面来谈对乌克兰汉语教学的国别化教学。

三、教学内容选择的国别化教学：

Lado (1957) 在《跨文化交际语言学》中提出：“在第二语言的习得的环境中，学习者广泛地依赖已掌握的母语，并经常把母语中的语言形式、意义和母语相联系的文化迁移到第二语言习得中去”。[6,c13]为此，Lado 开创了二语习得研究中的对比分析理论。如果我们能在对乌克兰汉语教学前，把汉语同俄语进行有效地对比分析，找出其中的异同，把俄语和汉语相似性的部分进行归纳，就可以促进母语的“正迁移”，减少或消除母语的“负迁移”，促进乌克兰学生对汉语的认同感和亲近感，激起他们学习汉语的热情和兴趣，消除他们学习汉语的畏难情绪，使他们轻松地学习汉语。

汉语属于汉藏语系，俄语属于印欧语系斯拉夫语族，与汉语差别

很大，而且在语音尤其是语调上与汉语的差别也很大。汉语和俄语是两种不同的语言结构类型，汉语是孤立语，俄语是黏着语；汉语不依赖形态标志和形态变化，而俄语则有丰富的形态变化；汉语中虚词是重要的语法手段，但是在俄语中，语法意义主要由加在词根的词缀来表示的；汉语中语序是重要的语法手段，汉语语序的变化对汉语的语法结构和语法意义起重大影响，俄语则没有这个特点；汉语的量词十分丰富，而俄语中没有量词；汉语中语气词运用很普遍，而俄语中没有语气词。这些差异性即是对乌克兰汉语教学的重点和难点，一般来说，母语中没有而二语中有或者母语和二语相似但又有区别的内容，这些就是二语学习重点和难点。同时我们要遵守从易到难、从熟悉到陌生、从简到繁、从相似到不同的顺序来合理安排语法习得顺序，编写具有强烈针对性的练习，预防学生的错误出现，克服母语的负迁移。

比如在初期的语音教学中，笔者更为提倡声母韵母声调一起教，而不是一节课只学习声母或韵母或声调，笔者更提倡把三者结合起来，如一节课学习 a o e i u ü 后，再学习 b p m f，然后将其相拼，再加上声调让学生感知，并适时告诉他们不同的声调有不同的汉字，代表不同的意思，让学生在学习汉语的初期就有对汉语的初步认识，同时为声调打下良好的基础，避免日后学习“洋腔洋调”的出现。对于乌克兰学生来说，韵母 ü 的发音是其难点，对于大多数学生来说都发不好，有的即使发好了这个音，但是在和其他声母相拼时就发成了 iu 的音，因此我们在教学中对此要极为注意，告诉学生 ü 的发音和 i 的发音的舌头位置是一样的，唯一变化的是嘴型，让学生多多练习并注意在和声母相拼时不要带上 i 的音。在声调上对于乌克兰学生来说，阴平调是其难点，他们往往读成阳平，我们在教学中可以采取先教 11，再教 33，最后过渡到 55 的阴平调的方法，同时要善于利用手势、身体语言等引导学生，纠正学生发音。再如在语法教学上，对于成人在初期可以简单介绍汉语和俄语语法的主要差别，让其在日后的学习中能够有的放矢。因此在教学中要尤其注意汉语语序、虚词、语气词和量词的教学。

总之，国别化的对乌克兰汉语教学要进行汉俄语的对比分析，找

出对乌克兰学生来说的重难点内容，突出差异，反复强调，总结规律，促进俄语的正迁移，克服负迁移。

四、教学方法选择的国别化教学：

笔者认为，为了提高汉语教学水平，需要针对乌克兰学生的特点使用更多的行之有效的教学方法，提高学生的语言交际能力。

国外的汉语课堂不像国内课型分得很清楚，有综合、阅读、听力、口语、汉字、写作等，因此如何在一节课上有效安排教学内容、运用合适的教学方法训练学生听说读写的能力就成为关键。

(一) 创设轻松自由的学习氛围，采取情境教学法

欧洲人生性开朗活泼，热爱表演，乌克兰学生也不例外，因此在教学中可以结合乌克兰学生的性格特点创设相关的情境，采取“情境教学法”，如把教室布置成商场、邮局、公交车、火车站、医院等，在学习完一课后让学生根据课文内容进行改编并表演出来，真正让学生学有所用，在真实的语言环境中能够交流，汉语不再只是课本上的“字”，而是活生生的“话”。使学生通过设计的场景，习得活的线性言语。自编对话通过表演的形式进行，不论是叙述体还是对话体都有较强的口语特色、实用特色和中国国情特色。

(二) 结合乌克兰的艺术环境，采取“艺术”教学法

众所周知，乌克兰是艺术的殿堂，一直以来，它在油画、音乐、艺术体操和舞蹈等诸多方面拥有一大批世界级的大师。乌克兰人民热爱生命、热爱艺术、乐于接受新事物，具有很强的语言天赋。因此，我们在进行汉语教学时，可以利用乌克兰学生艺术细胞的优势，如运用歌曲教学法、韵律操教学法、绘画教学法、乐器教学法等，可以把学过的生词或课文改编成一首歌让学生学习，可以把身体部位的词语编成韵律操让学生边动边学，也可以根据象形文字的特点让学生想象，让学生画，让学生记忆，还可以根据学生的乐器特长让学生做“小老师”，用不同乐器结合不同的游戏教学方法，让学生在轻松的汉语教学氛围中进行学习。

(三) 直接法与翻译法相结合

一直以来，在二语教学的课堂上，教师用多少学生的母语进行教学都是个很难把握的难题，在笔者看来，特别建议使用直接法（以目的语进行目的语为教学语言进行第二语言教学的方法）与翻译法相结合的方法。在笔者所在的孔子学院，零起点的汉语学习班级都会配一位乌克兰的翻译，中方的教师负责教地道的汉语，翻译则负责翻译，把汉语和俄语进行对比，因为如果初始阶段就采用汉语直接讲解，学生不仅听不懂，不好理解，而且理解也只能是一知半解，必将阻碍学生汉语能力的培养。这样一方面不仅让学生学到地道的汉语，而且还能让学生从母语的角度更好地理解。待学生进入到较高的学习阶段，就可以运用直接法，在非目的语的国家尽可能多说目的语，让学生多听、多说、多用汉语进行思维。

（四） 语言和文化相结合的教学方法

语言是文化的载体。因而在专注于汉语教学的同时，也必须大力开展文化活动，结合教学内容进行文化宣传，让孔子学院成为乌克兰学生首先了解中国、了解中国文化的媒介。笔者在给零起点的学生授课时，每节课的开始都会有不同的中国文化的展示，引起了学生极大的兴趣和热爱，由中华文化促进对汉语学习的热情，由对汉语学习的逐渐深入到对中国文化的逐步深入了解。同时笔者所在的孔子学院也经常举办一些当地民众喜爱的活动来推广和宣传中国文化。比如常年开设书法、太极拳、太极剑培训班；在温暖友好的气氛中庆祝春节、元宵节、中秋节等中国传统节日；选送中文话剧参加卢甘斯克大学外语系话剧汇演；中国文化的相关讲座、汉语角、夏令营等。所有的这些文化活动都极具亲和力，满足了学生和当地民众了解中国的愿望，深受大家的欢迎。这样就可以真正做到语言和文化的学习相互促进。

赵金铭提出：“中国在世界范围内推广汉语教学，我们谓之‘致广大’；我们在此对汉语教学进行全方位的研讨，谓之‘尽精微’。二者的有机结合，是其学科性质对语言工作者提出的要求。”“尽精微”研究，有必要将“对外汉语教学”中所谓的“外”更加细致化、精准化。[3,c,19]“国别化”的对外汉语教学研究是达到这一目标的一个重要手段。本研究立足“国别

化”的对外汉语教学这一新概念，分析乌克兰的汉语教学现状，并针对该现状提出一些针对当地汉语教学的针对性、可操作性的意见，从而让学生可以更好地学，教师可以更好地教，最终促进汉语的传播和推广。

参考文献

1. 李禄兴、王瑞. 国别化对外汉语教材的特征和编写原则[J]. 学术会议论文. 2. 甘瑞璵. 从对外汉语教学的角度来谈国别化的双语《学习词典》的编撰[J]. 对外汉语学习词典学国际研讨会论文集. 3. 赵金铭. 对外汉语教学与研究的现状与前瞻. 中国语文[J]. 1996(11). 4. 赵金铭. 近十年对外汉语教学研究述评. 语言教学与研究[J]. 1989(01). 5. 甘瑞璵. 国别化“对外汉语教学用词表”制定的研究：以韩国为例[J]. 语言文字应用, 2005(05). 6. 孙红. 面向泰国汉语教学“国别化”词表的研制[D]. 暨南大学硕士毕业论文, 2010. 7. 张博. 国别化工具书编纂亟待跟进[J]. 云南师范大学学报(对外汉语教学与研究版), 2007(6).

Хан Сюй. Розкриття концепту націоналізації на прикладі викладання китайської мови українцям

Метою даної статті є дослідження сучасної ситуації розповсюдження китайської мови на території України на основі концепту націоналізації. Виділивши і узагальнивши схожі й різні риси у викладанні китайської мови іноземцям, автор виявляє притаманні українцям, збагативши тим самим поняття про концепт "націоналізації", а також розширивши дослідження в галузі викладання китайської мови.

Ключові слова: націоналізація, Україна, вивчення китайської мови.

Хан Сюй. Раскрытие концепта национализации на примере преподавания китайского языка украинцам

Целью данной статьи является исследование современной ситуации распространения китайского языка на территории Украины на основе концепта национализации. Выделив и обобщив схожие и различные черты в преподавании китайского языка иностранцам, автор выявляет присущие украинцам, обогатив тем самым понятие о концепте “национализации”, а также расширил исследования в области преподавания китайского языка.

Ключевые слова: национализация, Украина, обучение китайскому языку.

韩旭 对外汉语教学的国别化思考—以对乌克兰汉语 教学为例

摘要：本研究是在以“国别化”思想开展对外汉语教学这一总的指导思想下提出的，主要针对乌克兰汉语推广的具体情况，发现和总结其汉语教学实施过程中的共性和特殊性，并着眼于其特殊性主要在教学内容和教学方法提出适合乌克兰对外汉语教学的相关意见，丰富“国别化”教学理论的内涵，拓宽我国“国别化”对外汉语教学的研究视域。

关键词：国别化 乌克兰 汉语教学

Han Xu. Nationalization Concept - Teaching Chinese Language as a Foreign Language in Ukraine

This research is based on the “nationalization” concept and its purpose lies in studying the modern situation of Chinese language promotion in Ukraine while distinguishing and generalizing peculiarities in Teaching Chinese as a foreign language (TCFL). By singling out those of Ukrainians, the research makes a contribution in enriching “nationalization” concept in the sphere of TSFL in China.

Key words: Nationalization, Ukraine, Chinese teaching.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2012 р.
Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.8:811.58

崔爱辉

Цуй Айхуей

如何在国际汉语口语教学中提高教学质量

—以在俄罗斯的教学实践为例

**СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ
РОЗМОВНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ЗА КОРДОНОМ
(НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКИХ ВНЗ)**

“情感”是人际沟通交流的重要手段，在《心理学大辞典》中被解释为：“情感是人对客观事物是否满足自己的需要而产生的态度体验”。“互动”在辞典中的解释是“一种相互使彼此发生作用或产生积极变化的过程。”而“情感互动”则强调的是动作或情感相互作用的对等性或对称

性。情感互动在教学过程中表现为师生彼此的认同、情感交流和价值体验，互动的师生双方都是相对独立的主体，处于平等地位。与其他教学相比，国际汉语教学有其特殊性，教学对象是汉语非母语的习得者，有着不同的文化传统、教育背景、宗教信仰和思维方式，这些都对教学活动提出了更多、更高的要求，也使得注重师生情感互动交流变得尤其必要。在国际汉语教学中，教师在实践师生情感互动过程中，需注重以下几方面因素：

一、在课堂上需表现出良好的自身素养

首先，国际汉语教师需注重个人形象。在师生交往中，第一印象往往是最深刻的，社会心理学称之为“首因效应”。朴素典雅而不失个性的打扮、得体大方的行为举止、亲切热情的待人态度，都能使学生产生审美愉悦感，都会对学生产生一种初始魅力，从而拉近与学生之间的距离，使其由受其师而乐于学。而这种最初的情感交流以及由此产生的心理氛围也是促进师生在日后的学习中积极互动的必要条件之一。

同时国际汉语教师也要具有较高的知识素养和文化内涵。汉语学习者对文明古国中国、对博大精深的中国文化和中国人民的生活都充满着好奇，因此在国际汉语口语课堂上，各种各样的问题也随时有可能被问到，满足学生的求知欲和好奇心、在学生需要的时候提供尽可能的帮助和指导，这就要求国际汉语教师具有广博的知识、文化素养以及综合能力。而且教师不仅要熟知中国的文化精髓，还要了解学生的本族文化，能够洞察比较出两种不同文化的异同，以便在跨文化交际中，帮助学生避免语言交际中的文化误用现象。比如说冬季在俄罗斯看到龙的冰雕，在课堂上就想考考学生是否知道俄罗斯龙和中国龙的象征意义。大多数学生都没回答上来，于是根据所掌握的文化知识解释道：龙是中国的象征，中华民族的象征和中国文化的象征，龙在中国传统文化中是权势、高贵、尊荣的象征，也是幸运和成功的标志。现在龙文化早已渗透到中国社会的各个领域，深入到普通老百姓的生活中。比如说在端午节时，南方会举行“赛龙舟”比赛，很多人在“二月二，龙抬头”这一天剪头发，据说能够带来一年的好运。在节庆的日子里，人们也会舞龙来庆

祝。而俄罗斯龙是丑恶和侵略的象征，与中国龙完全不一样。中国龙有一个头，俄罗斯龙有 3-12 个头，通常是红颜色的并一定带翅膀，这让人联想到火。通过这种文化对比，让学生很容易避免文化误读。在“传道、授业、解惑”过程中，会和学生有更多的语言沟通 and 情感交流，而知识视野开阔、文化内涵深厚、反应敏捷睿智的教师往往会达到学生的心理预期，得到学生的认可，让学生乐于与其交流而加深对汉语、对中国和中国人民的认知、理解和热爱。

二、在教学互动中加强师生间的情感沟通

现代心理学表明，人们在对一个事物态度的形成过程中，情感的好恶往往起到关键性的作用。从心理情绪上看，与受众心理越贴近的事物，就越容易引起其情感上的共鸣。而教育专家克兰诺和梅隆也曾在 20 世纪 70 年代末，用 4 年时间对英国 4300 小学生进行了调查研究，研究表明：师生之间是相互影响的，教师与学生社交方面发展的期望对他们日后的学习成绩影响最大，远远超过教师对学生学习成绩期望所产生的影响。由此可见，良好的师生关系对提高教学质量起着非常大的作用。这表现在国际汉语教学上就是如果要把学生吸引到课堂中来，就要为他们营造一个开放、活跃、民主、和谐的教学心理环境，激发学生积极的语言与情感的交流欲望，实现师生思维互动、信息互动、人格互动的最优化教学过程。在国际汉语口语课堂上，结合教学实际，围绕学生感兴趣的话题，学生可以畅所欲言，自由地表达自己的思想观点，可以提出自己思考和观察到的问题。教师可以纠正学生在语音、语调、语法等方面的错误，但不能去打断学生、否定学生的观点。教师可以实事求是地表达自己的想法，提醒引导学生，为学生留出思考的空间，学生在听说过程中自然会对自己观点的取舍做出判断。比如说有一次讨论的话题是：你认为在生活中什么最重要？大多数同学都回答钱最重要，说钱可以实现其环游世界的愿望，可以买车，买房，买自己喜欢的东西等等。可能有些中国人认为这是“拜金”，不认同，但实际上这样的表达不能简单地做出对错的评价，俄罗斯人习惯突出个体和个人价值，提倡个人的自信和实事求是的态度。教师不能否定学生的观点，但可以用比较形象的方

式表达自己的看法：如果用一百万买你的健康、快乐、亲情、友情或爱情，你愿意卖吗？学生都有判断能力，自己会对这个问题作进一步的思考。在教学中不是单纯地接受知识或发展能力，尊重学生的自由表达权，尊重学生的个性表达，可以让师生在交流思想、交换意见的过程中，加强彼此间的情感沟通，建立民主和谐的师生关系。

三、在交流中需尊重了解异国文化

语言是文化信息的载体，是文化的一种表现形式，乔姆斯基曾说过：语言教学的同时也是一种文化教学的过程。对于汉语非母语的习得者来说，另一种语言的学习也是另一种文化的学习。教师要以开放的态度对待不同的文化，尊重本国和他国的文化和优秀的文明成果。在国际汉语口语课堂上，对于教材文本以及生活中出现的文化信息要及时准确的向学生传递，也要鼓励学生积极参与文化交流。比如了解到五月九号是俄罗斯卫国战争胜利纪念日，所以教师在计划给学生讲中国“五四”青年节之前，可以先给学生布置一个任务，那就是查找资料然后用汉语来介绍一下俄罗斯这个纪念日的由来。学生看到老师对自己国家的历史文化知识也感兴趣时，内心就很乐意去完成老师的作业，课堂上，师生良性互动，各自介绍本国的节日，彼此都获得了新知识，可谓是一举两得。在这一教学活动中，教师突出学生的主体地位，引导、鼓励学生自主学习、合作学习、探究学习，以“课上”推动“课下”，“兴趣”带动“效果”，让学生充分享受到获得知识和被尊重的快感。正如苏霍姆林斯基所言：“让学生体验到一种自己在亲身参与掌握知识的情感，乃是唤起学生特有的对知识的兴趣的重要条件。”

四、在细节中需注重对学生的人文关怀

细节是平凡细小具体的，在国际汉语教学中，细节表现在教师的课堂语言、组织方式、提问策略以及对学生的态度及情感等诸多方面。教师在备课前要考虑内容的设置是否有利于学生的参与和互动，要根据学生的个体差异，采取灵活的课堂应对策略，让每个学生都能体验到获得知识的快乐。在口语课堂进行语言交流时，教师应充分尊重学生，认真倾听学生所表达的内容，多关注，多点拨，多发现积极的东西，然后

再对其语音或语序错误进行纠正。发现学生有创造性观点时，要及时地给予表扬和肯定，班里有一位学生，每次在回答问题时都会从正反两方面或不同的角度阐述自己的观点。比如说在谈到怎样看待汽车这种交通工具时，学生就从利弊两个方面进行了阐述，对于这种具有辩证思维的学生一定要给予表扬，鼓励学生继续用这种辩证性、发散性思维去思考问题，这一点也值得其他学生借鉴和学习。同时也要留心学生所说的话，比如有一次在课堂上，学生说他每年“五一”节都会很忙，饶有兴致地问其原因，才知那天是他的生日。送给学生从中国带来的“十二生肖”剪纸、中国结和中国地图，学生非常高兴，学习汉语的热情也更高了！

根据 Krashen 的情感过滤假说，学习者心理上会产生一种语言吸收障碍即“情感过滤”，“情感过滤”是“无意识的，由于缺乏自信心或焦虑而造成的”。因此教师要善用自己的语气、姿态、表情以及眼神与学生进行情感互动，对学生的进步及时予以肯定和鼓励，维护学生的自尊心，用亲和力赢得学生的信赖，降低学生对汉语学习的焦虑程度，以更好地调动学生发言的积极性。比如说以信任期待鼓励柔和的目光注视学生，会增强学生的自信心，降低学生学习的紧张感，提高他们在课堂上的开口率。而细致观察学生的面部表情反应也有助于教师对自己的教学进行反馈，调整或变换教学内容和教学进度。

师生之间也可以通过电话、短信、电子邮件、聊天工具等方式进行课外交流，关心学生的生活、学习、健康等，真诚地为他们所关心的问题提供帮助和参考性建议。比如说学生有去中国留学的意向，教师可以根据学生的实际情况，查找资料为其提供院校信息，设身处地为学生着想，帮助学生做出更好的选择。类似这样的交流会赢得学生对老师的信任 and 好感，有助于创造和谐融洽的师生关系，可以相互启迪、丰富彼此人生。“亲其师”之后更愿“信其道”，这样有助于教与学的良性循环。

五、在合作教学中实现师生的平等交流

在教学活动过程中，师生都是参与者，都参与的合作学习才是真正面向全体学生的，合作教学也能更好地实现师生的双向情感互动交流。师生都是平等的，有着平等的对话关系，相互信任，相互协作，在

和谐友好的合作氛围中，互相交流，互相学习，在合作中增进情感、积累知识，提高能力，发展个性。俄罗斯学生创造力、表现力和想象力都特别强，针对学生的这—个性特点，在口语课堂上经常会开展一些能表现他们个性、培养其能力的教学活动，比如说以小组合作的方式进行成语接龙、故事接龙、脑筋急转弯、猜谜语、猜词、表演童话故事、尽可能多的说出与动物有关的成语、尽可能多地写出“三点水”为偏旁的汉字等比赛或活动。比如说在开展“故事接龙”这一教学活动中，教师全程参与其中，和学生一起思考，一起合作，一起续接故事，一起解决出现的汉语表达问题，让学生感觉到老师是他们中的一员，可以适时为他们指点方向，激发想象力，最后大家通力合作，用学过的汉语知识加上丰富的肢体语言讲一个有头有尾的精彩故事。

语言学习中的教与学是一个情感过程，师生之间的情感互动对教学效果起着重要影响，它会潜移默化地影响学生，激发起学生积极的学习情感，教师应该让师生和谐互动的情感时时出现在国际汉语课堂上，实现愉悦教学，情感教学。

参考文献

1. 黄颖. 情感因素与外语教学 [J] .上海电力学院学报，2002,18 (2) .
2. 王淑红. 对外汉语口语课教学目标的实现[M].I 汉语研究与应用 (第一辑)，北京:中国社会学出版社，2002.
3. 丁青敏 . 语文教师的创新素质与创新教育 [J] . 海南广播电视大学学报，2005，(2) .
4. 叶澜 . 让课堂焕发出生命活力 [J] . 教育研究，1997，(9) .

Цуй Айхуей. Способи підвищення якості викладання розмовної китайської мови за кордоном (на прикладі російських ВНЗ)

У викладанні китайської мови за кордоном, при здійсненні викладачем емоційної взаємодії зі студентами, необхідно звертати увагу на 5 аспектів: 1) на заняттях обов'язково потрібно демонструвати особистий позитивний настрій і ставлення до повсякденної роботи; 2) в процесі навчання зміцнювати взаємини зі студентами; 3) в процесі комунікації поважати і розуміти культуру іноземної держави; 4) надавати значення і поважати особистість студента; 5) прагнути до рівноправного

спілкування викладача та студента. Дотримання цих критеріїв допоможе зробити викладання радісним і емоційним процесом.

Ключові слова: міжнародне викладання розмовного китайської мови, емоційне викладання, здійснення емоційної взаємодії.

Цуй Айхуэй. Способы повышения качества преподавания разговорного китайского языка за рубежом (на примере российских ВУЗов)

В преподавании китайского языка за рубежом, при осуществлении преподавателем эмоционального взаимодействия со студентами, необходимо обращать внимание на 5 аспектов: 1) на занятиях обязательно нужно демонстрировать личный положительный настрой и отношение к повседневной работе; 2) в процессе обучения укреплять взаимоотношения со студентами; 3) в процессе коммуникации уважать и понимать культуру иностранного государства; 4) придавать значение и уважать личность студента; 5) стремиться к равноправному общению преподавателя и студента. Соблюдение этих критериев поможет сделать преподавание радостным и эмоциональным процессом.

Ключевые слова: международное преподавание разговорного китайского языка, эмоциональное преподавание, осуществление эмоционального взаимодействия.

崔爱辉 如何在国际汉语口语教学中提高教学质量—以在俄罗斯斯的教学实践为例

摘要：在国际汉语课堂上，教师在实践师生情感互动过程中，需注重“在课堂上需表现出良好的自身素养、在教学互动中加强师生间的情感沟通、在交流中需尊重了解异国文化、在细节中需注重对学生的人文关怀和在合作教学中实现师生的平等交流”这五方面，以实现愉悦教学，情感教学，取得良好的教学效果。

关键词：国际汉语口语教学 情感教学 实践情感互动.

Cui Aihui. How to Improve the Quality in the Spoken Chinese Teaching

In the class of International Chinese, in the practice of teacher-student affective interaction process. In order to achieve pleasure teaching and emotional teaching, teachers need to focus on “To demonstrate good accomplishment in the classroom, To strengthen emotional communication between teachers and students in the teaching interaction, To respect and understand the exchange of exotic culture, To attention the humanistic care for students in the details and to achieve equal exchange of teachers and students in cooperative teaching.”

Key words: International Spoken Chinese Teaching, Emotional Teaching, Practice, emotional interaction.

Стаття надійшла до редакції 07.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.016:811.581

邵晓丹

Шао Сяодань

浅谈模仿写作在对外汉语教学中的作用

ТВІР, ЯК ОДИН З НЕВІД'ЄМНИХ ПРИЙОМІВ У ВИКЛАДАННІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОСТОРІ

提高汉语学习者语言实际运用能力是当前国内外对外汉语教学研究的重点课题之一。相比于汉语的听、说、读、译等技能，汉语写作的能力更能体现学习者语言基本功的扎实程度和对汉语语言理解掌握的深刻程度。刘润清曾经指出，只有写作水平才能真正地反映一个人的语言修养 [1]。在写作过程中，学习者必须积极地调用已习得的词汇，考虑其用法、搭配，并斟酌句法规则，从而巩固所学汉语知识，加深语言理解。

然而,我们在对外汉语的实践教学中发现，学生的汉语知识并不扎实，对汉语句子的语法结构不熟练，对汉语写作的语篇模式不熟悉，在运用已掌握的汉语词汇正确表达意思方面也存在困难。在这种情况下按照一般的做法直截了当地布置写作任务，通过写作训练来提高学生汉语综合运用能力往往事倍功半，甚至打击了学生的信心，使他们对汉语学习感到压力和厌倦。针对这种情况，我们在孔子学院成人班开展了汉语模仿写作研究，探索仿写在对外汉语教学中的实际作用。汉语模仿写作，从仿写到原创，由易到难，循序渐进，逐步培养学生学习兴趣，提高信心，实验结果证明，这一模式取得了较为显著的汉语教学效果。

一、模仿写作的理论基础。

所谓模仿写作，就是以教材的语言内容为基础，在课文内容中选取具有典型意义的表达方式或结构，再有意识地改变成具有其他意义的句群或语境，设立写作场景，学生在母语的引导下，进行目的语的写作，以提高二语写作水平。

模仿是一个复杂的心理过程，也是语言学习和锻炼语言能力的一种重要手段。学习者模仿某一语言结构的前提是正确理解并将其存贮在记忆中，而记忆里存贮语言信息的能力往往要依赖原有的语言知识结构[2]。据此，也可以将模仿机制运用到对外汉语写作教学中。

瑞士心理学家皮亚杰的建构主义认识论 (constructivism epistemology) 为模仿写作教学提供了可靠的理论基础。建构主义认为个体在与周围环境相互作用的过程中，逐步建构起关于外部世界的认识，从而使自身认知结构得以发展。知识不仅仅是通过教师的传授得到，而且还要求学习者借助搭建脚手架(scaffolding)的方式，在特定的学习环境中利用学习资料和其他各种信息资源，通过协作学习(collaborative learning) 和意义建构(meaning construction)的方式来获得知识。因此，在汉语模仿写作中，教师可以根据学生的实际水平构建语言场景，帮助学生搭建脚手架，在老师和学生中通过可理解性输入进行协作学习或完成意义建构，从而最终获得汉语知识。模仿写作训练的一般操作方法是，先选取“文质兼美，同时又贴近学生生活，形式丰富的仿写材料” [3]，带领学生分析学习，然后让他们在理解的基础上模仿范文的遣词、造句，以及谋篇布局等，进行作文仿写。

二、模仿写作在对外汉语教学中的运用。

笔者所在课题组就仿写对于对外汉语教学的作用展开实践研究，研究对象是孔子学院的成人班。

根据学生的汉语基础水平和汉语学习的规律，我们通过“词汇——句子——篇章”模式，来训练学生的写作能力，从而达到提高学生英语语言综合运用能力的目的。这种系统性的训练坚持了以学生为中

心，由浅入深，既能巩固课堂所学词汇，又能不断加深学生对汉语语法结构的理解，逐步培养其汉语写作思维和语言的熟练运用能力。

(一) 汉语词汇运用的仿写

词汇是语言表达的基石，准确使用词汇是写作的基本条件。在汉语写作中，如果不能正确理解和掌握汉语词汇的意思、词性、用法等基本特征，写出的文章就会错误百出，言不达意。相反，准确甚至创造性地使用词汇，不仅能让文章的意思表达清楚、到位，而且能够增强文章的可理解性和感染力。例如，在日常的写作训练中，有学生曾写下这样的句子：

(1) 我知道他已经九年了。

(2) 我见面了朋友。

(3) 什么时候我吃饭，她来了。

在例句(1)中，“知道”在俄语中是“знать”。学生显然直接从俄语翻译成汉语。俄语中的“знать”表示的意思是对某人有所了解，并有了—定的信任度。但是汉语中“知道”的意思是知道某人，却与此人没有什么过多的交流交往。相反，“认识”则表达了俄语中“знать”的意思。所以，这句话显然要用“认识”而不是“知道”。例句(2)中出现的“见面”是个离合词。像“见面”、“结婚”、“毕业”等离合词后面不能直接加动作的对象，不能直接说“见面朋友”、“结婚我”、“毕业大学”。如果想加动作对象，就要才用“介词+名词+离合词”的形式，如“和朋友见面”、“跟我结婚”、“从大学毕业”等。句(3)中，学生混淆了“(当)...的时候”和“什么时候”的用法。因为在俄语中这两个词组都是用“когда”表示的。在这个句子里要表达的是某事发生的时间，也就是我吃饭的时间里发生了一件事情，即“她来了”。而“什么时候”则用于问句，咨询具体的时间。这些错误仅仅依靠学生在词典或单词表中机械地记忆和背诵是难以有效纠正和熟练掌握的。但是通过作文仿写，首先学生在范文欣赏与分析中会注意到一些词的特征与用法，在语言的实践应用中会倍加注意具体汉语词汇的使用，对其有更为深刻的理解与更为准确的把握。

长时间的训练，不仅丰富了学生的语言表达，还增强了他们创造性地运用汉语词汇的能力。经过半年时间的范文词汇仿写训练，“五颜六色”、“马马虎虎”等这些原本不太被学生使用的词汇都自然地出现在了他们的作文之中。

(二) 句子结构的仿写

文章都是由句子组成的；每一个句子的表达都会影响到文章整体的质量。如果写不出语法正确、结构精巧、内容新颖的句子，就难以写出观点清晰、富于文采的段落和篇章。母语状态下的汉语学习者，在进行汉语写作时，常常会受到母语语言习惯的干扰，特别是在语言的句式结构方面，很容易按照汉语的句子模式来书写。但俄语句子语法结构和汉语句式语法结构是很不一样的。俄语语法结构的特点是：词与词的语法关系和词在句中的语法功能主要通过词形变化来表示。它纷繁的名词变格、动词变位、动词的时、体、态、它多种多样的前置词、特有的形动词、副动词等显示了俄语词法的动态和活力。它对词组和句子之间各种关系有明确而严格的定位。而汉语表达则强调“意合”，句法关系主要靠词语和语义来表现。汉语造句很少使用形式连接手段，它注重隐性连贯，注重逻辑事理顺序，以神统形。因为汉语词语没有严格意义上的形态变化，没有显现的词类分别，汉语的词语意蕴有余，配合制约不足。例如，汉语句式短小、简练、词序严格、少用连接成分，常常使用连动式、兼语式，压缩形式的句子。例如，“我写信让妹妹来北京”，其中“写”，“让”是连动式，“让”，“来”是兼语式。而俄语表达时必须是从复合句，有连接词，并且有许多词形变化，即“Я пишу, чтобы сестра в Пекине”。此外，乌克兰学生在“了”字运用方面有过度泛化的情况。在与俄语译文进行对照中，可以发现出现“了”字运用泛化情况的句子在翻译成俄语以后，大多使用过去时形式，也就是说，学生将“了”过度泛化成过去时形式的标志，因此，当他们想表达过去时意义时，常使用“了”字。而汉语中，过去时形式与“了”并不是一一对应的关系，“了”与表示将来时意义的时间状语也可共现。俄语中若要表示某事情已完成，要使用完成体过去时形式，而汉语则可通过结果补语来表示，不一定要使用“了”。可见，对外汉语教学

中，通过不断地仿写，把俄语作为学生母语的负迁移影响减少到最小限度是很有必要的。我们在指导学生进行句子仿写时先从简单句开始练习，让学生熟练掌握汉语的几种基本句型，为理解和分析千变万化的汉语句子奠定基础。然后模仿写作并列句，了解汉语并列连词的使用和并列句的不同表达方式。最后练习仿写复杂句。实践表明，仿写地道优美的中文句子是有效提高学生汉语写作能力的捷径。因为对规范语句分析欣赏加深了学生对汉语语法和句法的理解，也是对语法教学的有益补充；而且学生对经典句式的刻意模仿套用，有助于他们摆脱母语思维和表达习惯的影响，切实提高表达能力，这为篇章的写作奠定了坚实的语言基础。

(三) 语篇模式的仿写

中国人同乌克兰人的思维模式有显著的不同，而不同的思维模式决定了汉俄文章构思中的不同逻辑。一般地说，俄语的思维方式是直线型的；汉语的思维模式则是螺旋型的。因此，俄语语篇结构通常是由概括到具体，即在文章的开头部分开门见山地提出自己的主张或观点，然后在以下的段落中从各个方面进行论证。俄语文章的段落也通常以一个表明段落中心思想的主题句开始，其后语句围绕主题句展开。而汉语的思维模式是螺旋型、归纳式的，文章先交代细节或举例说明，然后通过重复、递进、强调等手段逐渐引出观点，最后总结归纳出文章的中心思想。

汉语语篇的结构是一个是向上生长的树状图，开头几句和文章主题没有直接关系，其余的句子则以各种不同的关系与文章主题相关[4]。这种情况下用汉语语篇模式在与母语为俄语的人士交际时就可能导致交际上的障碍。因此，通过写作训练锻炼学生的汉语综合运用能力，汉语语篇模式的仿写是非常重要的。这是逐步培养学生汉语思维，使其能够自然流畅地使用和表达汉语的有效手段。我们的做法是，从汉语教材和课外汉语阅读材料中选择文字优美，特别是文章结构清晰，逻辑分明、主题突出的范文，带领学生分析学习，在此基础上要求他们进行作文仿写。仿写后教师评改或请同学互评，在总结经验和问题的基础

上，集中在课堂上对照范文反馈意见，使学生在反思和比对中有所提高。

三、仿写在对外汉语教学中的实际效果

我们在孔子学院成人班开展了为期一年的汉语模仿写作研究。在教学实验中，任课教师按照上文所述模仿写作训练“词汇——句子——篇章”模式，分阶段逐步训练学生的写作能力，由仿写到原创。一年来，我们通过学生写作水平的不断提高，就模仿写作在对外汉语教学中的效果得出以下几个方面的总结。首先，汉语写作训练是有助于提高学习者汉语语言运用能力的，而模仿写作效果更为明显。第二，汉语模仿写作通过为学习者提供与写作任务相似的知识经验，降低了汉语写作的难度，从而提升了学习者的学习信心和学习效率。第三，汉语模仿写作促进了学生对汉语词汇、语法，以及标点符号用法的掌握，进而帮助学生加深了对汉语这门语言的认知和理解。第四，汉语句式和语篇模式的仿写，有助于锻炼和提高学生的汉语思辨能力和表达能力。除此之外，学生在模仿写作训练中，一方面反复的模仿强化了语言输入，增加了他们的被动词汇量，另一方面，在写作的过程中大量的语言输出提高了他们的主动词汇量和创造性地运用所学词汇的能力。

参考文献

1. 汪东萍。大学英语写作教学中发现的问题和有效的解决方案 [J]。西北工业大学学报(社会科学版)，2006(1)：66-70.
2. 桂诗春。新编心理语言学[M]。上海外语教育出版社，2000.
3. 卢志玉。作文仿写教学的理论依据及教学模式建构 [J]。当代教育论坛，2009(6)：72.
4. 黄先进。语篇模式与大学生英语论文写作 [J]。黄山学院学报，2010(6)：113.
5. 胡壮麟。语篇的衔接与连贯[M]。上海外语教育出版社，1994.
6. 黄国文，语篇分析概要[M]。长沙：湖南教育出版社，2001.

Шао Сяодань. Твір, як один з невід'ємних прийомів у викладанні китайської мови для початківців у європейському педагогічному просторі

Відповідно думки багатьох дослідників, твір відіграє важливу роль у вдосконаленні навичок володіння іноземною мовою. Однак, дуже часто результат не виправдовує витрачених сил, і іноді навіть призводить до зниження самооцінки у учнів. Наслідувальний твір, заснований на гносеологічному конструктивізмі, що вимагає значних зусиль як при сприйнятті, так і при викладі, сприяє поліпшенню рівня навичок письмової мови, стимулюючи інтерес до навчання і підвищуючи самооцінку студентів. Експерименти показали, що найбільш ефективною є модель навчання за схемою «словосполучення – речення – текст».

Ключові слова: навчання китайському як іноземної мови, гносеологічний конструктивізм, наслідувальне твір.

Шао Сяодань. Сочинение, как один из неотъемлемых приемов в преподавании китайского языка для начинающих в европейском педагогическом пространстве

Согласно мнению многих исследователей, сочинение играет важную роль в совершенствовании навыков владения иностранным языком. Однако, часто результат не оправдывает затраченных сил, и иногда даже приводит к снижению самооценки учащихся. Подражательное сочинение, основанное на гносеологическом конструктивизме, требующее значительных усилий как при восприятии, так и при изложении, способствует улучшению уровня навыков письменной речи, стимулируя интерес к учёбе и повышая самооценку студентов. Эксперименты показали, что наиболее эффективной является модель обучения по схеме «словосочетание – предложение – текст».

Ключевые слова: обучение китайскому как иностранному языку, гносеологический конструктивизм, подражательное сочинение.

邵晓丹 浅谈模仿写作在对外汉语教学中的作用

摘要：众多研究者认为写作训练在提高语言学习者语言实际运用能力方面能够发挥积极的作用。但直接布置写作任务的做法往往事倍功半，甚至打击了学生的自信心。模仿写作，以建构主义认识论为依据，将可理解性语言输入和输出并行运用到写作训练，从仿写到原创，循序渐进，有助于逐步培养学生的学习兴趣，提高自信心。实验证明，在对外汉语教学中通过“词汇——句子——篇章”的仿写模式来训练学生的写作能力，能够更加有效地提高学生语言综合运用能力。

关键词：对外汉语教学 建构主义认识论 模仿写作

Shao Xiaodan. Talking about Imitating Writing in Teaching Chinese as a Foreign Language

Many researchers believe that writing training plays an active role in improving language learners' practical ability to use the language. However, the practice of arranged writing tasks directly are often less effective, even blow to the self-confidence of the students. Imitating writing, based on the constructivism epistemology, applies comprehensible language input and output parallelly to the writing training, from the imitative to the original, step by step, helping foster students' interest in learning, improve their self-confidence. Experiments show that, in teaching Chinese as a foreign language, it is able to more effectively improve the students' language proficiency through the "glossary - sentence - chapter" parodies mode to train students' writing skills.

Key words: teaching Chinese as a foreign language, constructivism epistemology, imitate writing.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37.016:003.324.1

杨晶晶

Ян Цзінцзін

乌克兰初级汉语学习者汉字习得偏误分析

**ТИПОВІ ПОМИЛКИ В ІЄРОГЛІФІЧНОМУ ПИСЬМІ
У ПОЧАТКІВЦІВ, ЯКІ ВИВЧАЮТЬ КИТАЙСЬКУ МОВУ**

汉字是记录汉语的书面符号，是一个有规律的系统，其本身特点决定了汉字教学的复杂性。对于将汉语作为第二语言的学习者而言，掌握汉字的程度会直接影响着学习者的汉语水平。处于非汉字文化圈的乌克兰汉语学习者普遍认为汉字难写、难认、难记，在他们的眼中，汉字是一幅毫无章法的画，因此，在练习写汉字的时候也往往采用“画”字法，导致“画”出来的汉字结构上上下下分家，笔顺不正确或是部件错误等。作为对外汉语教学中基础性的汉字教学，其重要性不言而喻。学习汉语最大达的难关就是中国的传统汉字。正因为如此，不少会说一口流利的汉语、在口语交际不成问题的外国人在书面交际方面是文盲或半文

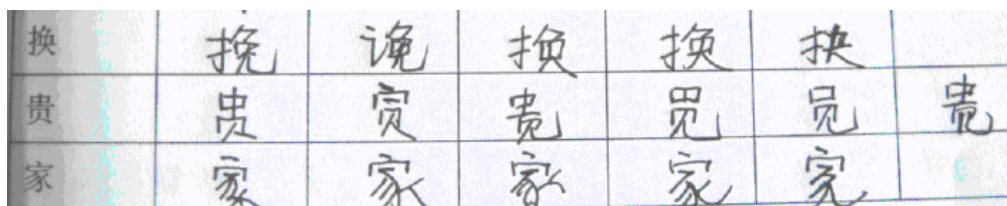
盲，这是其他外语几乎没有的现象。汉字学习的失败会影响到学生整个汉语学习过程，包括听说读写，甚至会影响他们学习汉语的积极性。因此，我们将对乌克兰初级汉语学习者在汉字习得过程中出现的偏误进行分析并提出相应的对策。

一 偏误类型

笔画偏误

笔形指的是汉字的笔画形状。汉字是一个符号系统。我国古代书法家对笔形的分类很对，最具代表性的当数“七条笔阵”和“永字八法”，现代各位专家学者的分类方法也不甚一致，然而，从对外汉语汉字教学实际出发，张静贤将基本笔形分为六种：横竖撇捺提，以及派生笔形贡二十五种：横折、横撇、横折钩等[1,c.24]。

根据我们收集到的语料，乌克兰汉语学习者对于基本笔形“提”掌握的情况较为不理想，而对于两个或多个笔形组合而成的派生笔形就会出现这样那样的偏误。

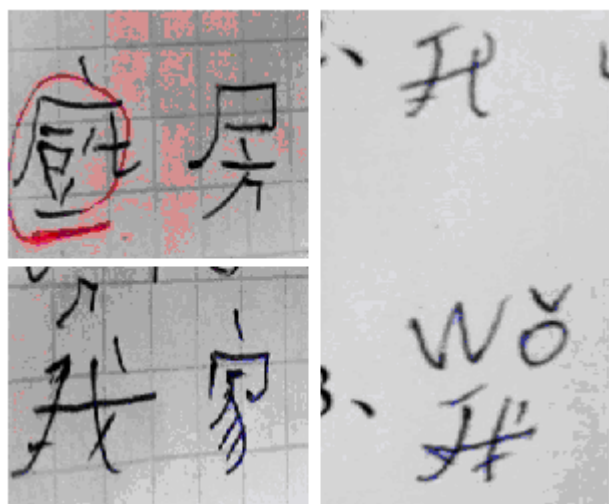
“换”的最后一笔是捺，乌克兰汉语学习者很容易将其改变成竖弯钩，或是第八笔的横写得不够长；“贵”不仅出现同样的偏误，甚至将上半部的“中”写成两个“口”。

汉字还存在着不同书写单位相加的笔画组合关系，这也给乌克兰学生习得汉字造成一定的困难。傅永和（1992）总结了几种笔画组合关系：分离、相交、相切、连接[2,c.11]。

睡	睡	睡	睡	睡	睡
问	问	问	问	问	

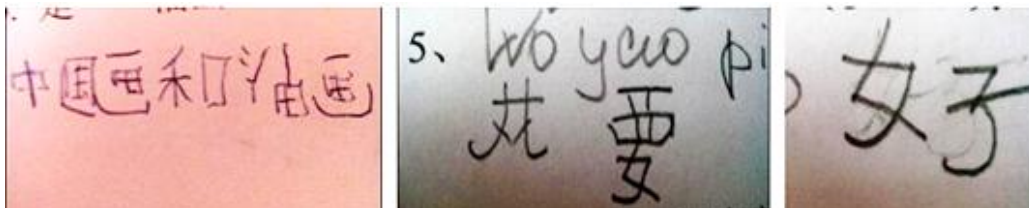
很多学生弄不清楚“睡”中间的三横和三竖是如何相交的，“问”的一点到底该点在哪个位置稀里糊涂。

除此之外，由于对于汉字记忆采用死记硬背的方法，乌克兰汉语初级学习者还经常出现笔画增减的偏误。

1. 偏旁部首偏误

组成汉字的基本单位是笔画，由笔画组成二级单位偏旁或部首，不同的偏旁或部首再组成一个个的汉字。对于乌克兰汉语初级学习者来说，一笔一画的汉字教学显得过于复杂，而如果采用整个汉字来教学，学生又不容易了解不同汉字的联系和区别。因此，按照偏旁部首来教授汉字是比较合理的方法。学生对各个偏旁部首的含义不是十分清楚，在组合成字时，往往产生书写偏误。学生在学习之初，并未形成对汉字的整体认识，即使教师不停地强调，他们也难以建立起关于笔画数目、笔画位置的基本观念，并未对汉字结构进行合理地拆分与归类，而采用笼统记忆整个汉字的方法。其困难性可想而知，并且极易出现偏旁部首偏误。

学生对于“国”未正确拆分出“口”和“玉”，“油”未正确拆分出“氵”和“由”因此在书写时画出了汉字的大体形状。

梁彦民 (2002) 认为“汉字整体构型是一个方块，间架结构受各笔画间相互影响，为了保持整字的紧凑，有些笔画在特定的场合要改变规则，特别是在独体字做偏旁时尤为明显。”[3,c.41]例如，“禾”做偏旁时，最后一笔“捺”应改为“点”，“女”做偏旁时，最后一笔“捺”要稍微短些，整个字变瘦。在以上所列举的例子中，乌克兰学生显然没有注意到这一点。

2. 形近音近别字

文字是记录语言的书写符号系统，包括音、形、义三大要素。别字实质上是另一种性质的错字，通常是指把一个汉字写成另一个形近、音近的汉字，是学生学习汉字时，未能将改字的音、形、义一一对应而造成的偏误。汉字本身存在同形多音多义、同音多形多义、同义多形多音等，更加给汉字初学者造成了识记困难。

西— —四	份— —分	往— —住	东— —车	得— —的
方— —万	它— —他	冷— —冷	外— —处	冰— —水

(以上表格偏误实例来自于乌克兰初级汉语学习者的听写、作业和试卷)

二 偏误原因

1. 语系和思维的不同

郭圣林在《汉字的笔画特变与外国学生汉字笔画偏误》一文中提到：拼音文字是一维的，笔画是在线性链条上展开的；汉字则是二维的，笔画是在方块形结构内部展开的。乌克兰学生的母语是一维的，所以在学习汉字时，学生要把以前已经习惯的一维书写习惯变成现在的二维书写习惯。而汉字中的笔画与笔画、笔画与部件、部件与部件之间的位置关系也因汉字是二维字体的原因显得复杂多变。学生在学习书写时，往往只是一味地模仿，而忽略了汉字内部个部件的位置关系、搭配关系，从而出现偏误。

2. 教材因素

笔者所教授的教材《新实用汉语课本》第一册，是一本以交际功能为主编写的教材，主要目的不是让学习者掌握汉字的基本书写方法和语法知识结构。在每课课文的开始都配有生词表，但是却缺少以汉字为基点的汉字表，学生只能通过老师来了解每个汉字的书写顺序很结构。且其所选汉字也是依据课文场景需要而设计，并未遵循由易到难的学习规律。学生不仅要学习到结构复杂的汉字，而且是通过死记硬背的方式来掌握每个汉字的笔画、笔顺，完全不能发现和掌握汉字本身的规律，着一点十分不利于初学者学习汉字。

3. 学习者自身因素

强烈的学习意愿和明确的学习目的以及正确的学习方法是学好第二语言的重要因素。笔者所教授的乌克兰学生为不用参加 HSK 考试的学生，很多学生学习汉语的动机是到中国看看或是对于中国古老神秘的文化感兴趣，很少是因为对汉字感兴趣。一方面，无压力的学习是他们态度不够积极，尤其回避汉字书写；另一方面，学习动机使得有些学生认为无需学习汉字也能用汉语很好地交谈，也可以了解到丰富的中国文化。

三 乌克兰学生汉字习得偏误对于对外汉语教学的启示

吕必松 (1984) : “语言教学法是一门科学。它的研究对象是有关语言教学的全过程和各个环节的理论、原则和方法问题, 它的研究目的是探索和阐明贯穿于语言教学全过程和贯穿于各个环节的客观规律。” [4,c.38] 汉字教学法有很多种, 针对不同的学生、不同的教材, 可以采用不同的方法, 以达到最好的效果。

首先, 对于零起点的非汉字文化圈的乌克兰学生来说, 教师在教授汉字的写法时, 应该清楚地在黑板上写出汉字的笔顺, 以及笔画写法的要点。同时, 可以带领学生以手指作笔来临摹汉字, 通过这种强化来加深学生对于汉字书写的印象。在认清笔画的基础上, 也可以给学生多多区分相似笔形的差别, 以总结分析不同的笔画写法。

其次, 对于偏旁部首造成的偏误, 教师应引导学生对于汉字进行拆分, 以偏旁和部件作为组字的零件。崔永华 (1997) 按可称谓、不可称谓和表义部件、不表义部件, 对《汉语水平词汇与汉字等级大纲》中甲级字进行了部件分析。他指出对外汉语教学使用部件的原则为: “重视独体字教学, 这是为以后的汉字学习做铺垫; 注重对比分析, 部件之间、结构之间都应加强比较; 注重汉字结构教学, 部件也是按照一定结构组合成汉字; 对汉字部件结构拆分应适可而止, 不应使部件失去可称谓和原有含义。” [5,c.23] 在实际的教学中, 教师可以根据汉字的特性, 选择用部件教学或偏旁教学, 用最适当的方法教授每个汉字。需要注意的是, 在采用部件教学时, 应该向学生划分的依据和方式, 以免造成对汉字结构的错误理解。

第三, 汉字本身构形具有丰富的文化内涵, 抓住学生对于中国文化的兴趣, 利用文化进行汉字教学也显得可行。笔者曾做过实验, 对于两个同样程度的班级教授“好”和“看”时, 一个班采用文化教学法, 跟学生讲述“好”最初的意思, 并且展示图片, “看”是“手”放在“目”上力求“看”得清楚, 另外一个班仅仅告诉他们这两个字的笔顺, 未作其他解释。在接下来的汉字听写中, 使用过文化教学的班级对于这两个字反应极为灵敏准确, 另外一个班不是那么理想。由此可以看出, 文化教学不仅有利于学

生记住汉字，而且还是一种课堂调剂，加深他们对于中国文化特别是汉字的兴趣。

参考文献

1. 张静贤 1992 现代汉语教程[M].北京：现代出版社.
2. 傅永和 1992 汉字的笔顺[J].语文建设,1992 (10).
3. 梁彦民 2002 汉字笔画区别特征初步分析[C].第七届国际汉语教学研讨会.
4. 吕必松 1984 漫谈语言教学法的研究[J].语言教学与研究, 1984 (3).
5. 崔永华 1997 汉字部件和对外汉字教学[J].语言文字应用,1997(3).

Ян Цінцін. Типові помилки в ієрогліфічному письмі у початківців, які вивчають китайську мову

У даній статті проводиться аналіз та класифікація типових помилок в ієрогліфічному письмі у українців, які починають вивчати китайську мову. Розглядаються причини неправильного написання рис, графем, а також помилки пов'язані з омофонічністю китайської мови. Цінність цього дослідження полягає в тому, що результати мають прикладне значення і несуть великий внесок у розвиток викладання китайської мови для іноземців.

Ключові слова: Україна, вивчення китайських ієрогліфів, помилки, причини.

Ян Цинцин. Типичные ошибки в иероглифическом письме у начинающих изучать китайский

В данной статье проводится анализ и классификация типичных ошибок в иероглифическом письме у украинцев, начинающих изучать китайский язык. Рассматриваются причины неправильного написания черт, графем, а также ошибки связанные с омофоничностью китайского языка. Ценность данного исследования состоит в том, что результаты имеют прикладное значение и несут большой вклад в развитие преподавания китайского языка для иностранцев.

Ключевые слова: Украина, изучение китайских иероглифов, ошибки, причины.

杨晶晶 乌克兰初级汉语学习者汉字习得偏误分析

摘要：本文对乌克兰初级汉语学习者汉字习得偏误进行了分析归类，即笔画偏误、部件偏旁偏误和形近音近别字，指出了偏误发生的原

因，并且探讨了其对于对外汉语教学的启示，以期提高对外汉语汉字教学的效果。

关键词: 乌克兰 汉字习得 偏误 原因

Yang Jingjing. Common Errors of Ukrainian Chinese language Elementary Students in Characters Studying

The article focuses on the mistakes analyses of Ukrainian elementary level Chinese learners while studying Chinese characters. In order to improve the Chinese language teaching effect, the author classifies and analyzes most common mistakes made by the Ukrainian students.

Key words: Ukraine, Chinese characters studying, mistakes, reasons.

Стаття надійшла до редакції 5.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

ІСТОРИЯ ПЕДАГОГІКИ
教育史

УДК 37.091.4Сухомлинський

李姬花
Лі Цзіхуа

三十年來蘇霍姆林斯基教育思想在中國研究的現狀及其走向
СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ У ДОСЛІДЖЕННІ НАУКОВИХ
ПРАЦЬ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО У КИТАЇ
ЗА ОСТАННІ 30 РОКІВ

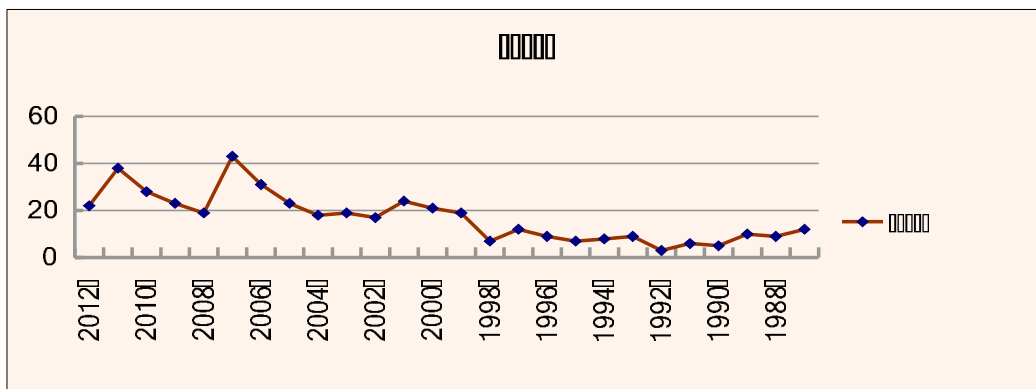
为进一步深化苏霍姆斯基教育思想研究，通过梳理、总结三十年来我国对苏氏教育思想的研究成果，基于文献分析，旨在揭示当前研究现状，寻求研究的热点与薄弱点，勾勒我国未来对苏霍姆林斯基教育思想研究的走向，探索苏霍姆林斯基教育思想进一步与中国现代教育相结合的道路。

一、研究结果与现状分析

为把握当前苏霍姆林斯基教育思想研究的现状，本文以“苏霍姆林斯基”为关键词在中国知网学术总库中进行检索。抽样时间从 1979 年 1 月 1 日至 2012 年 8 月 31 日，共检索到 565 篇文献。经过仔细筛选，剔除在不同期刊重复刊登的论文，以及宣传会议通知等 44 篇无效文章后，最终获得实际样本 521 篇。采用文献定量与内容分析的方法，从研究的年份、研究主题、研究取向、研究方法及研究影响等五个维度进行归类与分析，试图在此基础上勾勒出“苏霍姆林斯基教育思想”在我国研究的历史，把握研究现状与发展趋势。

(一) 研究年份分布

苏霍姆林斯基在前苏联早已闻名于世，我国最早介绍他的事迹及其教育思想是 1981 年，北京师范大学外国教育研究所(现在的北京师范大学国际与比较教育研究所)连续翻译出版了苏霍姆林斯基的《要相信孩子》、《把整个心灵献给孩子》、《给教师一百条建议》、《帕夫雷

什中学》，从此苏霍姆林斯基教育思想开始系统地陆续传播到中国。也就在这个时候，华东师范大学杜殿坤翻译出版了《给教师的建议》一书。于是苏氏的思想引起了广大教育界的重视，同时中小学教师，尤其是校长掀起了学习苏氏思想的热潮。在翻阅研读苏氏译著的同时，学者们开始对苏氏思想展开讨论。一篇篇学术论文开始在期刊上发表。图 1. 反映的是上世纪八十年代以来到现在学术期刊上发表的相关研究文献的概况。

图 1. 论文发表年份走向

从文章的发展趋势来看，上世纪 80 年代以来，有关苏氏教育思想的研究数量比较稳定，每年平均都在 10 篇左右上下波动，但从 2000 年开始文章研究数目逐步上升，2007 年出现了有史以来研究的高峰期，08 年开始又有所回落，到 2011 年又一次出现了研究成果的高峰。之后慢慢又开始降温，呈明显的“M”型趋势。研究数量的这种变化与我国新课程改革的历程相吻合。2001 年 6 月 7 日以《基础教育课程改革纲要》为标志，我国正式启动新课程改革，改革的具体目标是改变课程过于注重知识传授倾向；改变课程结构过于强调学科本位、科目过多和缺乏整合的现状；改变课程内容“难、繁、偏、旧”和过于注重书本知识现状；改变课程实施过程过于强调接受学习、死记硬背、机械训练的现状、倡导学生主动参与、乐于探究、勤于动手，培养学生搜集和处理信息的能力以及交流与合作的能力；改变课程管理过于集中的状况，实行国家、地方、学校及学生的适应性[2]。一场由上而下的课程改革使很多一线教师措手不及，学习借鉴是摆脱困境的首选之道，这种需要在研究论文的数

量上反映出来，便是 2007 年研究成果达到了高峰。这说明研究者开始反思新课改，反思苏氏思想研究的历程，伴随着 2011 年义务教育课程目标的修订，苏氏的教育思想也出现了新的回望，研究兴趣逐步升温。

(二) 研究主题分布与趋势

三十年来，我国有关苏氏研究的主题包括“苏氏主要教育思想理论研究”、“人物生平研究”“著作读后感及其评述”，“教育思想的比较研究”“苏氏教育思想践行与应用”等方面。其中苏氏的教育思想占总研究成果的 78%，另外几个部分其实仍是围绕苏氏的教育思想的论述。图 2.能够较清晰的反映出各研究主题在研究问题中所占的比重。

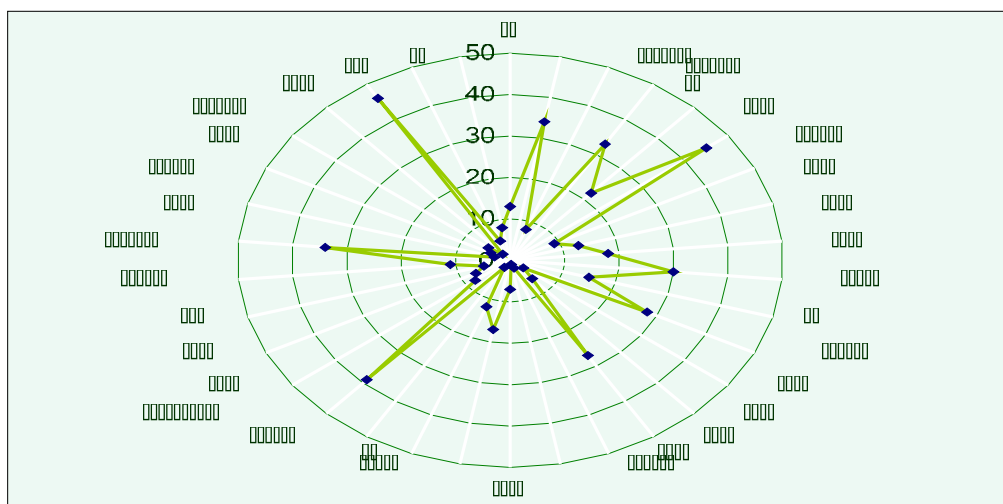

图 2. 研究主题分布图

图 2 显示，当前我国就苏氏及其教育思想研究的主题主要集中于“和谐教育”（这里包含了素质教育），学者们认为人的和谐主要表现在认识、理解客观世界和人的自我表现两方面的相互配合与平衡。教育的和谐表现在学生德育、智育、体育、劳动教育、美育这五方面的全面可持续发展[5]。也有学者从教育本体论的视角将“和谐教育思想体系”细化出十一条教学系统内部间的相互和谐[3]，在科学技术导向下的教育，过于重视知识的传授与掌握，技能习题的练习造成了人文缺失，但教育价值的落脚点应指向‘人’，不仅是学生德、智、体的全面和谐发展，还指向

教师个体与群体的和谐发展，家庭教育与学校教育之间的和谐发展及校长的和谐领导。教育是研究人的学科，教育的旨归在于‘人’。于是朱小蔓等人回应教育应立足于以人为本，关注学生心灵成长，培养大写的“人”[4]。大量俄罗斯及乌克兰学者发表有关苏氏思想的研究，集中在教育的人道主义思想---在教育人道主义思想中谈和谐，这类观点是将和谐教育划归到了和谐发展下的个性发展方面，而我国对苏氏的教育人道主义思想没能进行深入研究。另外，研究主题的热点大量集中于苏氏教育思想的传播意义及其价值认可方面。而苏氏的教育思想诠释着教育的本质，其影响作用及意义毋庸置疑。今后的研究应多从我国教育发展的现状及要求出发借鉴苏氏思想，分析如何更好地发展我国教育，办好每所学校，上好每节课。对于学校管理，苏氏在其《帕夫雷什中学》、《和青年校长谈话》中多次就校长的工作、学校生活、教师专业引领、“科研”治校、人际关系等方面做了生动细致的阐述。比如，校长每天听 2 节课，做好听课记录等等。校长在与教师进行教育理论探讨的同时，更多的给予了实践性的指导。苏氏学校管理思想研究的文献数量反映出了我国的校长对苏氏教育管理思想的肯定。对苏氏关于教师专业发展思想的研究成果涵盖了苏氏对教师、课程及教学相关的所有内容，比如教师同情心的养成、教师的读书观、教师的集体观等。

在同心圆的圆心周围，是苏氏思想研究的薄弱主题，有“生命教育”、“教育伦理”、“人道主义教育”、“创造教育”、“职业生涯规划教育”等等。从归纳出来这些主题来看，它们与当前教育倡导或研究的热点有很大的关系。这些关键词产生的背景，就是当代社会与教育交往的过程。比如“生命教育”，与华东师范大学叶澜教授所倡导的思想不谋而合；“职业生涯规划教育”的提法也是伴随着国内教育市场的杂糅及就业不对口等问题而产生的。面对社会转型所产生的种种教育问题，国内的研究者总是力图从苏氏的教育思想中寻求借鉴，寻找破解方法与转化途径。从推动社会进步这一目的上来说，这些研究不无积极意义。但是这些主题研究的逻辑起点是否可行，还需要多加斟酌。我们认为，对苏氏教育思想的研究更应该找准其思想的核心与“骨架”，然后进行深入研究。这里

所讲的苏氏教育思想的核心，即他对学生的善与爱，正是这一核心统领着苏氏的整个教育理论体系。所以苏氏的教育伦理思想及教育的人道主义思想研究应该是研究的重点。但是这两个方面在国内实际的研究成果还较少。另外，在实践苏氏的教育思想过程中，我国一线教师、广大中小学校在运用苏氏思想的过程中，取得了哪些成果，还存在哪些困惑？这些都是值得研究的问题。当前我国许多中小学在践行苏氏教育思想为指导，开展教育教学工作，进行教育改实验。其中魏书生、李吉林、李镇西、华士实验学校等名教师和名校是他们中的的杰出代表，他们的研究成果逐渐为基础教育界所瞩目。但从总体上看，发表的研究成果并不多。

为了进一步展示苏氏教育思想主题研究的状况，我们分门别类地对各个方面的研究权重做了梳理，各主题的研究比例见图 3。

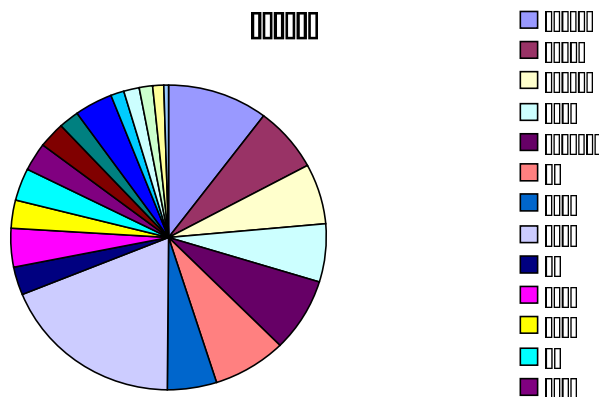

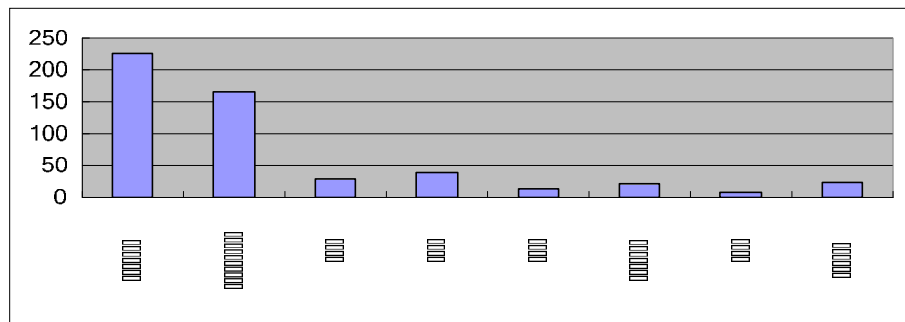
图 3. 苏氏教育思想权重

从图 3 中可以看出，当前国内的研究涉及到了苏氏教育思想的方方面面，但呈现出研究主题多而散，杂而浅的特点。

(三) 研究取向分布与趋势

从苏氏教育思想引入到现在，以译介-借鉴的取向为主。随着研究的深入，逐步出现本土化、民族化的倾向，研究走向了独立与创新。思想源于实践，实践又基于一定的时代背景。所以对人物思想的研究，

不可能不研究苏氏这个人，研究其生活的时代特点与背景。除此之外，有研究从书籍解读方面、比较分析方面，现实问题反思方面展开过研究，如图 4 所示：

图

4. 苏氏研究取向

从表里每种取向所占的文章比例来看，主要集中在人物-思想研究取向与现代-借鉴研究取向方面。其有 43.4% 的文献针对苏霍姆林斯基本人的生平，生活及本人思想的研究。另有 6.9% 是对苏霍姆林斯基思想的评述。这些对思想直接的研究，为苏氏思想的实践与应用提供了理论支持与学术指导。但少有思想评论，揭示了研究者对苏霍姆林斯基思想批判能力的缺乏。通过文献的内容分析发现，人物思想的研究多采用解剖式的方式，缺乏对苏霍姆林斯基教育思想的整体性把握。对乌克兰学者苏霍姆林斯基教育思想研究成果的翻译，将有助于对发展中的苏霍姆林斯基教育思想整体认识与借鉴。

从近些年的研究成果看，我国的苏氏教育思想研究整体趋势是从翻译介绍转向本土化研究，尤其从 2007 年开始越发明显，研究苏霍姆林斯基教育思想对我国教育的启示、借鉴的篇幅大量出现，这些文章多是基于对当前教育中的困惑、问题，去反观苏氏的教育思想，试图从苏氏的教育思想中寻求答案。在践行苏氏的教育思想的过程中，由于时代不同，地域不同，以及译著思想背后的脉络与各自解读的差异，对苏氏教育思想的活化及践行仍需展开深入的研究。

(四) 研究主体分布与趋势

当前研究苏氏思想的主体一部分是高校的教师及其科研人员，在整个研究队伍中占 40%。另一支研究主体是中小学校长和一线教师。

这说明苏霍姆林斯基思想在我国基础教育领域中的影响深远。三十年来的实践表明，苏氏的教育思想对于一线教师的教学、校长的办学具有实质性的指导意义。从研究主体方面，我们更加肯定了苏霍姆林斯基思想对我国中小学教育的指导作用，其指导意义突出表现为三大方面：一是教学科研；二是校长办学；三是教师教学。

(五) 研究影响力

研究期刊的引用次数与下载频数从某种程度上能够反映研究成果的影响力。这里考虑到苏氏研究样本相对比较小，所以没有做期刊影响因子分析。我们在知网数据里对所有有相关样本做了统计，下载次数，引用次数，及相应篇目数统计结果如下：

表1.成果影响力

下载次数	下载篇目	引用次数	引用篇目
0----30	24	0----5	91
31---60	51	6---10	34
61---90	32	11--15	15
91---120	29	16--20	4
121--150	37	21--25	3
151--180	20	26--30	0
181--210	16	31---35	0
211--240	9	36--40	1
241--270	4	41--50	1
≥ 270	43	≥ 50	0

说明：期刊影响力的样本来源于1998到2012年知网期刊发表统计下的数目。由于1998年之后发表成果量趋于稳定都在10篇之间波动，下载数，引用数同样稳定且偏低，所以没有纳入数据统计。

下载数在 30 篇以内的文章有 24 篇，引用率在 5 篇以下的有 91 篇，以此类推，表 1 数据表明，论文期刊研究成果的引用率非常低，565 篇文章里共引用 149 篇，有些文章甚至从来都没被引用过。下载量揭示着学者对其内容的关注，但我们发现大量文章的下载量在 30 次以内，5 次以内的下载次数数的文章也有不少。进而判断，现有的研究成果并未受到重视，研究者可能没注意前人研究成果，从而导致现在的研究状况----“重复说”、“表层说”。再者，也暗示课题研究的学术水平不高，

借鉴引用的参考价值不大；另一方面，学术规范需要引起重视，至少前人的智慧应给予应有的认可。

二、研究发现与未来走向

（一）在研究主题方面，应遵循具体问题具体分析，运用发展的眼光整体性实践苏氏教育思想

从分析苏氏著作，结合我国现实问题出发对苏氏的智育、德育、美育、体育、劳动教育、和谐教育等思想进行剖析，为我们深入理解苏氏思想，并就某一块研究及运用苏氏成果解决当下问题，提供了快捷的理论支持，以及方法论指导。但正是这种太过细小的研究视角，忽视了整体思想的把握。比如苏氏在论述思维、阅读和减负三者关系时，都是一脉相承，缺一不可，再者是减负解决的是当时的机械式，死记硬背的教育负担问题与当下我们学生的负担又有所不同。所以思想必定和实践相联系，苏氏的生活背景及个人经验影响其思想的产生，当我们解读之时，应考虑其当时的背景脉络，加强思想与生活相联系的整体性研究。苏氏的教师教育，学生发展，关注全面发展，其众多教育思想的逻辑来源于真、善、美理念。真指向科学、智育；善指向伦理，核心词是慈善与关爱；美指向美育。在我们现有的文献中我们更多的关注于真忽略了善，忽略了美，以致我们对苏氏的教育伦理思想、人道主义思想、美育思想的关注不够。再者，苏氏的教育思想在我国教育实践中传播与运用中，在我们新课改实践的过程中，相互之间是如何“同化”与“顺应”，不平衡的问题如何解决？如何重新认识发展中的苏霍姆林斯基的教育思想？发展中的帕什雷中学继承了哪些苏氏的思想又发展了哪些苏氏思想。笔者认为，今后我们应发展性地解读与运用苏霍姆林斯基的思想。

（二）在研究方法方面，应遵循研究方法多样化和以中乌两国国情相比较为前提

基于对文献的内容分析，当前有关苏氏教育思想研究成果主要依靠阅读史料、著作、文献，所以研究的方法主要有经验总结、文献分析、逻辑思辨、比较分析。其中经验总结占70%。在苏氏教育思想与其他教育家思想的比较类文章只有零星几篇，苏氏教育思想在中小学教育

实践运用方面的案例研究或行动研究方面的成果甚少。中乌两国教育环境、体制差异、教育条件等方面存在差异，所以中国化的苏氏教育思想怎样实践，效果如何，这类研究更多需要量化和质性研究的混合参与，深入课堂教学中，在具体情景下继承与改造、在本土中扎根，这样才能深化苏氏教育思想，使其适应我国教育需求。因此，未来我们在研究苏氏教育思想尤其在研究中小学教学实践过程方面应强调采用多种研究方法。

(三) 在研究取向方面，应努力从人物思想的启示借鉴取向向重视实践、加强评述研究方向发展

国外新教育思想在我国的萌芽，扎根都需经历三个阶段：移植与介绍、启示与借鉴、调适融入与创新。苏氏教育思想目前在我国的研究中处于第二个阶段，目前，苏氏教育思想已经不断被调适，开始融入我国现实的教育教学问题。

调适就需要评述，而只有在理解的前提下结合当前我们的教育现实具体问题批判性地吸收、借鉴才能更好地调适融入，在实践的运用过程中不断地扎根本土与创新。未来研究在结合我国国情、文化传统、社会制度等实际问题应增加评述类研究及实践运用的研究。

(四) 研究主体方面，加强大中小学研究主体的密切合作，形成研究共同体

我们欣喜地看到有大量研究来自中小学校的校长与教师，这一方面说明苏霍姆林斯基教育思想在实践领域的重要性；另一方面说明我们中小学校长、教师们的研究意识，研究能力逐步提升。苏霍姆林斯基教育思想研究与实践的过程中，我们更需要是大学与中小学研究的结合。大学是科研理论产生的主要阵地，而中小学教师是一线的实践者，二者相互合作，共同研究将是我们之后研究的走向。

(五) 研究影响力方面重视前人研究成果，同时研究者需提升学术研究质量，与学术道德规范，尊重借鉴学术成果

而衡量成果质量的高低，取决于重要数据的来源期刊和成果被引频次。结合当前苏氏教育思想研究的现状，样本容量比较小，如果依据

样本期刊的影响因子来测评，选取的样本量会更少。所以为方便研究，选用了下载量和引用量。下载量能预测有多少读者关注过该文章。但就我们前文的数据得出，下载量引用量都比较低，有大量文章下载量、引用量为零。这说明研究过程中我们并没有形成研究共同体，没有形成普遍认同的话语体系，彼此研究成果对学术贡献力及采用率比较低。很多研究成果停留在肤浅的表层转述，而提升学术研究质量是当前每个学者都应引起重视的。

参考文献

1. 顾明远. 苏霍姆林斯基教育思想在中国的传播及其现实意义[J]. 比较教育研究, 2007 (4) : 1-4.
2. Zhanghua Curriculum Studies and Curriculum Reform in China: 1922-2012 [A] 第十届课程论年会论文集, 未发表.
3. 王义高. 和谐教育—苏霍姆林斯基的“和谐教育”核心思想解读[J]. 比较教育研究, 2008 (04).
4. 刘兴凡, 李建民, 俞婷婕. 和谐社会, 和谐教育, 和谐发展---“苏霍姆林斯基 教育思想与我国教育改革国际研讨会”之综述[J]. 比较教育, 2007 (4) : 90-93.
5. 朱德全. 新时期教学论研究的现状与走向[J]. 教育研究, 2009 (3) : 75-81.
6. 朱小蔓, 张男星. 一丛能在异国开花的玫瑰--苏霍姆林斯基教育思想在当代中国的传播与生长[J]. 北京大学教育评论, 2006 (4) : 101-118.
7. В.Ф.杰尔卡奇著, 肖甦, 姜晓燕编译. 今天的帕夫雷什学校--苏霍姆林斯基人道主义教育思想的实践基地[J]. 比较教育研究, 2007 (4) : 5-9.
8. 刘云生. 关注人的精神生活[J]. 外国教育研究, 2000 (2) : 5-10.
9. 汪明帅. 论教师同情心的养成--以苏霍姆林斯基的言语行为为分析对象[J]. 全球教育展望, 2012 (3) : 73-79.
10. [苏]B.A.苏霍姆林斯基. 和青年校长的谈话[M]. 赵玮, 译. 北京: 教育科学出版社, 2009.
11. [苏]霍姆林斯基. 苏霍姆林斯基选集(五卷本)[M]. 北京: 教育科学出版社, 2001.
12. [苏]B.A.苏霍姆林斯基. 怎样培养真正的人[M]. 蔡汀, 译. 北京: 教育科学出版社, 1992.
13. [苏]B.A.苏霍姆林斯基著. 帕夫雷什中学[M]. 赵玮等, 译. 北京: 教育科学出版社, 2012.

Лі Цзіхуа. Сучасний стан і тенденції у дослідженні наукових праць В. О. Сухомлинського у Китаї за останні 30 років

За останні 30 років китайські вчені досліджували педагогічні ідеї В.О. Сухомлинського у багатьох напрямках, однак найбільш перспективними на сьогоднішній день є: гуманістичні принципи в навчанні, засновані на гармонійному особистісно-орієнтованому підході В.О. Сухомлинського різноманітні методи взаємодії педагогів початкової, середньої і вищої школи з учнями, запозичення педагогічного досвіду з метою поліпшення якості освіти в Китаї та ін.

Ключові слова: В.О. Сухомлинський, педагогічні ідеї, тенденції розвитку.

Ли Цзихуа. Современная обстановка и тенденции в исследовании работ В. А. Сухомлинского в Китае за последние 30 лет

За последние 30 лет китайские ученые исследовали педагогические идеи В.А. Сухомлинского по многим направлениям, однако наиболее перспективными на сегодняшний день являются: гуманистические принципы в обучении, разнообразные методы взаимодействия педагогов начальной, средней и высшей школы с обучаемыми, основанные на гармоничном личностно-ориентированном подходе В.А. Сухомлинского, заимствование педагогического опыта с целью улучшение качества образования в Китае и др.

Ключевые слова: В. А. Сухомлинский, педагогические идеи, тенденции развития

李姬花 三十年来苏霍姆林斯基教育思想在中国研究的现状及其走向

摘要：通过对三十年来我国学者苏霍姆林斯基教育思想研究成果的梳理发现：在研究主题方面，应加强苏氏生活背景及思想融合的整体性研究，深入研究苏氏的教育人道主义思想、教育伦理思想，深入研究新时期苏氏教育思想在国内的践行与运用；在研究取向方面，主要集中在人物与思想取向、启示借鉴取向方面，需进一步重视实践运用取向，增加评述类研究；在研究方法方面，应采用多元化方法运用；在研究主体方面，中小学校长、教师需与大学科研人员相结合，形成大中小学共同研究体；研究影响力方面，需加强研究的信度和效度，提升学术规范与学术研究质量。

关键词：苏霍姆林斯基 教育思想 研究走向

Li Jihua. Prospects and Current situation of Vasyl Sukhomlynsky Pedagogical Ideas 30 years' Researches in China

For the last 30 years Chinese scientists have been researching pedagogical ideas of Vasyl Sukhomlynsky in many directions, but the most prospective nowadays are the following: principles of humanistic education, V. Sukhomlynsky interaction methods based on harmonic student-centered approach in elementary, middle and high school, adoption of pedagogical ideas in order to improve the quality of education in China, etc.

Key words: Vasyl Sukhomlynsky, pedagogical ideas, further research prospects.

Стаття надійшла до редакції 23.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37(510)«19»

С. М. Лобода

洛博达·斯维特拉娜

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ в КИТАЇ у ХХ столітті

二十世纪中国教育制度的改革

Великі зміни, що відбуваються сьогодні в Китайській Народній Республіці в економіці, освіті, культурі, привертають увагу всієї світової громадськості. Особливий інтерес викликають зміни, які відбуваються в системі освіти, тому що саме на цю галузь покладаються великі надії і в зв'язку з економічним ростом, і в зв'язку з зростаючим значенням виховання підростаючого покоління, його активною участю в ідейних, наукових, соціальних і економічних трансформація. Система освіти в Китаї перебуває в стадії значних перетворень починаючи з 1985 р., коли ЦК КПК прийняв постанову про реформу школи, її основні напрями. Оскільки Китайська Народна Республіка відіграє велику роль в світовому співтоваристві, процеси реформування системи освіти викликають великий інтерес не лише в самому Китаї – вони переросли національні рамки і можуть розглядатися в контексті міждержавному і навіть глобальному.

Актуальність аналізу проблем реформування системи загальної освіти в КНР посилюється в зв'язку з процесами, які відбуваються в освітніх системах різних країн світу, в тому числі в Україні. Порівняння кардинальних змін в загальноосвітній школі в різних країнах світу допоможе визначити актуальні проблеми реформування, тенденції розвитку освіти в світі, досягнення та успіхи, а також прорахунки та недоліки окремих процесів, краще побачити специфічні особливості реформування освіти в кожній окремій країні.

Проблеми змін в системі освіти, напрямів і принципів реформування, висвітлені в Китаї недостатньо повно. Є лише деякі праці – «Загальна історія освіти в Китаї» (під ред. Мао Ліжуй, 1988 р.) і «Освіта в новому Китаї за сорок років» (під ред. Го Шен, 1989 р.), де в загальному вигляді показаний розвиток школи в країні. Крім того, з часу їх виходу пройшло більше десяти років, і в них відсутній аналіз тих докорінних змін, що відбулись в останнє десятиліття. В останні роки в педагогічній пресі Китаю були опубліковані розвідки, присвячені окремим напрямом історико-педагогічного знання про школу (Лю Сяоянь, Ма Юнь, У Цун), але вони не вичерпують багатоперспективності визначеної нами проблеми.

В Радянському Союзі питання розвитку школи і освіти в Китайській Народній Республіці досліджували М. Баранов, Т. Зепалова і Е. Монозон, які зробили детальний аналіз стану середньої школи в середині 50-х рр.[2], В. Клепиков, який розглядав розвиток шкільної освіти в Китаї до утворення КНР [3], та Н. Боровська [1]. Деякі проблеми реформування загальної освіти в сучасному Китаї висвітлюються в публікаціях російських істориків педагогіки В. Клепикова («Ден Сяопин и реформа образования в Китае», 1999 р.) і Н. Боровської («Новые программы в КНР», 1993 р.), «Китайская модель образования в азиатском аспекте», 1997 р.), «Негосударственные учебные заведения в Китае, 1999 р.).

Українська педагогічна наука в останні 20 років приділяла мало уваги процесам, які відбувались в китайській системі освіти. Актуальність, теоретична значимість і недостатня розробленість проблеми зумовили вибір теми дослідження: «Актуальні проблеми реформування загальної середньої освіти в Китайській Народній Республіці».

Мета статті – визначити історичні етапи розвитку системи освіти в Китаї у ХХ столітті.

Сформувавши багату і самобутню педагогіку, яка втілювалась в китайській (далекосхідній) цивілізації, виховання в Китаї пройшло довгий шлях розвитку, як еволюційного, так і революційного характеру. Аналіз перебігу цих перетворень, на нашу думку, допоможе краще зрозуміти сьгоднішні трансформаційні процеси системи загальної освіти в Китайській Народній Республіці. Архаїчність системи освіти, яка протягом століть залишалася практично незмінною, стала особливо помітною в ХІХ ст., коли Китай вступив у економічні відносини з розвиненими країнами Європи, США та Японією. З середини ХІХ ст. спостерігаються помітні спроби реформування середньої освіти: з'являються перші навчальні заклади європейського типу, вводиться нова система освіти «Гуймао», основні принципи якої були запозичені в Японії.

Після повалення монархії і встановлення в 1911 році республіканського ладу створюється теоретична база і розпочинається практична діяльність по проведенню в життя політики “нової освіти”,

ініціатором якої став відомий китайський педагог-реформатор Дай Юаньпей (1868 – 1940 рр.). За його ініціативою в 1912 р. була проведена реформа освіти, в результаті якої була введена нова шкільна система «Женьзи», що передбачала введення 7-річної початкової (4+3) і 4-річної середньої школи. Передбачалось введення європейської системи освіти, спрямованої на всебічний розвиток особистості, тобто, крім загальної освіти передбачалось військово-виробниче, громадянське, естетичне і моральне виховання. Реформа не торкнулася переважної більшості шкіл, в яких продовжували навчати дітей по конфуціанським книгам для читання, написаним ще в середні віки.

З 1927 р. (після перевороту Чай Кай-Ши) посилювався контроль над школою зі сторони уряду Гоміндану, почалося повернення до конфуціанської педагогіки, хоча вплив західної педагогіки був досить сильним. На перше місце, часто за рахунок загальної освіти, було поставлене виробниче навчання.

З кінця XIX ст. й до утворення КНР в Китаї існували різноманітні педагогічні течії. З одного боку, живучою була традиційна китайська педагогіка /основана на конфуціанстві/, з іншої - стали популярними ідеї вільного виховання в інтерпретації Ж.-Ж Руссо і Л.Толстого, німецької педагогіки /її прихильником в Китаї був відомий педагог Цай Юаньпей/, а потім і американського прагматизму, який поширився після другої світової війни. В руслі прагматичної педагогіки в 20-х рр. в Китаї виникло кілька течій: «демократична освіта» (Янь Янчу), «живе виховання» (Чень Хаоцин) і «виховання життям» (Тао Синчжи). Ці тенденції торкнулися лише незначної кількості шкіл, проте без врахування того прогресивного, позитивного досвіду, накопиченого під час практичного застосування різних педагогічних напрямів, було неможливе створення нової китайської педагогіки.

Відразу ж після утворення в 1949 р. КНР почалося докорінне реформування всієї системи освіти. Так, в серпні 1951р. вийшла прийнята Державною адміністративною радою КНР «Постанова про реформу системи освіти», в розробці якої активну участь приймали радянські спеціалісти. Згідно з цією постановою існуючий двоступеневий (4+2) цикл початкової освіти замінювався єдиним п'ятирічним (навчання починалося з 7 років). Скорочення терміну перебування в школі давало можливість, в умовах обмеженої кількості навчальних закладів, отримати початкову освіту більшій кількості дітей. Старша школа, яка в Китаї традиційно існувала окремо від початкової, ставала двоступеневою – молодшою і старшою середньою школою (3+3). Перехід з початкової до молодшої середньої школи, а потім до старшої здійснювався після складання вступних іспитів. На початку 50-х рр. в школах стали вводиться єдині підручники, без яких отримання рівноцінної середньої освіти в міських і сільських школах було практично неможливе. В основу нових підручників були покладені 43 навчальні програми, використано 118 радянських підручників.

Оскільки можливості звичайних освітніх закладів не відповідали потребам економічного розвитку країни, то вже в перші роки народної влади почала створюватись система навчальних закладів для дорослих. Так, згідно з постановою 1951 р., створювались короткотермінові робітничо-селянські початкові (2 – 3 роки навчання) та двоступеневі середні (3 – 4 + 3 – 4) школи, які прирівнювались до середніх загальноосвітніх і давали право випускникам на вступ до вищих навчальних закладів.

Впродовж перших десятиліть народної влади в Китаї проводились рішучі заходи щодо збільшення кількості учнів існуючих початкових та середніх шкіл, та відкривались нові навчальні заклади. Проте велика численність населення, значні масштаби країни та відсутність необхідних коштів не дали змоги в короткий час ліквідувати неграмотність. На середину 60-х рр. лише близько 50% дітей шкільного віку могли відвідувати школу. Це викликало незадоволення керівництва країною і стало однією з причин проведення в 1966 – 1976 рр. радикальних перетворень в системі освіти: переведення шкіл на самофінансування, значного урізання шкільної програми задля зменшення терміну навчання, в цей період відбувалося поєднання навчання з продуктивною працею, викликане гострою потребою в кваліфікованих кадрах для промисловості й сільського господарства.

Після засудження в 1976 р. фракційної діяльності «четвірки», яка уособлювала «культурну революцію», Китай став на шлях інтенсивного відновлення національної економіки, культури, освіти. Перетворення в країні були пов'язані з іменем видатного політичного діяча Ден Сяопіна (1904 – 1996 рр.), з відкритим ним новим шляхом розвитку, який визначався двома тісно пов'язаними поняттями: реформа (гайге) і відкритість (кайфан). Після відновлення Ден Сяопіна на державних і партійних посадах починається відродження Китаю, його модернізація. На цьому якісно новому етапі державного будівництва головна увага була зосереджена на розвитку науки і техніки, що призвело до зростання значення освіти, перетворення її в пріоритетну галузь економіки.

В кінці 70-х -на початку 80-х рр. Комуністична партія та уряд КНР провели ряд заходів, спрямованих на підвищення якості освіти: була створена мережа різнорівневих “ключових шкіл” для навчання обдарованих дітей, посилене фінансування початкових та загальноосвітніх навчальних закладів; впроваджувався передовий педагогічний досвід (зокрема зарубіжний); застосована практика конкурсного відбору підручників та ін.

Проте цих заходів, що передбачали відновлення зруйнованої в роки «культурної революції» школи, було недостатньо. Адже метою економічних перетворень в КНР було підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів, і серед них такого «товару» як кваліфіковані спеціалісти. Завдання ускладнювалось та-кими факторами як переважання сільського населення (80%); надзвичайно високим

процентом неграмотних та малограмотних, особливо серед жінок та селян (23%), великою територією та відсталістю сільських районів. Назріла потреба в широкомасштабній і глибокій реформі системи загальної освіти.

27 травня 1985 р. ЦК КПК прийняв «Рішення про реформування системи освіти в КНР», закріплене відповідною постановою уряду. В основу реформи був покладений принцип децентралізованого управління і відповідальності за розвиток початкової освіти на місцях. Кінцева мета реформи в сфері освіти визначалась як забезпечення необхідних кадрових передумов для реалізації програми «чотирьох модернізацій» (промисловості, сільського господарства, науки, техніки і оборони).

В зв'язку з незавершеністю реформи в дослідженні аналізуються лише ті аспекти розвитку загальної середньої освіти, де можна говорити про певні досягнення: зміна підходів до процесу виховання на різних етапах навчання, формування нового змісту освіти, створення системи недержавних середніх навчальних закладів.

На початку 80-х рр. Міністерство народної освіти КНР було перетворене на Державний комітет освіти, в компетенцію якого входить: здійснення загального курсу партії та держави в сфері освіти; єдине планування з урахуванням потреб як цілої країни, так і окремих регіонів; відповідальність за проведення в життя реформи. Згідно реформи управління початковою освітою здійснюється державою за принципом ступеневого управління і відповідальності на місцях. Комітет по освіті розробляє законодавчу базу, навчальні плани та програми. На місцеві адміністрації покладається обов'язок проводити державну шкільну політику в безпосередньо підпорядкованих їм районах. Вони планують асигнування на освіту, розробляють навчально-методичні плани, забезпечують школи навчальною та методичною літературою тощо.

Одним з першочергових завдань реформи стало підвищення загального освітнього і культурного рівня всього населення в масштабах країни. В 1986 р. був прийнятий перший в історії Китаю «Закон про загальну обов'язкову середню освіту», який на правовому рівні визначив провідну роль системи народної освіти в соціальному розвитку країни і створив юридичну базу для її функціонування. Згідно закону кожна дитина з 6 – 7-річного віку повинна відвідувати школу. Таким чином, початкова (6 років) і неповна середня (3 роки) освіта стали обов'язковими і безкоштовними. «Закон..» став стимулом і рушійною силою для підвищення активності місцевих адміністрацій в створенні нових шкіл, особливо в сільській місцевості.

На початку 90-х рр. в Китаї почався перехід від державної системи освіти до державно-громадської, в рамках якої різні суспільні організації і структури створюють навчально-виховні заклади і беруть безпосередню участь в управлінні ними. За такого підходу функції держави змінюються: держава керує навчальними закладами не лише адміністративним шляхом, а великою мірою через законодавчу базу,

політико-ідеологічне керівництво, фінансування, планування та інформаційне забезпечення. Правова основа створення та функціонування недержавних навчальних закладів в Китаї закріплена в прийнятих в 1997 р. Державним комітетом по освіті «Положеннях про створення навчальних закладів силами громадськості».

Суть цієї реформи – в комплексному підході до системних змін в усіх ланках початкової, середньої та вищої освіти. Нові навчальні програми для середньої школи спрямовані на подолання відокремленості і автономності предметів, відхід від авторитарності й соціологізаторства, відмова від предметоцентризму. Мета реформування – створення широкої інтегрованої системи навчальних планів, програм і підручників, спрямованих на формування наукового світогляду, підготовки до праці та розвитку особистості.

На основі проведеного дослідження зроблено такі висновки:

Нова китайська школа отримала в спадок не лише відсталу напівфеодальну станову систему освіти, але й культ грамотності, що був незмінним супутником конфуціанства протягом століть. Він проявлявся в стимулюванні освіти, прагненні навчатися не залежно від віку. Сам факт навчання і спроба здати екзамен (навіть невдала) підвищували соціальний статус люди-ни. Школа в Китаї розвивалась як органічне поєднання соціокультурних, антропологічних та педагогічних факторів.

Період 1949 – 1966 рр. був надзвичайно плідним в розвитку народної освіти в КНР. Незважаючи на об'єктивні і суб'єктивні труднощі (недостатня кількість коштів, кваліфікованих викладачів, величезна територія з численним багато-національним населенням, неграмотність населення, його культурна відсталість), воно розвивалось в відповідності з загальними закономірностями соціалістичної педагогіки, з урахуванням конкретних умов. Під керівництвом партії всі національності крок за кроком здійснювали перехід від раннього демократизму до соціалізму, від напівфеодальної системи освіти до соціалістичної. Проведені за допомогою Радянського Союзу перетворення, введення єдиних планів та програм, поява єдиних стабільних підручників привели до уніфікації і стабілізації діяльності як початкової, так і середньої школи.

Здійснювана протягом десяти років з травня 1966р. до жовтня 1976 р. «культурна революція» надала великої шкоди державі та народу. Оскільки починалась вона з освіти, то і втрати тут були найбільш відчутними.

З початку 80-х рр. в Китаї розпочалась докорінна реформа освіти, підкріплена відповідними капіталовкладеннями. Її метою стало створення соціалістичної системи освіти з китайською специфікою. В ході цієї реформи Китай здійснив потужний ривок на шляху перетворення в державу із стабільною економікою і освітою, здатною забезпечити науково-технічний прогрес в майбутньому тисячолітті. Прийняття відповідної законодавчої бази сприяло поліпшенню діяльності середньої школи, культурно-го рівня народу, що стало

невід'ємною частиною здійснення Китаєм «чотирьох модернізацій». При цьому високі темпи розширення мережі середніх шкіл не привело до зниження темпів руху до високої якості освіти.

Здійснюється перехід від державної до державно-громадської системи освіти, в рамках якої різноманітні громадські організації і структури створюють освітньо-виховні заклади і беруть участь в управлінні ними, завдяки чому функції держави змінюються. Держава керує навчальними закладами не адміністративно, а на основі створення законів, політико-ідеологічного керівництва, фінансування, планування та інформаційного забезпечення. Система управління освітою будується на двох рівнях – центральному і провінційному. Посилюються права місцевих органів влади в справі створення, фінансування і управління навчальними закладами.

Незважаючи на передачу функцій контролю за організацією початкової освіти місцевим органам влади, держава координує всі зусилля в галузі науки та освіти, бере активну участь в плануванні, визначає мету й завдання освіти, розробляє навчальні плани й програми. Сучасний Китай визначив пріоритетну роль освіти в житті держави як основного джерела процвітання нації, для нього притаманна особлива патерналістська роль держави, характерна для конфуціанської традиції, до цього часу сильної в країні.

Наше дослідження не змогло охопити всі аспекти реформування освіти в Китаї. Потребують подальшого поглибленого вивчення питання профорієнтації та професійно-технічного навчання, управління шкільною освітою тощо.

Список використаної літератури

- 1. Антиповский А. А.** Политика в области науки и образования в КНР 1949 – 1979 / А. А. Антиповский, Н. Е. Боровская, Н. В. Франчук. – М. : Наука, 1980. – 288 с.
- 2. Борткевич М.** Как готовятся учителя начальной школы / М. Борткевич // Школа и просвещение в народном Китае : сб. ст. – М. : [Б.и.], 1957. – С. 78 – 92.
- 3. Клепиков В. З.** Школа в Китае в конце XIX – первой половине XX века / В. З. Клепиков. – М. : Наука. Главная Редакция восточной литературы, 1968. – 98 с.
- 4. Уюнтена** Актуальні проблеми реформування загальної середньої освіти в КНР : автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук : 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Уюнтена // Інститут педагогіки АПН України. – К., 2000. – 21 с.
- 5. Уюнтена** Завдання початкової школи в Китаї / Уюнтена // Початкова школа. – 2000. – № 3. – С. 41 – 42.
- 6. Уюнтена** Китайські педагоги про виховання особистості / Уюнтена // Шлях освіти. – 1999. – № 3. – С. 31 – 33.
- 7. Уюнтена** Школа і педагогіка в Китаї до утворення КНР / Уюнтена // Історія в школі. – 2000. – № 1. – С. 2 – 6.

Лобода С. М. Реформування системи освіти в Китаї у ХХ столітті

У статті розглянуто історичні етапи розвитку системи освіти в Китаї у ХХ столітті. Визначено пріоритетну роль сучасного Китаю в становленні освіти в житті держави як основного джерела процвітання нації. Доведено, що для нього притаманна особлива патерналістська роль держави, характерна для конфуціанської традиції, до цього часу сильної в країні.

Ключові слова: реформування, система освіти, конфуціанство, реформа.

Лобода С. М. Реформирование системы образования в Китае в ХХ веке

В статье рассмотрены исторические этапы развития системы образования в Китае в ХХ веке. Определена приоритетная роль современного Китая в становлении образования в жизни государства как основного источника процветания нации. Доказано, что для него свойственна особая патерналистская роль государства, характерная для конфуцианской традиции, до сих пор сильной в стране.

Ключевые слова: реформирование, система образования, конфуцианство, реформа.

洛博达·斯维特拉娜 二十世纪中国教育制度的改革

文章论述了二十世纪的中国教育制度的历史阶段。现代中国教育的重点在于促进国家发展。它的特点是带有家长式作风的政府指导性，而这种特点则来源于孔子思想。

*关键词：*改革 教育制度 孔子学说 现代化

Loboda S. M. The Reformation of Education System in China in the 20th Century

The article deals with the historical stages of the education system in China in the 20th Century. The priority of the development of Chinese modern education in the life of the state as the main source of prosperity of the nation is identified. It is also proved that it is determined by a special paternalistic role of the state, characterized by the Confucian tradition which is still strong in the country.

Key words: reforming, education system, Confucianism, reform.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 006+378+80+811.581.11

Попова О. В.

波波娃·亚力克桑德拉

**ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ПЕРЕКЛАДАЧІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В СИСТЕМІ
ОСВІТИ УКРАЇНИ**

汉语翻译专业在乌克兰高校的发展

Проблема професійної підготовки перекладачів китайської мови наразі є особливо актуальною, оскільки останні 10 років динамічно розвиваються міжнародні зв'язки України з КНР, що зумовлює необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців в галузі сходознавства для створення та підтримки сприятливих взаємовідносин між двома країнами. Вивчення саме китайської мови викликає безліч труднощів, враховуючі лінгвістичні розбіжності двох мов, ієрогліфічне написання слів, особливу тональність китайських слів (та складів), словотворення, культурно-філософське трактування ієрогліфів, етимологію китайських ключів і т. і.

Підготовка перекладачів китайської мови до професійної діяльності є дуже складним й трудомістким процесом як з боку викладачів, та й з боку студентів – майбутніх перекладачів. «Процедура» підготовки перекладачів-сходознавців докорінно відрізняється від «тренування» перекладачів будь-якої іншої мови (англійської, німецької, італійської, французької, турецької і т. д.). Сутність професійної підготовки перекладачів китайської мови, її складових та чинників її ефективної реалізації доцільно розглядати крізь призму дефініцій «професійна підготовленість», «готовність до професійної діяльності», «професійна компетенція» з урахуванням історичних, культурних і філософських ідей України й Китаю, структура, етапи та якість якої значно еволюціонували під впливом різноманітних культурно-політичних, соціально-економічних, морально-етичних й психолого-педагогічних факторів. Отже, це сприяло проведенню історико-культурного аналізу наукової, педагогічної та класичної літератури з метою виявлення лінгвосціокультурних особливостей навчання майбутніх перекладачів китайської мови на різних історичних етапах становлення професії «перекладач-китаєзнавець». Актуальність цієї роботи полягає у дослідженні зазначених етапів, оскільки дана тематика не висвітлена в повному обсязі в сучасній педагогічній літературі. Знання специфіки професії перекладача китайської мови, починаючи з джерел її існування, служитимуть правильної організації процесу підготовки фахівців до професійної діяльності.

Метою дослідження стало вивчення історіографічного аспекту професійної підготовки перекладачів китайської мови в системі освіти України. Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких *завдань*: 1) встановити історичні етапи еволюції професії «перекладач-китаєзнавець»; 2) схарактеризувати особливості професійної підготовки перекладачів китайської мови згідно до певного історичного етапу становлення досліджуваної професії.

Розуміння ролі, змісту професійного «функціонування» перекладача, його особисті характеристики, вимог до якості праці перекладача знайшли своє відображення ще в епохах стародавніх цивілізацій, коли писемний переклад був провідним видом мовленнєвої діяльності, пов'язаною з тлумаченням Святого письма. Усний переклад поступово проникав на професійну арену тлумача завдяки налагодженню торгівельно-політичних відносин між близько-, а потім, далеко розташованих населених пунктів. Послідовний вид перекладу, як основний, передбачав коректну комунікативну поведінку перекладача та мовленнєві вміння в межах певної ситуації. Перекладач набував свій комунікативний досвід засобом спілкування з носіями іноземної мови.

Наразі професійна компетенція лінгвіста-перекладача вимагає наявність двох основних складових : *комунікативної* та *лінгвістичної* (лексичної, граматичної, семантичної, фонологічної, орфографічної та орфоепічної). *Професійна комунікативна компетенція*, яка є найважливішим конститuentом, формується у студентів різних спеціальностей для реальних академічних та професійних сфер і ситуацій [1, с. 7 – 8].

Під час підготовки перекладачів китайської мови лінгвістичний компонент викликає найбільш труднощів, оскільки китайська мова належить до сіно-тибетської групи мов і має ієрогліфічне написання. Ієрогліф вже містить граматичне, семантичне й графічне «навантаження». На фонологічному рівні маніфестується семантика тональності китайських слів і речень. Некоректний вибір напрямку ядерного тону викликає безліч фонологічних помилок, наприклад, «мама» (mā) и «кінь» (mǎ). Мовленнєві вміння, які є зіставним елементом комунікативної компетенції, для перекладачів передбачають таке автономне володіння іноземною мовою, щоб вони могли ефективно виконувати свої професійні обов'язки в академічному та професійному середовищі. Особлива увага приділяється *соціокультурній* компетенції перекладача-китаєзнавця, якому необхідно розуміти й тлумачити різні аспекти китайської культури й мовної поведінки у професійному середовищі, а також реагувати на них.

Становлення перекладача-тлумача китайської мови в межах України нерозривно пов'язано з динамічним розвитком українсько-китайських дипломатичних відносин після підписання представниками урядів двох могутніх країн Спільного комюніке 4 січня 1992 року. Весь період взаємодії країн і, відповідно, історичний період розвитку професії

«перекладач-китаєзнавець» можна формально поділити на 3 етапи: 1) 1992 – 2002 роки; 2) 2003 – 2009 роки; 3) 2010 – теперішній час.

Перший етап характеризується як «культурна революція». Ознайомлення українців з культурою Китаю, китайців – з культурою України почалося з епізодичних обмінів творчими колективами між містами-побратимами та організації виставок зразків українського і китайського мистецтва. З огляду на нестабільний матеріальний стан України подібне культурне поєднання здійснювалося протягом 8 років. К 2000 року зросла кількість взаємних візитів вищих посадових осіб двох країн, що зумовило необхідність залучення більш українських фахівців-перекладачів китайської мови до міжнародної діяльності в галузі культури й мистецтва. Потреба в перекладачах стала відчуватися особливо гостро, коли в цивілізованому діалозі взяли участь самі народи. Було вирішено організувати Дні культури України в КНР. Перекладачам необхідно було «занурюватися» в сферу українського та китайського культурного життя, наприклад, досліджувати популярне танцювальне мистецтво (класичний балет, фольклорний танець, сучасний танець), музикальне мистецтво (інструментальне оформлення українських та китайських музичних творів, актуальні музичні жанри, творчість відомих діячів музичної культури), образотворче мистецтво (своєрідність українського народного декоративного мистецтва, фотографії, традиційного живопису маслом, китайської графіки й каліграфії) тощо.

Спеціалізації «перекладач-китаєзнавець» та «філолог-китаєзнавець» в той період не мали успіху у вищих навчальних закладах України. Існуюче на той момент навчально-методичне забезпечення професійної підготовки китаєзнавців не потребувало вдосконалення та перегляду його змісту. У 2001 році новим орієнтиром в галузі вивчення та викладання іноземної мови, а також оцінювання мовленнєвих вмінь студентів-філологів виступили Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти [2]. Провідні ВНЗ України почали адаптувати навчальні програми відповідно до запропонованих вимог. Навчання перекладу базувалося на таких основних видах діяльності: 1) *письмовий переклад (translation)*, спрямований на читача, за схемою «**Writer** (Lx) → **text** (in Lx) → **USER** → **text** (in Ly) → **Reader** (Ly)», де Lx текст-оригінал, а Ly – текст іншою мовою; 2) *усний переклад (interpreting)* із залученням мовця-посередника в бесіду-діалог двох мовців за схемою «**Interlocutor** (Lx) → **discourse** (in Lx) → **USER** → **discourse** (in Ly) → **Interlocutor** (Ly)». Тематика професійних ситуацій охоплювала наступні рубрики: 1. Персональна ідентифікація (встановлення контактів / стосунків); 2. Загальне робоче оточення і повсякденна робота (співбесіда в межах працевлаштування, повсякденна адміністративна діяльність); 3. Стосунки з колегами і клієнтами (засідання, зустрічі, бізнес ланчі, спілкування через Інтернет, дискусії на робочому місці, переговори, світські події); 4. Ділові

подорожі (турагенція, аеропорт, залізничний вокзал, на борту літака, судна, в поїзді, в готелі, в ресторані, в банку, на пошті); 5. Міжнародні конференції, зустрічі, дискусії; 6. Здоров'я та особиста безпека (у лікаря, в аптеці, невідкладна допомога, робоче місце, подорож); 7. Контракти та угоди (працевлаштування, страхування, надання послуг, партнерство / співробітництво); 8. Компанія (структура, результати роботи, продукція, послуги, штат, політика, реклама); 9. Питання професійного та академічного характеру (лекції, семінари, практикуми, консультації, бібліотека, лабораторія, ресурсний центр, заняття в аудиторії).

Зважаючи на вищезазначене, зміст навчальних програм почав видозмінюватися, в першу чергу це стосувалося академічної тематики, а саме більш уваги було спрямовано на ознайомлення майбутніх перекладачів китайської мови із сучасними віяннями китайської культури (у порівнянні з українськими). Отже, вітчизняна система підготовки фахівців-китаєзнавців в період з 1992 по 2002 роки поєднала сучасні європейські тенденції та сучасно-традиційні китайські [3].

Перша науково-практична конференція в посольстві України в Китаї «Зони розвитку високих технологій: концепція, практика й перспективи», в ході якої було обговорено коло питань про співпрацю двох країн в сфері науки та техніки, розпочала *другий етап* українсько-китайської дружби. Взаємовідносини між Україною й Китаєм в галузях машинобудівництва, засвоєння космосу, біотехнологій, інформатики, засвоєння нових виробництв набували характер взаємної вигідності. Китай став третім по розміру торговим партнером України. На думку багатьох економістів-міжнародників, Україна та Китай могли взаємодоповнити одна одну, саме тому двостороння співпраця не тільки позитивно відображуватиметься на розвитку науки й техніки, а також сприятиме підвищенню економічної могутності двох країн. Такі перспективи проєциувалися на зміст освітньо-кваліфікаційної характеристики й освітньо-професійної програми досліджуваної спеціальності.

Навчання на факультетах китайської філології обрало напрямок на підготовку фахівців високої кваліфікації, які у повному обсязі мають професійні й особисті якості, що забезпечують їм пріоритетну затребуваність та стійку конкурентоздатність на українсько-китайському і міжнародному ринку праці, а також широкі можливості самореалізації, у тому числі в новітніх галузях знань, найбільш значущих сферах професійної діяльності і життя. Додатковими було признано універсальні компетенції: а) загальнонаукові, б) інструментальні, в) системні. Професійні компетенції передбачали:

- володіння навичками кваліфікованого аналізу, коментування, реферування й узагальнення результатів наукових досліджень з використанням сучасних методик та методологій, передового досвіду;
- володіти навичками кваліфікованої філологічної експертизи, критики, інтерпретації, коментаря й аналізу різноманітних типів дискурсу;

- уміння створювати, редагувати, реферувати і систематизувати тексти різноманітної стильової та жанрової приналежності;
- уміння трансформувати різноманітні типи тексту (зміна стиля, жанру, цільової приналежності тексту, трансформація вербальних текстів у мультимедійні, друкованих – гіпертекстові й електронні і т. і.);
- здатність до планування й здійснення прилюдних виступів з використанням ораторського мистецтва;
- володіння навичками послідовного усного та письмового перекладу різностильових текстів з китайської мови (та другої іноземної мови) на українську мову і з української мови на китайську мову (та другу іноземну мову);
- здатність і готовність до участі у розробці наукових, культурних, соціальних, педагогічних, творчих, рекламних, видавничих проектів;
- володіння навичками підготовки наукових, науково-популярних, літературно-художніх, публіцистичних та інших видавництв, роботи з офіційними й історичними документами [4].

Заснування мережі міжнародних освітньо-культурних центрів «Інститут Конфуція» Державною канцелярією КНР з розповсюдження китайської мови та культури у всьому світу (і зокрема Україні) спільно із зарубіжними освітніми закладами надало українцям можливість ближче ознайомитися з особливостями китайської культури, філософії, літератури. Завданнями центру є :

- організація курсів китайської мови а культури;
- проведення наукових конференцій, присвячених Китаю;
- популяризація мови й культури Китаю засобами різноманітних конкурсів і заходів;
- проведення кваліфікованого тесту з китайської мови (HSK);
- підготовка та видання навчальної літератури з китайської мови;
- стажування студентів та викладачів в Китаї, консультації з навчання в КНР.

К 2009 року в Україні було відкрито 3 такі центри – в Києві, Луганські, Харкові. Це означало, що на науковій арені з'явилася додаткова могутня стратегічна сила з навчання студентів китайської мови та професійної підготовки студентів – майбутніх перекладачів китайської мови, саме тому на початок 2010 року науково-методична база підготовки фахівців-китаєзнавців мала всі передмови успішної реалізації освітньо-професійних програм зі спеціальності «Переклад (китайська мова).

Третій етап дипломатичних відносин між Китаєм та Україною можна відзначити як «дипломатичний бум». 15 квітня 2011 року було підписано Угоду про співпрацю між Мінюстом України і Китаєм, яке передбачає обмін досвідом з правових питань, а саме в сферах правосуддя, організації виконання кримінальних покарань, організації роботи адвокатів і нотаріусів, проведення судової експертизи, створення нових експертних методик і програмних продуктів і т. і. Дві країни з'єднало спільне коло проблем: необхідність удосконалення системи адміністрування й управління країною, боротьба з корупцією у

власних структурах, зменшення регуляторної функції держави та вплив бюрократичного апарату на прийняття рішень в країні. Після цієї події розпочалась робота з активізації військово-технічної співпраці між країнами. Голова Генерального штабу Народно-визвольної армії Китаю генерал-полковник Бінде Чень 11 серпня того року відвідав Україну з метою ознайомлення з Військово-морськими Силами України. Він високо відзначив розвитку інфраструктуру українського військового флоту й бойовий дух моряків. У ході візиту було зазначено основні напрямки розвитку військового та військово-технічної співпраці: в галузі військової освіти та підготовки кадрів, військової медицини, розвитку співпраці між видами озброєних сил і родами військ, обміну досвідом та реформування військ. Перекладачам необхідно було освоювати нову галузь.

В межах програми гуманітарної співпраці між КНР та Україною було підписано Угоду про обмін телевізійної продукцією, згідно якого країни реалізують ряд спільних проектів в сферах телебачення та радіомовлення. 11 листопада 2011 року між Центральним телебаченням Китаю і Національною телекомпанією України було підписано меморандум про співпрацю в галузі телебачення та меморандум з обміну телевізійних продукцією з значнішим оператором кабельного телебачення в Україні – групою компаній «Воля». Усний переклад набував популярність. Для участі у цієї галузі було запрошено висококваліфіковані перекладачі, які швидко адаптувалися до процесу перекладу. Урахувати тематичну новизну в навчальних програмах було необхідним. «Спонтанність» перекладу на дану тематику високо оцінювалася, що, безумовно, потребувало тривалого тренування.

14 листопада 2011 року в Державному комітеті телебачення та радіомовлення України відбулося підписання Угоди про співпрацю між Держкомтелерадіо й головним державним управлінням радіомовлення, кінематографії й телебачення КНР. Сторони зобов'язуються сприяти створенню умов для широкого й свободного розповсюдженню інформації для подальшого поглиблення знань про життя народів своїх держав, налагодження та подальшого розвитку рівноправного й взаємовигідного співробітництва в сфері телебачення і радіо. Привітається обмін спеціалістами в сфері телебачення й радіомовлення та їхня участь в науково-практичних семінарах і конференціях, допомога в обміні журналістами й знімальними групами, теле- й радіоорганізаціям – в обміні та трансляції теле- й радіопрограм, які ознайомлюють з політикою, економікою, суспільством, культурою та спортивним життям. Важним було ознайомлення китайців з історією, культурою, економікою України. Обмін аудіовізуальною продукцією розпочався, планується спільне виробництво теле- та радіопрограм. Це означало збільшення кількості перекладачів китайської мови, залучених до діяльності у вищезазначеній сфері, з боку України, і перекладачів української мови – з китайського боку.

У 2011 році українсько-китайська співпраця в сфері освіти набуває новий імпульс. Роком раніше Китай ініціював створення спеціальної комісії зі співпраці в галузі освіти. Україна підтримала ініціативу. Комісію з китайського боку очолив перший заступник Міністра освіти, науки і техніки КНР. На першому засіданні комісії в Пекіні було виокремлено цілий ряд заходів, узгоджено кількість китайських студентів і аспірантів, які будуть навчатися на контрактній основі в Україні. Навпаки, китайські партнери запросили українських студентів (рівень бакалаврів, магістрів, аспірантська підготовка) для навчання в Китаї. Слід зазначити, що українські студенти мають шанс навчатися в Китаю на бюджетній основі (у протиставлення з іноземними студентами, 99,99% з яких навчаються в Україні на контрактній основі). Інститути Конфуція, як окрема освітньо-культурна структура, надають можливість слухачам курсів китайської мови здати іспити HSK, які є признаними у всьому світі.

28 березня 2012 року в м. Санья (КНР) відбулося перше засідання українсько-китайської підкомісії зі співпраці між Урядом України та Урядом КНР, яке головував Перший заступник Міністра освіти і науки, молоді та спорту України Євген Суліма та заступник Міністра освіти КНР Хао Пін. У процесі роботи підкомісії було підсумовано досягнення за останні два роки та розширено розглянуто питання академічного обміну студентів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, навчання іноземних громадян в Україні та Китаї. Співпраця провідних китайських і українських університетів з проведення спільних наукових досліджень і можливого подальшого впровадження новітніх розробок, підготовки висококваліфікованих кадрів, а саме виконання аспірантських дисертаційних робіт під двійним керівництвом професорів з китайських та українських ВНЗ, культурної співпраці, а саме вивчення країнознавства; відкриття китайської школи в м. Києві; створення нових Центрів української мови в Китаї та Інститутів Конфуція в Україні; продовження функціонування українсько-китайської підкомісії на постійній основі і т.д. Сторони домовилися про подальше освітнє і наукове співробітництво з інженерно-технічного, природничо-наукового, медичного, гуманітарного та громадського напрямків. В результаті між Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України та Міністерством освіти КНР було підписано Угода про співпрацю в галузі освіти.

Всі події ознаменували перегляд змісту навчання перекладачів китайської мови. Пізнання китайської культури, філософії, мистецтва притягло все більш уваги. Новітні науково-технічні, економічні та культурні галузі «потребували» залучення висококваліфікованих перекладачів. Межі «спеціальної» компетенції розширювалися, тобто перекладачі китайської мови поглиблювалися в особливості провідних галузей науки і техніки. Усний переклад став затребуваним, як ніколи.

Послідовний переклад є найпопулярнішим, друге місце займає синхронний переклад (на слух, з листа, читання заздалегідь перекладеного тексту). Кінцева ціль підготовки перекладачів в межах навчання усного перекладу на цей період формулюється таким чином: розвиток перцептивних, мнемічних та інших здібностей, необхідних для оволодіння навичками та вміннями усного послідовного та синхронного перекладу; перебудова мовленнєвих і перекладацьких навичок і вмінь, формування здібностей виконання перекладацьких операцій та діянь у високому темпі й специфічному об'єднанні, властивих усному перекладу; розширення та закріплення загальноосвітніх знань з поширеного кола тем, враховуючи галузі майбутньої спеціалізації, вдосконалення володіння образотворчими ресурсами китайської мови; сповіщення теоретичних знань в галузі синхронного й послідовного перекладів для надання більш цілеспрямованості й усвідомлення навчального процесу та вдосконалення професійних знань в ході подальшої практичної роботи; продовження роботи з формування всебічного світогляду та виховання високих моральних властивостей [5, с. 86 – 120]. У зв'язку з вищезазначеними компонентами кінцевої цілі зміст навчальних програм і професійних компетенції трансформувалися [6]. Акцент було зроблено на «якісний контингент», а не «кількісний», хоча кількість, як це було вже відзначено, затребуваних перекладачів китайської мови значно збільшилася. Наразі наступною проблемою стає розробка критеріїв відбору студентів-потенційних перекладачів китайської мови, особливо в галузі послідовного й синхронного перекладів, оскільки не кожен слухач курсів перекладу на факультеті іноземних мов має здатність до здійснення усного перекладу відповідно встановлених вимог. Отож, контингент майбутніх фахівців-перекладачів китайської мови ретельно відбирається.

Слід зазначити, що двостороння політична взаємодія постійно зміцнюється, контакти на вищому рівні частішають, саме тому підхід до підготовки перекладачів китайської мови паралельно видозмінюється. На сьогодні дружні взаємовідносини та всебічна дружна співпраця країн вийшли на рівень стратегічного партнерства, що відображується на навчально-методичній базі підготовки фахівців в галузі перекладознавства.

Таким чином, проведене дослідження історіографічного аспекту професійної підготовки перекладачів китайської мови в системі освіти України виявило нерозривний зв'язок між історичними етапами становлення дипломатичних відносин між Україною та Китаєм та особливостями професійної підготовки перекладачів китайської мови згідно до певного історичного етапу становлення досліджуваної професії. Результатом еволюції професії (в період з 1992 року по теперішній час) зумовило трансформацію цілей та змісту навчання, підвищення вимог до компонентів професійної компетенції фахівців в

сфері китаєзнавства та розробку нових критеріїв відбору студентів для навчання зі спеціальності «Переклад (китайська мова)».

Список використаної літератури

- 1. Бакаєва Г. Є.** Програма з англ. мови для професійного спілкування / [кол. авторів Г. Є. Бакаєва та ін.]. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
- 2. Common European Framework of Reference for Languages : Learning, Teaching, Assessment.** – Cambridge, C-ge University Press, 2001. – 260 p.
- 3. Долгополова Л. А.** Програма держіспиту з теорії та практики перекладу першої ін. мови для ф-ту перекладачів (ОКР “Спеціаліст”, кваліфікація “Філолог, перекладач двох ін. мов”) / [кол. авторів Л. А. Долгополова, Л. С Лемешко, та ін.]. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2005. – 18 с.
- 4. Демчук Т. В.** Програма вступного іспиту з кит. мови для вступників до аспірантури / Т .В. Демчук. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут філології. Кафедра китайської, корейської та японської філології. – Київ, 2005. – 19 с.
- 5. Ширяев А. Ф.** Синхронный перевод. Деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода. – М.: Воениздат, 1979. – 183 с.
- 6. Козорізь О. П.** Програма вступних іспитів ОКР «спеціаліст», «магістр» (кит. мова та література) / О. П. Козорізь – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут філології. Кафедра китайської, корейської та японської філології. – Київ, 2011. – 7 с.

Попова О. В. Історіографія професійної підготовки перекладачів китайської мови в системі освіти України

У статті розглядається історіографічний аспект професійної підготовки перекладачів китайської мови в системі освіти України; встановлені історичні етапи еволюції професії «перекладач-сходознавець»; охарактеризовані особливості професійної підготовки перекладачів китайської мови у відповідності з певним історичним етапом становлення досліджуваної професії.

Ключові слова: професійна підготовка, перекладач китайської мови, перекладач-сходознавець, історіографія.

Попова А. В. Історіографія професійної підготовки перекладачів китайського мови в системі освіти України

В статье рассматривается историографический аспект профессиональной подготовки переводчиков китайского языка в системе образования Украины; установлены исторические этапы эволюции профессии «переводчик-востоковед»; охарактеризованы особенности профессиональной подготовки переводчиков китайского языка в соответствии с определенным историческим этапом становления исследуемой профессии.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, переводчик китайского языка, переводчик-востоковед, историография.

波波娃·亚力克桑德拉 汉语翻译专业在乌克兰高校的发展

摘要：文章回顾了汉语翻译专业在乌克兰高校发展历史，并对这段历史作了一个划分，同时归纳出了每个阶段的特点。

关键词：职业培训 汉语翻译家 翻译家-东方学家 历史文献

Popova O. V. Historiography of the Professional Training Intended for the Translators of Chinese Within the Ukraine's System of Education

This article is devoted to the historiographical aspect of the professional training intended for the translators of Chinese within the Ukraine's system of education; the historical stages in the evolution of the profession "translator-orientalist" are determined; the peculiarities of the professional training intended for the translators of Chinese according to a definite historical stage in the evolution of the investigated profession are characterized.

Key words: professional training, translator of Chinese, translator-orientalist, historiography.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

1. **Бабаян Сана Борисівна** – викладач кафедри практики мовлення Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, аспірант кафедри соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

2. **Бурцева Єлизавета Володимирівна** – старший викладач кафедри міжнародних відносин і регіоніведення Новосибірського державного технічного університету.

3. **Ван Хуейчжи** – викладач Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», магістр педагогічного дослідницького інституту імені Тянь Цзябин Чжецзянського педагогічного університету.

4. **Ван Чуньюе** – доцент кафедри філології країн Дальнього Сходу Федеральної державної бюджетної освітньої установи вищої професійної освіти «Бурятський державний університет».

5. **Гао Юйхай** – професор філологічного інституту Чжецзянського педагогічного університету, доктор філологічних наук.

6. **Джин Юн** – доцент Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, доктор фізико-математичних наук, помічник проректора з науково-педагогічної роботи (з міжнародного співробітництва).

7. **Є Цзяньцзюнь** – викладач Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доцент Інституту дошкільної педагогіки (м. Ханчжоу) Чжецзянського педагогічного університету.

8. **Зіневич Інна Вячеславівна** – викладач кафедри практики мовлення Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, заступник директора Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

9. **Лі Цзіхуа** – кандидат педагогічних наук, доцент Чжецзянського педагогічного університету, начальник українського науково-дослідного центру Чжецзянського педагогічного університету, молодший науковий співробітник, директор Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

10. **Лі Цзяньін** – старший викладач інституту іноземних мов Цзілінського університету, доктор лінгвістичних наук, викладач китайської мови Інституту Конфуція при ДЗ «Київський національний університет імені Тараса Шевченка».

11. **Лі Чанцін** – доцент інституту гуманітарних наук та зв'язку Хайнанського університету, магістр у галузі лінгвістики, викладач китайської мови Інституту Конфуція при ДЗ «Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна».

12. **Лобода Світлана Миколаївна** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри видавничої справи, реклами і зв'язків з

громадськістю ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.

13. **Набока Олександр Вікторович** – кандидат історичних наук, докторант кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, спеціаліст з історії країн Азії та Африки.

14. **Попова Олександра Володимирівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу та теоретичної і прикладної лінгвістики; співдиректор Інституту Конфуція при ДЗ «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського».

15. **Сунь Кевень** – доцент інституту іноземних мов Цзілінського університету, доктор лінгвістичних наук, директор Інституту Конфуція при ДЗ «Київський національний університет імені Тараса Шевченка».

16. **Хань Сюй** – викладач Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», магістр інституту міжнародної культури та педагогіки Чжецзянського педагогічного університету.

17. **Цуй Айхуей** – доцент кафедри філології країн Дальнього Сходу Федеральної державної бюджетної освітньої установи вищої професійної освіти «Бурятський державний університет».

18. **Чень Ченьлінь** – викладач Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», аспірант кафедри російської літератури Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

19. **Шао Сяодань** – викладач Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», викладач Інституту дошкільної педагогіки (м. Ханчжоу) Чжецзянського педагогічного університету.

20. **Юй Ліде** – викладач Ялтинської філії Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доцент Інституту літературознавства та журналістики Лешаньського педагогічного університету.

21. **Ян Цінцзін** – викладач Інституту Конфуція при ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», магістр гуманітарного інституту Чжецзянського педагогічного університету.

作者详介

1. **芭芭杨·萨娜** 语言实践教研室教师 卢甘斯克国立大学社会教育专业在读博士生。
2. **布尔采娃·伊丽莎维德** 新西伯利亚国立科技大学地区学和国际关系教研室 高级讲师。
3. **崔爱辉** 俄罗斯布里亚特国立大学东方语言学教研室 副教授。
4. **陈陈林** 卢甘斯克国立大学孔子学院汉语教师海外志愿者 卢甘斯克国立大学 俄语系 文学专业在读博士。
5. **叶建军** 卢甘斯克国立大学汉语教师 浙江师大杭州幼儿师范副教授。
6. **高玉海** 浙江师范大学文学院教授 博士。
7. **韩旭** 卢甘斯克国立大学孔子学院汉语教师志愿者 浙江师范大学国际文化与教育学院汉语国际教育在读硕士。
8. **李长青** 哈尔科夫国立大学孔子学院汉语教师 海南大学人文传播学院副教授。
9. **李剑影** 基辅国立大学孔子学院汉语教师 吉林大学外语学院高级讲师语言学博士。
10. **李姬花** 浙江师范大学教育学博士 浙江师范大学副教授 浙江师范大学乌克兰研究中心主任 副研究员 卢甘斯克国立大学孔子学院中方院长。

11. **拿波卡·亚历山大** 卢甘斯克国立大学 历史-国际关系-社会和政治科学学院 亚洲非洲历史专家 博士后。
12. **洛博达·斯维特拉娜** 教育学博士, 教授, 出版, 广告和公共关系的系主任, 卢甘斯克塔拉斯舍甫琴科国立大学。
13. **波波娃·亚力克桑德拉** 敖德萨南方国立师范大学孔子学院乌方院长 应用理论语言学与翻译教研室 教育副博士 副教授。
14. **孙科文** 基辅国立大学孔子学院院长 吉林大学外语学院语言学博士 副教授。
15. **邵晓丹** 卢甘斯克国立大学孔子学院汉语教师 浙江师大杭州幼儿师范学院讲师。
16. **王春月** 俄罗斯布里亚特国立大学东方语言学教研室 副教授。
17. **王惠芝** 卢甘斯克国立大学孔子学院汉语教师志愿者 浙江师范大学田家炳教育科学研究院 2011届比较教育专业在读硕士研究生。
18. **西涅维奇·殷娜** 卢甘斯克国立大学孔子学院院长助理 卢甘斯克国立大学外语系 语言实践教研室 教师。
19. **于立得** 克里米亚人文大学孔子学院雅尔塔分院汉语教师 四川乐山师范学院文学与新闻学院副教授。
20. **郑宇** 哈尔科夫国立大学理数博士 哈尔科夫国立大学外事副校长助理。
21. **杨晶晶** 卢甘斯克国立大学孔子学院汉语教师志愿者 浙江师范大学语言学及应用语言学硕士研究生。

Наукове видання

ВІСНИК

Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

№ 22 (257) листопад 2012

Відповідальний за випуск:
д. м. н., проф. **О. М. Клімочкіна**

Здано до склад. 26.09.2012 р. Підп. до друку 26.10.2012 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 19,07. Наклад 200 прим. Зам. № 219.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Т/ф: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.